

Pohjois-Savon maakuntakaavan selvityksiä

**Taajamatoimintojen alueet, keskusverkko ja vähittäis-
kaupan suuryksiköt sekä at1-kyläverkko**

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Raportin rakenne	3
2 KÄYTETYT SELVITYKSET JA AINEISTOT	3
3 LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	4
3.1 Maakunnan aluerakenne	4
3.2 Taajama-alueiden kehitys Pohjois-Savossa	5
3.3 Haja-asutusalueiden kehitys	7
3.4 Loma-asutus osana maaseudun aluerakennetta	7
3.5 Väestö	8
3.6 Laskennallinen asuntotuotantotarve	11
3.7 Laskennallinen uusien taajamatoimintojen alueiden tarve maakuntakaavassa	14
3.8 Keskusverkko ja vähittäiskaupan suuryksiköt maakuntakaavoituksessa	22
3.9 Lähtökohdat Pohjois-Savon keskusverkolle	23
4 ALUEVARAUSTEN SUUNNITTELUPERIAATTEET JA KAAVAMÄÄRÄYKSET	26
4.1 Keskustatoimintojen alueet (C, c)	27
4.2 Keskustatoimintojen alakeskukset (ca)	27
4.3 Taajamatoimintojen alueet (A)	27
4.4 Vähittäiskaupan suuryksiköt (km) ja tilaa vaativan erikoiskaupan alueet (km-e)	28
4.5 At1 -kylämerkinnät	28
4.6 Työpaikka-alueet (TP)	29
4.7 Teollisuus- ja varastoalueet (T, T/Kem)	29
5 MAAKUNTAKAAVAMERKINNÄT KUNNITTAIN	30
5.1 Maakuntakaavan keskusverkko	31
5.2 Taajama-alueiden kehittyminen ja maakuntakaavan taajamatoimintojen aluevaraukset kunnittain	33
Iisalmi	33
Juankoski	37
Kaavi	41
Keitele	44
Kiuruvesi	47
Lapinlahti	50
Leppävirta	54
Nilsia	58
Pielavesi	63
Rautalampi	66
Rautavaara	69
Sonkajärvi	72
Suonenjoki	75
Tervo	78
Tuusniemi	81
Varkaus	84
Varpaisjärvi	88
Vesanto	91
Vieremä	94
Lähteet	97
LIITTEET	98

1 JOHDANTO

Tämän suunnittelumuistion tavoitteena on esittää perusteet Pohjois-Savon maakuntakaavan taajamatoimintojen ja keskustatoimintojen alueiden ja keskusverkon sekä vähittäiskaupan suuryksikköjen että tilaa vaativan erikoiskaupan merkinnöille. Lisäksi tavoitteena on esittää perusteet maakuntakaavan AT1 -kyläverkostolle. Vaikka maakuntakaavassa taajamatoiminnot ja keskustatoiminnot esitetään eri merkinnöin maakuntakaavassa, käytetään niistä tässä raportissa yksinkertaisuuden vuoksi yhteisesti nimitystä taajamatoiminnot, ellei erikseen haluta korostaa keskustatoimintoja. Esityksessä on huomioitu myös joidenkin kuntien kohdalla muihin aluevarausluokkiin alueet niiltä osin kuin ne kytkeytyvät taajamatoimintoihin (esim. teollisuustoimintojen alueet) ja helpottavat kokonaisuuden ymmärtämistä.

Suunnittelumuistio on laadittu Pohjois-Savon liitossa toimistotyönä osana Pohjois-Savon maakuntakaavan laadintaa. Muistion on pääosin laatinut maakuntasuunnittelija Marko Tanntu. Laskennallista asuntotuotantotarvetta käsittelevän osuuden on laatinut maakuntasuunnittelija Anneli Pehkonen. Laskennallisesta asuntotuotantotarpeesta ja laskennasta on olemassa myös oma muistionsa. Suunnittelumuistion laadintaa on ohjannut suunnittelupäällikkö Paula Qvick. Muistiossa olevat kartat ja YKR-aineistoista tehdyt tilastot on tehnyt suunnitteluavustaja Mikko Rummukainen ja muistion laatija. Tilastokeskuksen tilastotietoja muistiota varten ovat keränneet tutkimussihteerit Kaija Kämäräinen ja Tuula Reinikainen.

1.1 Raportin rakenne

Seuraavassa kappaleessa on listattu lyhyesti tässä selvityksessä ja maakuntakaavan taajamatoimintojen ja keskustatoimintojen alueiden ja keskusverkon sekä vähittäiskaupan suuryksiköiden, tilaa vaativan erikoiskaupan ja AT1 -kyläverkoston suunnittelussa hyödynnetyt selvitykset ja aineistot sekä ohjeistukset. Aineistoesittelyn jälkeen käydään läpi maakuntakaavan suunnittelun lähtökohtia, kuten väestö, taajamien kehitys sekä rakentaminen, maakunta- ja seutukuntatasolla. Kuntakohtaiset lähtökohdat käydään läpi myöhemmin Pohjois-Savon maakuntakaavan alustavien aluevarausten (vain tässä raportissa käsiteltävät varaukset) esittelyn yhteydessä. Ennen kuntakohtaista esittelyä käydään läpi aluevarausten suunnitteluperiaatteet ja alustavat hahmotelmat merkintöjen määräyksiksi.

2 KÄYTETYT SELVITYKSET JA AINEISTOT

Voimassa olevat seutu- ja maakuntakaavat ja niiden aluevaraukset

- Koillis-Savon seutukaava (KSSK)
- Sisä-Savon seutukaava (SSSK)
- Varkauden seudun seutukaava (VSSK)
- Ylä-Savon maakuntakaava (YSMK)

Kuopion seudun maakuntakaava (KSMK)

- suunnitteluperiaatteet ja suunnittelumääräykset

Kuntien yleis- ja asemakaavat

- käytetyt kaavat lueteltu kunkin kohdalla erikseen

Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä, Suomen Ympäristökeskus

- ruututiedot (250x250m ruudut)
- Väestö 2005
- Rakennukset 2005
- Työpaikat 2003

- YKR-aluejaot: Taajamat 2005, Kylät 2005, Pienkylät 2005 (Määritelmät liitteessä)

Pohjois-Savon maakuntakaavan tavoitteet ja maakuntasuunnitelman tavoitteet

- väestötavoite: 255 000 (maakuntakaavan mitoitusluku) asukasta vuonna 2030
- asuntojen määrä kpl: 136 000
- Työpaikkatavoite 100 900 työpaikkaa
- Pohjois-Savon aluerakennevisio 2030

Maanmittauslaitoksen Maastokartta 1:20 000

Pohjois-Savon kaupallinen palveluverkko 2006 -selvitykset (Tuomas Santasalo Ky)

1. Maakuntakaavan palveluselvitys - Vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan erikoiskaupan kehittymismahdollisuudet (Pohjois-Savon liiton julkaisu A:49)
 - Vähittäis- ja tilaa vaativan kaupan merkinnät ja kehittämismahdollisuudet
2. Kaupan keskukset ja kehittymismahdollisuudet (Pohjois-Savon liiton julkaisu A:50)
 - Kuntien näkemykset kaupanpalveluverkon kehittämisestä
 - Pohjois-Savon kauppapalveluverkon luokittelu → keskusverkkoluokittelu

Väestöennuste 2007 (Tilastokeskus)

- Pohjois-Savon väestö 2030 240 000 (liite 1)

Pohjois-Savon liiton asutusmitoituslaskelmat (Anneli Pehkonen)

- Tarvittava asuinquerrosala 2006-2030, maakuntasuunnitelman väestötavoitteella ja poistuma huomoiden
- Mitoituslaskelman tulokset on esitetty liitteessä 2

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000 -oppaat (Ympäristöministeriö)

SEVESO II -direktiivi (Ympäristöministeriön ohjekirje 3/501/2001)

3 LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

3.1 Maakunnan aluerakenne

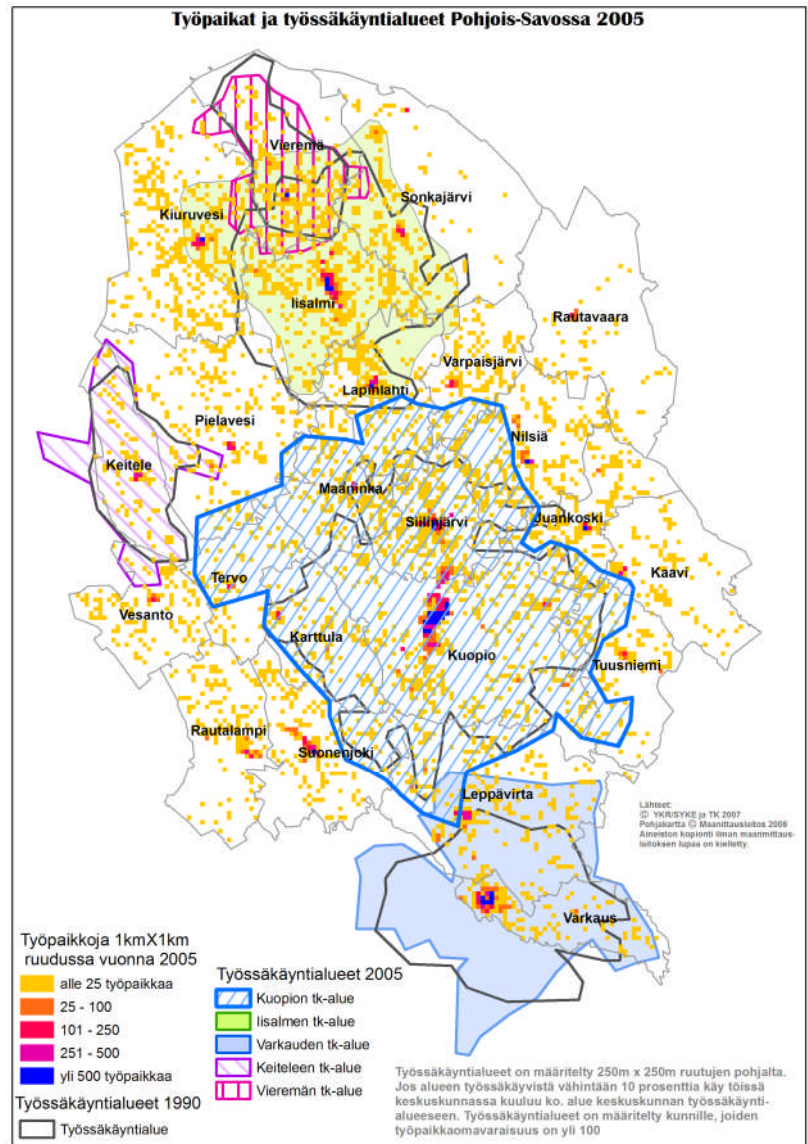
Pohjois-Savon aluerakenne on rakentunut kolmen, Kuopio, Iisalmi ja Varkaus kaupunkikeskuksen ympärille. Edellä mainitut kunnat toimivat myös kaupunki seutujensa keskuksina. Näiden lisäksi Pohjois-Savossa on kaksi seutukuntaa Sisä-Savon seutukunta ja Koillis-Savon seutukunta. Sisä-Savon seutukunnan keskuksena toimii Suonenjoki ja Koillis-Savon keskus on Nilsia.

Kuopiolla, Iisalmella ja Varkaudella on kullakin omat laajat työssäkäynti- ja asiantialueet. Varkauden asema Pohjois-Savon aluerakenteessa on sikäli ongelmallinen, että sen työssäkäynti- ja asiantialueen vaikutuspiiri ylettyy myös Etelä-Savon maakunnan puolelle. Varkauden seudun erityisaseman huomioon ottaminen vaatii sekä Pohjois-Savon että Etelä-Savon maakuntakaavojen yhteensovittamista. Edellä mainittujen kuntien lisäksi Pohjois-Savossa on kaksi kuntaa, joiden työpaikkaomavaraisuus on yli 100. Nämä kunnat ovat Vieremä ja Keitele ja myös näiden kunnilla omaa kuntaa laajempi työssäkäyntialue. Kaiken kaikkiaan työpaikat ovat keskittyneet kuntakeskuksien taajamiin ja niiden läheisyyteen (kuva 1). Työpaikat ovat keskittyneet hyvien kulkuyhteyksien varteen, reilut 65 prosenttia työpaikoista sijoittui viiden kilometrin säteelle valtatie viidestä vuonna

2003. Vastaavasti lähes 80 prosenttia maakunnan työpaikoista sijaitsi viiden kilometrin säteellä valta- tai kantatiestä.

Alueenrakenteen kehittymistä maakunnassa on leimannut voimakas keskittyminen. Keskittymisen taustalla on voimakas elinkeinorakenteen muutos, jossa erityisesti maaseutualueet ovat menettäneet työpaikkoja. Keskittymistä voidaan tarkastella monella eri tasolla. Kuntatasolla keskittyminen on tapahtunut kuntien keskusta. Maakuntatasolla keskittyminen on tapahtunut sekä Kuopion seudulle, että viitos-tien varteen eli maakuntasuunnitelman 2030 mukaiselle kehittämisvyöhykkeelle.

Pohjois-Savon aluerakenne on keskittynyt hyvien kulkuyhteyksien varrelle. Noin 87 prosenttia väestöstä asui kymmenen kilometrin säteellä valta- ja kantatieverkosta vuonna 2005 (kuva 2). Reilut 80 prosenttia asui viiden kilometrin säteellä valta- tai kantatiestä. Valtatien viisi merkitys Pohjois-Savon aluerakenteelle näkyy myös väestön keskittymisessä valtatie läheisyyteen. Lähes 158 000 pohjoissavolaista, eli yli 60 prosenttia väestöstä, asuu kymmenen kilometrin säteellä valtatie viidestä.

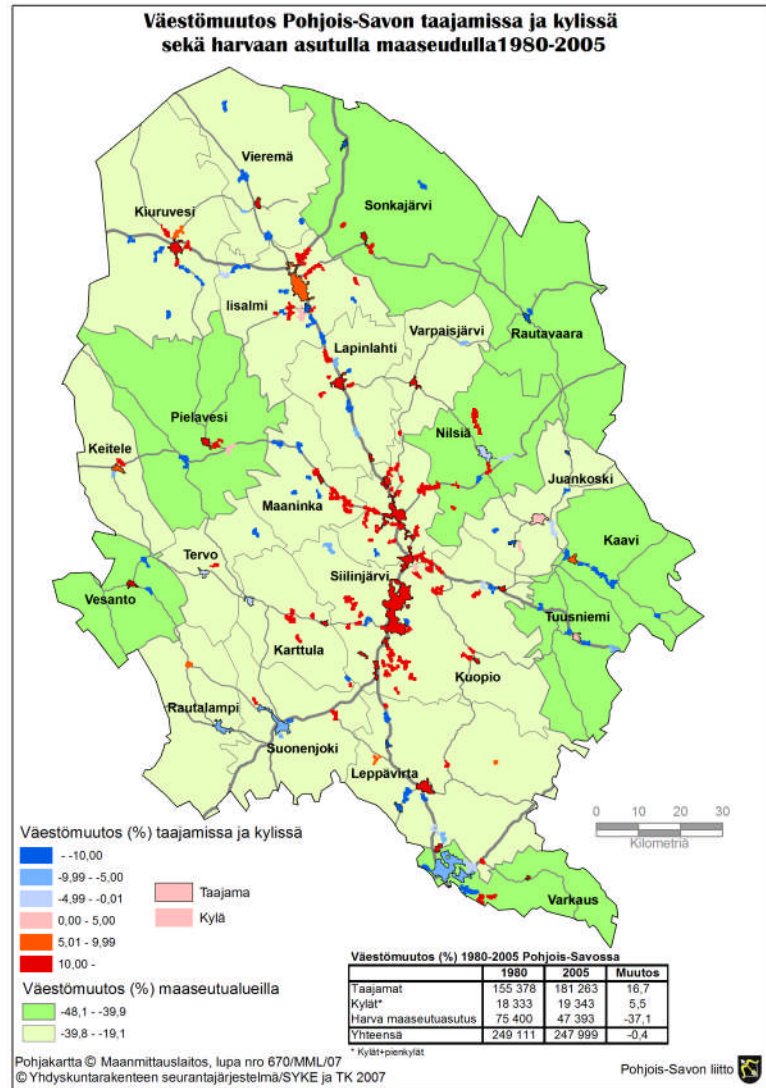
Kuva 1. Pohjois-Savon työpaikat ja työssäkäyntialueet.

3.2 Taajama-alueiden kehitys Pohjois-Savossa

Suomen ympäristökeskus on kehittänyt yhdyskuntarakenteen kuvaamista ja rakenteen muutoksen seurantaan varten yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmään (YKR) yhdyskuntarakenteen keskeisiä elementtejä kuvaavia aluejakoja. YKR-aluejaot on toteutettu yhdistelemällä 250x250 metrin ruututietoja paikkatietomenetelmillä. Yhdistelyperusteina ovat mm. rakennustehokkuus, rakennusten käyttötarkoitus ja väestömäärä. Aluejakoja on vuodesta 1980 lähtien viiden vuoden välein. Aluejaoissa alueet jaetaan taaja- ja haja-asutukseen. Taaja-asutuksen rajauksena käytetään YKR-taajamarajauksia, joka poikkeaa hieman perinteisestä mm. Tilastokeskuksen käyttämästä taajamamääritelmästä (katso liite1). Seuraavassa tarkastellaan YKR-taajamien kehittymistä 1980 ja 2005 (työpaikkojen osalta tarkastelu jakso on 1980-2003) välisenä aikana Pohjois-Savossa maakunta- ja seutukuntatasolla. Taajamien kehitystä tarkastellaan myöhemmin, maakuntakaavaosiossa, myös kuntatasolla.

Taajamiksi luokiteltujen alueiden määrä on noussut tarkasteluajanjaksolla, vuonna 1980 taajamia oli **37**, kun niitä oli vuonna 2005 **42** kappaletta. Taajamien kehitystrendi on ollut samankaltainen kaikissa maakunnan kunnissa, vain muutoksen nopeus vaihtelee kunnittain.

Pohjois-Savon taajamat ovat kasvaneet kovaa vauhtia 25 vuoden aikana. Joissakin kunnissa taajama-alueiden pinta-ala on jopa kaksinkertaistunut vuodesta 1980, kun muutamissa kunnissa kasvua on alle 30 prosenttia. Suhteellisesti eniten taajamien pinta-alat ovat kasvaneet Siilinjärvellä, Leppävirralla ja Tervossa, joissa taajamien pinta-ala on kaksinkertaistunut. Myös taajamien väkiluku on kasvanut, nopeinta taajamaväestömäärän kasvu on ollut Siilinjärvellä, jossa kasvua on ollut lähes 70 prosenttia. Seuraavaksi nopeinta taajamaväestön kasvu on ollut Kiuruvedellä ja Karttulassa, jotka ovat lisänneet taajamaväestöään noin 35 prosentilla. Taajamien väestömäärän lisääntyessä on myös maakunnan taajama-aste kasvanut. Vuonna 1980 noin 62 prosenttia maakunnan väestöstä asui taajamissa kun vuonna 2005 taajamissa asui jo yli 73 prosenttia maakunnan asukkaista.

Kuva 2. Väestönkehitys Pohjois-Savossa.

Maakuntatasolla taajamien pinta-ala on lisääntynyt 70 prosentilla ja taajaväestön määrä on kasvanut noin 17 prosentilla. Sekä väestön ja pinta-alan kasvu on ollut nopeinta 1980-luvulla. 1985–1990 taajamien pinta-ala kasvoi maakunnassa 36 prosentilla. Taajamaväestö lisääntyi noin neljällä prosentilla samanaikaisesti. Viime vuosina varsinkin väestönkasvu on hidastunut ja lähes pysähtynyt kokonaan. Vuosien 2000 - 2005 aikana väestö lisääntyi taajamissa vain 0,02 prosentilla. Valtaosassa kuntia taajamien väestömäärä on kuitenkin laskenut em. ajanjaksolla. Sitä vastoin pinta-alan kasvu on ollut edelleen melko nopeata. 2000-luvun alkupuolella taajamien pinta-ala kasvoi yli kuudella prosentilla. Pinta-alan nopea kasvu verrattuna väestön kasvuun on johtanut siihen, että taajama-alueiden väestötiheys on laskenut nopeasti. Vuonna 1980 maakunnan taajamien väestötiheys oli **1 150 as/km²**, vuonna 2000 väestötiheys oli **858 as/km²** ja vuonna 2005 **801 as/km²**. Väestön kehitystä ja ikärakennetta taajamissa ja muilla toiminnallisilla alueilla tarkastellaan tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Rakennusten kerrosala on lisääntynyt taajamissa vuodesta 1985 vuoteen 2005 yli 85 prosentilla. Vuosien 2000 ja 2005 välillä kasvua on ollut reilut kahdeksan prosenttia. Asuinrakentamisen kerrosalan kehityksen luvut ovat samat vastaavina ajanjaksoina. Taajamien osuus maakunnan rakennusten määrästä on noussut 41 prosentista 50 prosenttiin vuosien 1985 ja 2005 välillä. Kerrosalasta yli 70 prosenttia sijoittui taajamiin vuonna

2005, kuten jo vuonna 1980. Vuonna 2005 Pohjois-Savon asuinkerrosalasta noin 70 prosenttia sijoittui taajamiin, vuonna 1985 vastaava luku oli noin 65 prosenttia. Pientalojen kerrosalasta noin 41 prosenttia sijaitsi vuonna 1980 taajamissa ja vuonna 2005 vastaava luku oli 49 prosenttia. Muissa talotyypeissä taajamien osuus kerrosalasta on ollut vuodesta 1980 reilusti yli 90 prosenttia

Taajamien työpaikka kehitys on ollut muita toiminnallisia alueita parempaa vuodesta 1980 eteenpäin, samalla taajamien osuus maakunnan työpaikoista on noussut 71 prosentista yli 85 prosenttiin. Taajamien työpaikkojen määrä on noussut kolmanneksella tarkastelussa olevan 23 vuoden aikana. Vuonna 2003 maakunnan taajamissa oli lähes 74 000 työpaikkaa. Muiden toiminnallisten alueiden työpaikat ovat vastaavasti vähentyneet 45 prosentilla. Eniten työpaikkoja on menettänyt harvaan asuttu maaseutu, josta on hävinnyt yli 9000 työpaikkaa.

Pohjois-Savon taajamien kehitys kulku noudattelee pitkälti samaa kaavaa. Sekä pinta-ala että väestömäärä on kasvanut viimeisten 25 vuoden aikana. Väestön kasvu on pääasiassa tapahtunut 1980-luvulla ja taajamien väkiluku on kääntynyt laskuun 1990-luvulla. Vuonna 2005 taajamissa asui kuitenkin enemmän ihmisiä kuin vuonna 1980. Pinta-alan kasvu sitä vastoin on jatkunut vielä 2000-luvullakin.

3.3 Haja-asutusalueiden kehitys

Suomen ympäristökeskuksen laatimissa aluejaoissa taajamien ulkopuoliset alueet eli ns. haja-asutus on luokiteltu neljään luokkaan; kylät, pienkylät, harvamaaseutu ja asumaton alue. Kylät ovat asutustihentymiä, joiden asukasluku on vähintään 40. Pienkylät ovat vastaavasti asutustihentymiä, joissa on asukkaita 20-39. Harvaan asuttuun maaseutuun kuuluvat ne alueet, jotka eivät kuulu taajamiin, kyliin tai pienkyliin, mutta joissa on vähintään yksi asuttu rakennus kilometrin säteellä. Alueeseen ei luonnollisesti kuulu alueet, jotka sata prosenttisesti vettä, mutta maaseutasutukseen voi kuulua myös saaria, joissa ei ole asutusta. Saaret ovat kuitenkin korkeintaan kilometrin päässä asutuksesta. YKR-aluejakojen mukaan yksi kolmasosa (n. 4 800 km²) maakunnan maa-alasta on asumatonta aluetta.

Vuonna 2005 Pohjois-Savon haja-asutusalueilla asui 66 733 henkilöä, joista reilut 14 000 YKR:n mukaisissa kylissä, reilut 5 000 pienkylissä ja yli 47 000 harvaan asutulla maaseudulla. Eli noin 70 prosenttia haja-asutusalueen väestöstä asuu harvaan asutulla maaseudulla. Väestönkehitystä maakunnassa ja YKR-aluejaoissa tarkastellaan tarkemmin seuraavassa kappaleessa. Vuonna 2005 Pohjois-Savon haja-asutusalueiden asuinrakennuskanta, ilman loma-asuntoja, oli lähes 32 000 rakennusta. Harvaan asutulla maaseudulla haja-asutusalueiden asuntokannasta oli kolme neljäsosaa.

Vuonna 2005 Pohjois-Savossa oli YKR:n mukaisia kyliä 142 kappaletta, kun niitä vuonna 1980 oli 149. Kappalemäärän väheneminen johtuu siitä, että kyläalueet ovat kasvaneet yhteen ja osa kylistä on ”hävinnyt kartalta”. Toki myös uusia kyliä on muodostunut. Kylien yhteenlaskettu pinta-ala on kasvanut koko tarkasteluajanjaksolla. Vuodesta 2000 vuoteen 2005 kasvua oli lähes viisi prosenttia. Vuonna 2005 kylien yhteenlaskettu maapinta-ala oli 290 km². Vuonna 2005 YKR-kylissä oli yli 5 500 asuinrakennusta eli yhdeksän prosenttia maakunnan asuntokannasta. Valtaosa, n 98 prosenttia, kylien asuntokannasta on omakotitaloja.

Pienkylien yhteenlaskettu maa-ala maakunnassa vuonna 2005 oli 133 km², vuonna 2000 pienkyliä oli hieman 110 neliökilometriä. Asuinrakennuksia pienkylissä oli vuonna 2005 lähes 2200, joista pientaloja 99 prosenttia. Pientalojen määrä pienkylissä on kasvanut 25 prosenttia 2000-luvun alkupuoliskolla.

3.4 Loma-asutus osana maaseudun aluerakennetta

Varsinkin haja-asutusalueiden alue- ja asutusrakenteeseen vaikuttaa loma-asutuksen ja loma-asukkaiden määrä. Loma-asukkaat viettävät paljon aikaa loma-asunnoillaan, tutkimusten mukaan jopa 70–100 vuorokaut-

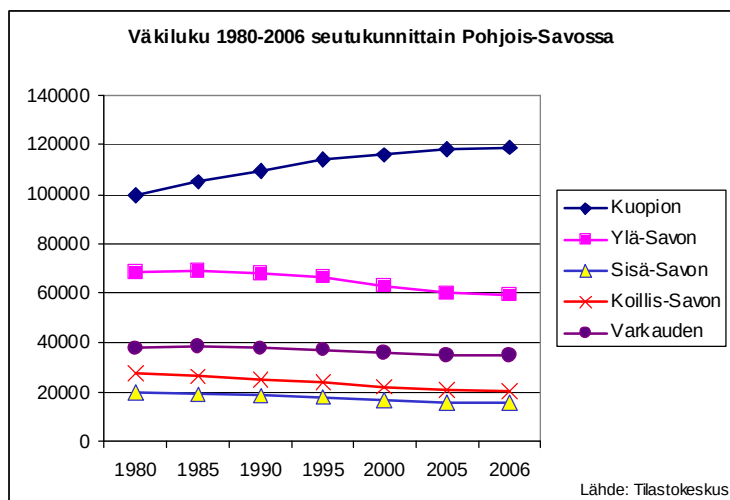
ta vuodessa. Loma-asukkaiden myötä monien pienten maaseutukuntien väkiluku voi jopa kaksinkertaistua lomasesonkien aikana.

Vuonna 2005 Pohjois-Savossa oli lähes 30 000 kesämökkiä, määrä vastaa haja-asutusalueiden vakituisten asuntojen lukumäärää. Vuonna 1980 kesämökkejä oli maakunnassa 14 519, eli 25 vuodessa kesämökkien määrä Pohjois-Savossa on kaksinkertaistunut. Kesämökkien rakentaminen on ollut kiivainta 1990-luvun alkupuoliskolla, jolloin maakunnassa rakennettiin parhaimmillaan yli 600 uutta loma-asuntoa vuodessa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana uusien loma-asuntojen rakentamistahti on hiipunut tasaisesti ja vuonna 2005 valmistui 243 uutta kesämökkiä.

Loma-asutuksen ja kylä-asutuksen suhdetta tarkastellaan tarkemmin kylärakennetta tarkastelevassa erillisessä vityksessä.

3.5 Väestö

Pohjois-Savon asukasluku oli vuoden 2006 lopussa 249 498 henkilöä. Maakunnan väkiluku on laskenut hitaasti 1990-luvun puolivälistä lähtien (kuva 1). Vuosien 2000-2005 välillä maakunnan asukasluku laski 1,4 prosenttia, suhteellisesti nopeinta väestömäärän vähentyminen on ollut Koillis-Savossa seutukunnassa ja kunnista Rautavaaralla. Seutukunnista vain Kuopion seutukunta on pystynyt kasvattamaan väkilukuaan 2000-luvun alkupuoliskolla, kasvua on noin kaksi prosenttia. Vuoden 2006 aikana Kuopion seudun ulkopuolisista kunnista vain Lapinlahti pystyi kasvattamaan väestömääräänsä.

Kuva 3. Väestökehitys seutukunnittain Pohjois-Savossa

Maakuntasuunnitelman 2030 (Maasu 2030) mukaan maakunnan väestötavoite vuodelle 2030 on 251 000. Tilastokeskuksen Väestöennusteen 2007 (trendiennuste) mukaan Pohjois-Savon väkiluku vuonna 2030 olisi 240 553 (taulukko 1). Maasu 2030:n tavoitteeseen pääseminen edellyttää muuttotappion kääntämistä muuttovoitoksi Kuopion seudun ulkopuolisissa kunnissa. Maakuntakaavan taajamatoimintojen suunnittelun lähtökohdaksi on otettu maakunnan oma väestötavoite.

Taulukko 1. Tilastokeskuksen väestöennuste 2007 ja Maasu 2030:n väestötavoite seutukunnittain ja Maakuntakaavan mitoituksella

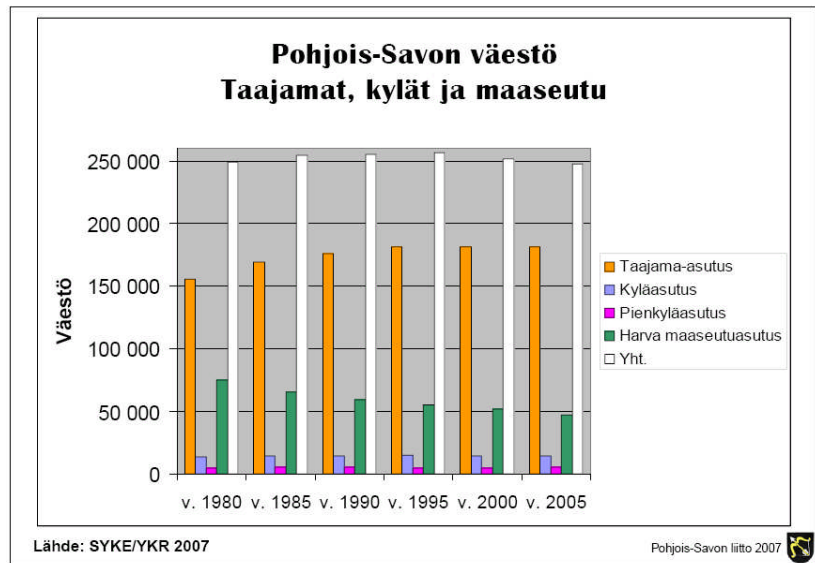
Seutukunta	TK:n trendiennuste 2007 (vuodelle 2030)	Maasu 2030 väestötavoite	Maakuntakaavan mitoitusluvut
Kuopion	123 047	133 700	133 700
Ylä-Savon	53 752	51 700	55 700
Sisä-Savon	14 093	13 800	14 100
Koillis-Savon	19 002	18 700	18 900
Varkauden	30 659	33 100	32 600
Pohjois-Savo	240 553	251 000	255 000

lähde: Tilastokeskus

Maakunnan väestöstä lähes kolme neljäsosaa asui vuonna 2005 Yhdyskuntarakenteen seurantarajajärjestelmän¹ (YKR) mukaisissa taajamissa ja noin 20 prosentti väestöstä asui harvaan asutulla maaseudulla. YKR:n mukaisissa kylissä (yli 40 asukasta) asui noin kuusi prosenttia ja pienkylissä (20–39 asukasta) kaksi prosenttia pohjoissavolaisista. Taajamissa asuvan väestön määrä on noussut 17 prosentilla vuodesta 1980 vuoteen 2005. Nopeinta taajamaväestön kasvu oli 1980-luvulla. Taajamaväestön määrä on pysynyt kutakuinkin samana viimeiset kymmenen vuotta (kuva 2). Kylien väestömäärä on pysynyt lähes

samana viimeiset 25 vuotta, vuonna 1980 kylissä asui noin 13 700 henkilöä kun vuonna 2005 vastaava luku oli 14 200. Pienkylien väestömäärä on lisääntynyt samalla aikavälillä noin 12 prosentilla, vuonna 2005 lissä asui reilut 5 000 pohjoissavolaista. Harvan maaseutuasukituksen väestömäärä on laskenut viimeisen 25 vuoden aikana noin 37 prosenttia. Nopeinta väheneminen on ollut 1980-luvun alkupuoliskolla, jolloin maaseudun väkiluku laski noin 10 000 henkilöllä. Maaseutuväestön määrän vähentyminen näyttäisi olevan hieman kiihtymään päin. Harvaan asutun maaseudun väestö väkimäärä laski noin kahdeksalla prosentilla aika välillä 2000-2005, kun tarkasteluväleillä 1990-1995 ja 1995-2000 vähenemä oli noin 6,5 prosenttia.

Väestökehityksen ja väestön sijoittumisen kannalta oleellista on myös väestön ikärakenne. Yleisesti ottaen opiskelijat ja nuoret aikuiset sekä vanhusväestö pyrkivät asumaan keskusta-alueilla lähellä palveluita tai ainakin alueilla, joista palvelut on helposti saavutettavissa. Vastaavasti nuoret perheelliset asettuvat mieluummin taajama-alueiden reuna-alueille tai taajamien läheiselle maaseudulle. Seuraavassa on tarkasteltu Pohjois-Savon ikärakennetta hieman poikkeuksellisilla ikäryhmillä, mikä johtuu YKR:ssä käytetystä ikäluokittelusta, mutta näin voidaan tarkastella ikärakenteen muutoksia myös YKR-aluejaoissa.

Kuva 2. Väestökehitys YKR-aluejakojen alueilla

¹ Yhdyskuntarakenteen seurantarajajärjestelmää ja sen aluejakoja on esitelty tarkemmin liitteessä 1.

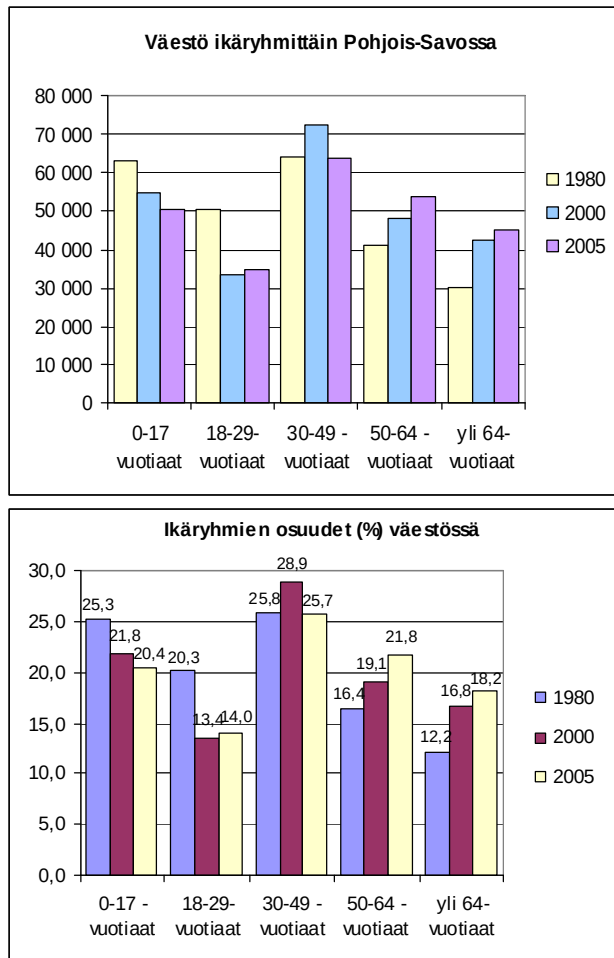
Pohjois-Savon ikärakenne vuonna 2005 vastasi koko maan ikärakennetta. Maakunnan väestössä suurimman ikäryhmän muodostavat 30-49 -vuotiaat, joita on hieman yli neljäsosa maakunnan väestöstä, kuten myös koko maan väkiluvusta (kuva 5). Maakunnan näkökulmasta huolestuttavaa on, että tämä ikäryhmä on pienentynyt 2000-luvun alkupuoliskolla yli kymmenellä prosentilla. Tosin tämä ikäryhmä on pienentynyt myös valtakunnan tasolla noin kuudella prosentilla. Myös ikäryhmässä 0-17 -vuotiaat kehitys on ollut negatiivista koko maassa ja Pohjois-Savossa, mutta Pohjois-Savossa ikäluokka on pienentynyt suhteellisesti nopeammin kuin koko Suomessa. Pohjois-Savossa 0-17 -vuotiaiden määrä on laskenut noin kahdeksalla prosentilla kun koko maassa vähenemä on ollut hieman alle kolme prosenttia.

Pohjois-Savossa pienimmän ikäryhmän muodostavat 18-29 -vuotiaat, joiden osuus maakunnan väestöstä on 14 prosenttia. Koko maan väestöstä ko. ikäryhmän osuus on 15 prosenttia. Maakunnan tasolla ikäryhmä on kasvanut lähes kolmella prosentilla 2000-luvun alkupuoliskolla, mikä on Kuopion seudun hyvän kehityksen ansiota. Muissa seutukunnissa kehitys on ollut negatiivista myös tämän ikäryhmän kohdalla. Tarkasteltaessa tarkemmin ko. ikäryhmän kehitystä muuttoliikkeen osalta, voidaan havaita eräs huolestuttava piirre myös Kuopion seudun kohdalla. Ikäryhmän kasvu perustuu ikäryhmän nuorimpiin eli 18-24 -vuotiaisiin, mutta myös Kuopion seutu on selvästi muuttotappiollinen 25-29 -vuotiaiden osalta. Toisin sanoen tähän ikäryhmään kuuluvat muuttavat opiskelemaan Kuopioon ja valmistuttuaan muuttavat pois Kuopiosta.

Pohjois-Savon, kuten myös koko Suomen, väestön ikärakenne muuttuu koko ajan vanhemmaksi. Vuosina 2000-2005 ikäryhmään 50-64 -vuotiaat kuuluvien määrä nousi yli kymmenellä prosentilla Pohjois-Savossa ja yli 64-vuotiaiden määrä lisääntyi noin seitsemällä prosentilla. Kehitys oli suhteellisesti samansuuruista koko maassa. Edellä mainittujen ikäryhmien osuus Pohjois-Savon väestöstä on kasvanut 2000-luvun alkupuoliskolla.

Tarkasteltaessa väestön sijoittumista YKR:n toiminnallisiin alueisiin iän mukaan nousee esiin se tosiasia, että harvaanasutulla maaseudulla kahden vanhimman ikäryhmän (50-64 -vuotiaat ja yli 64 -vuotiaat) osuus väestöstä on selkeästi suurempi kuin muilla toiminnallisilla alueilla. Pohjois-Savossa harvaanasutulla maaseudulla kahden vanhimman ikäryhmän osuus alueen väestöstä vuonna 2005 oli 45 prosenttia. Taajamien vastaava luku oli 34 prosenttia.

Taustalla on se, että nuoret ikäryhmät muuttavat pois harvaanasutulta maaseudulta herkemmin kuin vanhemmat ikäluokat. On oletettavaa, että lähitulevaisuudessa myös vanhimpaan ikäluokkaan kuuluvat muuttavat pois maaseudulta lähemmäksi palveluita. Joitakin viitteitä ilmiöstä on jo olemassa 2000-luvun alkupuoliskolta, sillä yli 64-vuotiaiden määrä harvaan asutulla maaseudulla on laskenut maakunnassa noin kahdella prosentilla,

Kuva 5. Väestönkehitys ikäryhmittäin Pohjois-Savossa 1980-2005.

kun vastaavasi ko. ikäluokka on koko maakunnassa kasvanut samanaikaisesti noin seitsemällä prosentilla. Lisäksi ko. ikäryhmän kasvu taajama-alueilla on ollut suhteellisesti nopeampaa taajamissa kuin maakunnassa keskimäärin. Vanhimpaan ikäluokkaan kuuluvien muutto suuntautuu hyvin usein oman kunnan keskustaaajamaan. Vanhusväestön mahdollinen muutto keskustaaajamaan synnyttää kysyntää asunnoille ja näin ollen myös rakentamistarvetta sekä paineita palveluiden järjestämiselle.

YKR:n mukaisista toiminnallisista alueista väestön ikärakenne on nuorin kylissä. Kolmen nuorimman ikäryhmän osuus kylissä on yli 65 prosenttia, kun niiden osuus koko maakunnan väestöstä on noin 60 prosenttia. Tosin 18-29 -vuotiaiden osuus kylissä on maakunnallista tasoa pienempi (kylissä n. 10%, maakunnassa 14%). Kylissä siis asuu hieman keskimääräistä enemmän nuoria perheitä, joissa on alaikäisiä lapsia. Näiden ikäryhmien kehitys kylissä on ollut muuta maakuntaa positiivisempaa.

3.6 Laskennallinen asuntotuotantotarve

Taajamatoimintojen aluevarauksilla maakuntakaavassa mahdollistetaan taajama-alueiden laajentuminen asuin- ja muun rakentamisen tarpeisiin tulevaisuudessa. Samanaikaisesti tavoitteena on estää yhdyskuntarakenteen tarpeeton hajautuminen ja mahdollistaa rakenteen eheytyminen alueilla, joilla on rakenteen tiivistäminen mahdollista tai jopa tarpeellista taloudellisesti ja muutoin järkevän rakenteen saavuttamiseksi. Arvioitaessa tulevaa rakentamistarvetta ja rakentamisen vaatimia alueita, tärkeimmäksi tekijäksi nousee maakunnan väestö- ja elinkeinotavoite, ja sen myötä asuinrakentaminen, jonka tarvitsemat maa-alueet muodostavat suurimman osan rakentamisesta.

Yhdyskuntasuunnittelussa on pyritty hahmottelemaan asuntojen ja kaavoituksen tarvetta laskennallisesti useilla menetelmillä, kuten asumisväljyyshäviökehityksen, tulojoustojen tai skenaarioiden avulla. Ympäristöministeriön aiemmat taustalaskelmat on laadittu käyttäen ns. Lankisen mallia, johon Pohjois-Savon maakuntakaavan asuntotuotantotarpeen laskennallinen mitoitus perustuu. Samalla menetelmällä VTT on arvioinut Kuopion seudun maakuntakaavan asuntotuotantotarvetta vuoteen 2030.

Kaikkiin menetelmiin sisältyy epävarmuustekijöitä, mutta silti tulevaisuudenkuvan hahmotteleminen on usein tarpeen yhdyskuntasuunnittelussa, ainakin tausta-arviona.

Asuntorakentamisen tarvetta Pohjois-Savossa vuoteen 2030 mennessä on arvioitu selvityksessä ”Pohjois-Savon maakuntakaava, asuntotuotannon laskennallinen mitoitus 2030”, joka on laadittu liiton toimistossa (maakuntasuunnittelija Anneli Pehkonen, lähtökohtatilastot ja graafit tutkimussihteeri Kaija Kämäräinen). Selvityksen tavoitteena on ollut hahmotella yleispiirteisellä maakuntakaavatasolla asuntojen kuntakohtainen, laskennallinen tuotantotarve kaudella 2006 – 2030. Vertailun vuoksi laskelma on laadittu myös Kuopion seudulle, mutta pääpaino on muissa kuin Kuopion seudun kunnissa. Mennyt kehitystä on tarkasteltu aikasarjoina tulevaisuuden arvioiden perusteeksi

Seuraavassa esitetään tiivistäen laskelman perusteita ja tuloksia.

Pohjois-Savon maakuntakaavan mitoitusväestö on 255 000, mikä hieman suurempi kuin Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman, joka hyväksyttiin 30.1.2006, mukainen maakunnan väestötavoite vuodelle 2030. Maakuntasuunnitelman väestötavoite on 251 000 asukasta ja asuntojen määrällinen tavoite 136 000 asuntoa, kehitysnäkymän ollessa noin 126 000 asuntoa. Tämänhetkinen asuntokanta on noin 127 000 asuntoa. Tilastokeskus on julkaissut uusimman väestönkehitystä koskevan trendiennusteen vuonna 2007. Trendiennusteen mukaan Pohjois-Savon väkiluku olisi 240 553 vuonna 2030. Samassa yhteydessä tilastokeskus on julkaissut myös ns. väestön omavaraislaskelman, jonka mukaan Pohjois-Savossa olisi reilut 248 000 asukasta vuonna 2030.

Asuntotuotantotarve laskelmat on tehty sekä maakuntakaavan mitoitusväestöllä että tilastokeskuksen trendiennusteen väestöllä käyttäen kuntakohtaisia lukuja.

Asuntotuotantotarpeen laskentamallissa osatekijöinä ovat myös mm. asuntokuntien keskikoon muutos sekä poistuma nykyisestä asuntokannasta.

Asuntokuntien keskikoon pienenemisen arvioidaan yleensä hidastuvan, mutta näin ei juurikaan ole Pohjois-Savossa käynyt. Ennusteessa näin kuitenkin oletetaan käyvän, perustuen mm. ikärakenteen muutokseen. Laskelmassa on kaikissa kunnissa käytetty vähenemää – 0.015 vuodessa vuoteen 2030 saakka; lähtokohtana on kunkin kunnan nykyinen asuntokunnan keskikoko. Asuntokuntien keskikoko olisi tällöin Pohjois-Savossa laskennallisesti 1,73 vuonna 2030. Asuntoväestön osuuden, vuonna 2005 98,1 % Pohjois-Savon väestöstä, arvioidaan tulevaisuudessa laskevan hitaasti. Laskelmassa on kuitenkin käytetty yleispiirteisyyden vuoksi koko väestöä. Vaikutus maakunnan tasolla on suuruusluokkaa noin 100 asuntoa/vuosi.

- **Laskennallisena poistuma-arviona** on käytetty vuoteen 2030 mennessä Kuopiossa ja Siilinjärvellä 0,2 % vuodessa, Iisalmissa, Varkaudessa 0,25 % vuodessa sekä Suonenjoella 0,4 % vuodessa. Muissa kaava-alueen kunnissa poistuma arviona on käytetty 0,5 % vuodessa ajanjakson alun asuttujen asuntojen kannasta (asuntokunnista). Asuntokannan uusiutumiseksi on siten arvioitu noin 200 – 250 vuotta, ja Kuopio-Siilinjärvi- alueella kuitenkin käytännössä asuntokannan määrään nähden vain vähäistä poistumaa seuraavan 25 vuoden ajan.

Laskelma on erityisen herkkä poistuma-arviolle, johon vaikuttaa mm. asuntojen tekninen käyttöikä ja asutuksen rakenteen muutos. Tavoite on säilyttää mahdollisimman kauan nykyinen asuntokanta korjaamalla.

Tulotason muutoksia eli ns. tulojousto laskelmassa ei ole huomioitu.

Asuntotuotannon huoneisto- ja kerrosalaan vaikuttaa lisäksi asuinrakentamisen talotyyppijakauma. Kuopion seudun kuntien osalta laskelmassa on käytetty VTT:n raportin jakaumaa (VTT: Kuopion seudun maakuntakaava- Rakennemallien vaikutukset, Pohjois-Savon liitto sarja A:36, 2006). Muiden kuntien osalta vuosien 2006 - 2030 tuotannon talotyyppijakauma on arvioitu 2000-luvun alun asuntotuotannon talotyyppijakauman pohjalta, taustanaan pitkän aikajänteen mennyt kehitys (taulukko 2). Kuitenkin, verrattuna nykyiseen, on eräissä kunnissa hieman painotettu rivitaloja omakotitaloja enemmän, vaikkakin rivitalojen osuus on viime vuosina merkittävästi alentunut Pohjois-Savossa, ja joissain kunnissa on esitetty muutamia hissillisiä pienkerrostaloja. Myös tuotannon keskimääräinen pinta-ala on kunnittain arvioitu 2000-luvun alun perusteella tai joissakin kunnissa muiden vastaavien kuntien perusteella. Huoneistoalan pohjalta on laskettu kuntakohtaiset asuntotuotannon kerrosalat käyttäen VTT:n kertoimia omakotitalot 1,3, rivitalot 1,2 ja kerrostalot 1,31 (VTT, Asuin ympäristön muutos ja sen ekotehokkuus Suomessa 2000 -2030).

Taulukko 2. Asuintuotantolaskelman oletusarvoja suunnittelukaudelle 2006 -2030 1)

	OMAKOTITALOT 2)			RIVITALOT			KERROSTALOT		
	Huoneistoala		Osuus asuinhuo- neistojen määrästä %	Huoneistoala		Osuus asuinhuo- neistojen määrästä %	Huoneistoala		Osuus asuinhuo- neistojen määrästä %
	m ²	osuus %		m ²	osuus %		m ²	osuus %	
Kuopion sk	138	35	21	74	32	35	60	33	44
Ylä-Savo	129	74	59	64	15	23	65	11	18
Sisä-Savo	125	79	64	63	11	18	58	10	18
Koillis-Savo	122	85	72	55	11	20	56	5	8
Varkauden sk	136	77	61	69	15	24	59	8	15

1) perustuu pääosin v. 2001-2005 asuntotuotantoon

2)erillinen pientalo

Maakuntakaavan mitoitustavalla (255 000 asukasta) Pohjois-Savossa tulisi tuottaa lähes 1 600 asuntoa vuodessa vuoteen 2030 asti. Asuinrakennuksista noin kaksi kolmasosaa rakennettaisiin Kuopion seudulle. Kerrosalaneliöiksi muutettuna laskelman tuloksen mukaan Pohjois-Savossa tulisi rakentaa vuoteen 2030 mennessä 4,58 milj. kerrosneliömetriä asuinrakennuksia, josta Kuopion seudulle 2,61 milj. km², Varkauden seudulle 0,57 milj., Ylä-Savon seudulle 0,87 milj., Koillis-Savoon 0,31 milj. sekä Sisä-Savoon 0,22 milj. kerrosneliömetriä.

Tilastokeskuksen ennusteen (trendi) mukaan vastaavat luvut olisivat Pohjois-Savossa 3,8 milj. km², josta Kuopion seudulle noin 2 milj., Varkauden seudulle noin 0,5 milj., Ylä-Savoon noin 0,8 milj., Koillis-Savoon noin 0,3 milj. sekä Sisä-Savoon 0,2 milj. kerrosneliötä.

Pohjois-Savon taajama-aluevarauksilla pyritään vahvistamaan nykyisten taajamien viihtyisyyttä ja alueellista kilpailukykyä sekä mahdollistamaan tulevan rakentamisen, sovittaen asuinrakentamisen yhteen muun alueidenkäytön kanssa ja merkitsemään kohdemerkinnöin kyläverkko, mikä osaltaan vahvistaa maaseutu-asutusta – mukaan lukien vapaa-ajan asutus. Mitoituslaskelmat ovat ainoastaan taustana aluevarauksille. Kaavoituksessa aluetehokkuudella on osaltaan suuri merkitys.

Asuntojen tuotantotarvetta Pohjois-Savossa muualla kuin Kuopion seudulla ovat mm.:

- ydinkeskustoissa lähellä palveluja olevat senioritalot
- hissilliset (pien)kerrostalot
- luonnonläheiset rivitalot taajamassa sekä ikääntyville että pienperheille
- taajaman omakotialueet, joilla mahdollisuus yksilölliseen rakentamiseen, muodostaen kuitenkin yhteisön
- energiaratkaisuiltaan ekologiset alueet ja kohteet
- rantakohteet, joissa vakinainen ja vapaa-ajan asuminen yhdistyvät
- kyläkohteet, erityisesti tukeutuen työpaikkapendelöintiin
- maaseutu-asuminen tilaa vieviä harrastuksia tai maaseudulle soveltuvaa ammattia varten

Tulevaisuudessa olennaista on uusien, houkuttelevien alueiden varaaminen ja se, kuinka hyvin nykyinen asuntokanta palvelee laadullisesti muuttuvia asumistarpeita.

3.7 Laskennallinen uusien taajamatoimintojen alueiden tarve maakuntakaavassa

Maakuntakaavassa asumiseen tarkoitettut alueet (tiiviisti rakennetut alueet) osoitetaan taajamatoimintojen alueina sekä keskustatoimintojen alueina. Pääosin nämä alueet sijaitsevat kuntakeskuksessa ja sen lähiympäristössä, mutta varsinkin kaupunkiseuduilla voi olla useita alakeskuksia, jotka osoitetaan taajamatoimintojen alueina maakuntakaavassa. Taajamatoimintojen suunnitteluperiaatteita käydään läpi tarkemmin seuraavassa luvussa.

Edellä esitetyn laskennallisen asuntotuotantotarpeen pohjalta pystytään arvioimaan kuinka paljon Pohjois-Savon maakuntakaavassa tulisi osoittaa uusia alueita taajamatoiminnoille nykyisten kaavojen taajamatoimintojen alueiden lisäksi. Kuten asuntotuotantotarpeen laskenta perustuu myös taajamatoimintojen laskenta tiettyihin oletuksiin ja lähtökohtiin. Näin ollen laskennallista tarvetta ei voida suoraan siirtää maakuntakaavan aluevarauksiksi, mutta laskennasta saadaan hyvä lähtökohta aluevarausten tarkemmalle suunnittelulle, johon kuuluu mm. vuorovaikutus kuntien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Seuraavassa käydään läpi laskentaa ja pyritään tuomaan esille myös siihen liittyvät epävarmuustekijät.

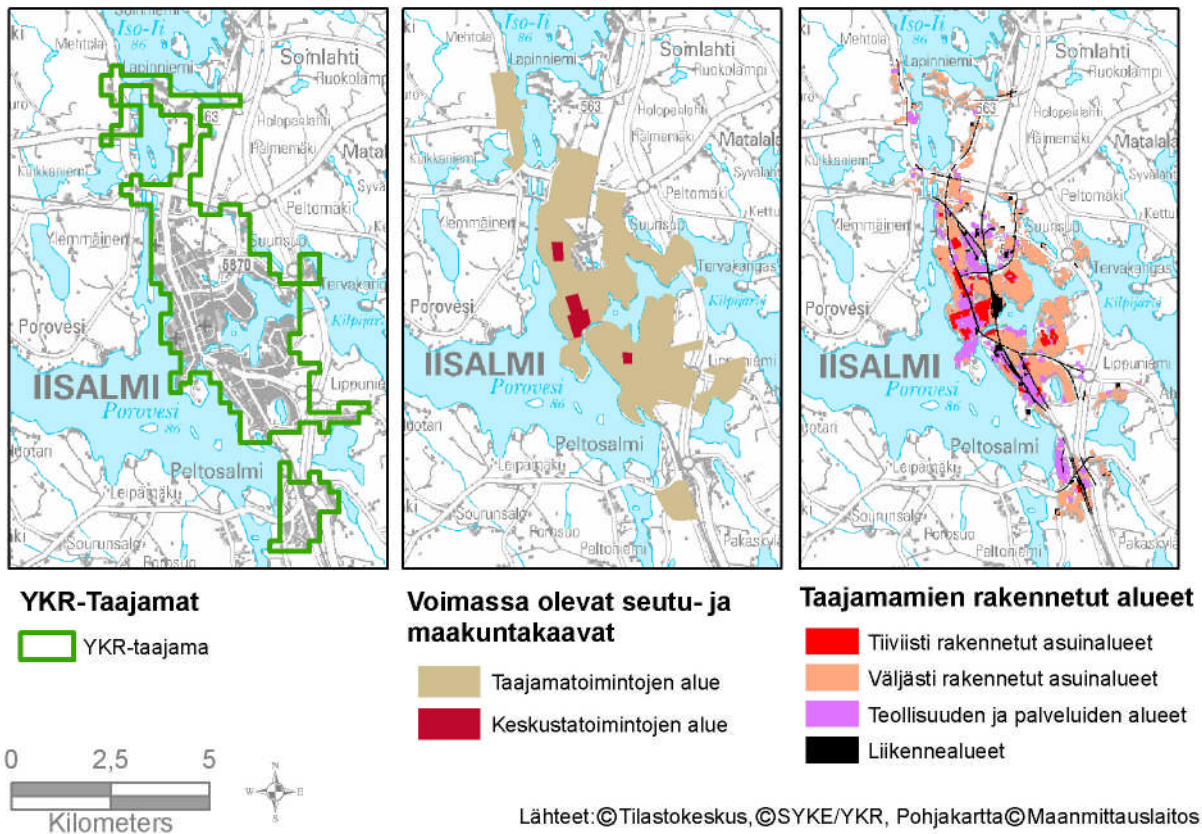
Uusien taajamatoimintojen tarpeen laskennan lähtökohdaksi on valittu laskennallisen asuntotuotantotarpeen kerrosala. Vaikka lähtökohtana on laskennallinen asuntotuotantotarve, on laskennassa huomioitu myös muun rakentamisen tarvitsevat alueet tietyin oletuksin. Laskennassa on käytetty sekä maakuntakaavan 2030 väestötavoitteella saatua kerrosalamäärää (4,58 milj. m²) sekä Tilastokeskuksen trendiennusteen 2007 väestöllä saatu kerrosalaa (3,77 milj. m²). **Laskenta on tehty kunnittain kuntakohtaisilla tavoitteilla ja ennusteilla.**

Uusien taajamatoimintojen alueiden tarvetta on pyritty arvioimaan kolmella eri rakentamistehokkuudella:

1. YKR-taajamien (vuoden 2005 rajausta) rakennustehokkuudella
2. Voimassa olevien seutu- ja maakuntakaavojen (Sisä-Savon, Koillis-Savon, Varkauden seudun sekä Pohjois-Savon seutukaava sekä Ylä-Savon maakuntakaava) taajama- ja keskustatoimintojen alueiden rakennustehokkuudella (*Huom. Kuopion seudun osalta voimassa oleva Pohjois-Savon seutukaava*)
3. YKR-taajamien (vuoden 2005 rajausta) rakennettujen alueiden (vuoden 2000 tilanne) rakennustehokkuudella

Laskennassa rakennustehokkuuksien määrittämiseen käytetyt alueet

Esimerkki Iisalmi

Rakennustehokkuuden laskennassa on käytetty YKR:n rakennustietoja vuodelta 2005, joista löytyy rakennusten kerrosala (m²). YKR-tiedoista löytyisi myös asuinrakennusten kerrosala talotyypeittäin, mutta laskennassa ei ole huomioitu rakentamisen jakautumista talotyypeittäin. Laskennassa on myös huomioitu vain niiden rakennusten pinta-ala, joiden sijainti ja pinta-ala tunnetaan. Näin ollen laskennassa on mukana noin 94 prosenttia koko maakunnan rakennuskannasta, asuinrakennusten kohdalla kattavuus on noin 96 prosenttia. Tarkasteltaessa rakennustehokkuutta YKR-taajamien rakennetuilla alueilla on oletettu, että koko YKR-taajaman rakennuskanta sijoittuu rakennetuille alueille. YKR:n mukaan maakunnassa oli vuoden 2005 lopussa 73 318 rakennusta, joista 69 224 rakennuksen pinta-ala tunnettiin. Näiden rakennusten yhteenlaskettu kerrosala oli 18,6 milj. m². Vastaavasti asuinrakennuksia oli 63 315, joista 60 822 rakennuksen pinta-ala tunnettiin. Näiden asuinrakennusten yhteenlaskettu kerrosala oli noin 12,0 milj. m².

YKR-taajamien rakennetut alueet perustuvat CORINE-2000 maankäyttö/maanpeite aineistoon. Aineistossa maankäyttöä kuvataan 25mx25m ruuduissa nelitasoisella hierarkisella luokituksella. Käytetyt luokat ovat (1) rakennetut alueet, (2) maatalousalueet, (3) metsät sekä avoimet kankaat ja kalliomaat, sekä (4) kosteikot ja suot. Jokainen luokka on jaettu edelleen alaluokkiin, esim. rakennetut alueet sisältävät seuraavat alaluokat:

1. Tiiviisti rakennetut asuinalueet	7. Maa-aineisten ottoalueet
2. Väljästi rakennetut asuinalueet	8. Kaatopaikat
3. Teollisuuden ja palveluiden alueet	9. Rakennustyöalueet
4. Liikennealueet	10. Taajamien viheralueet ja puistot
5. Satama-alueet	11. Kesämökit
6. Lentokenttäalueet	12. Urheilu- ja vapaa-ajan toiminta -alueet

Laskennassa rakennettujen alueiden rakennustehokkuuksia määrittäessä rakennetuiksi alueiksi on huomioitu alueet, jotka kuuluvat em. **alaluokkiin 1-4**. Maakunnassa em. rakennetut alueet kattavat puolet YKR-taajamien pinta-alasta.

Rakennustehokkuus kunnittain on saatu jakamalla tarkasteltavalla alueella olevien rakennusten kerrosala tarkasteltavan alueen pinta-alalla (esim. YKR-taajamien rakennustehokkuus= taajamassa olevien rakennusten kerrosala(taajaman pinta-ala). Rakennustehokkuus on laskettu käyttäen koko tunnetun rakennuskannan kerrosalaa, koska maakuntakaavan taajamatoimintojen alueet sisältävät myös muuta kuin asuinrakentamista.

Taajamatoimintojen laskennallinen arvio perustuu edellä esitettyjen faktojen lisäksi myös joihinkin oletuksiin. Laskennassa on käytetty seuraavia oletuksia:

1. **Kaikki uudisrakentaminen sijoittuu uusille alueille.**
2. **Taajama-alueen (kaava-alueet/YKR-taajama) ja haja-asutusalueen asuinkerrosalan suhde pysyy vuoden 2005 tasolla**
3. **Asuinrakentamisen ja muun rakentamisen kerrosalansuhteen oletetaan pysyvän taajamissa vuoden 2005 tasolla.**

Oletusarvot kaksi ja kolme perustavat siis olemassa olevaan tilanteeseen. Taulukossa 3 on esitetty nämä oletusarvot ja rakennustehokkuus seutukunnittain. **Varsinaisessa laskennassa on käytetty kuntakohtaisia lukuja.** Kuntakohtaiset luvut on esitetty taulukossa 4, sivulla 17.

Taulukko 3. Taajama-alueiden laskennassa käytettyjä oletusarvoja seutukunnittain.

	Tarkasteltavan alueen asuinrakennusten osuus asuinrakennusten kerrosalasta (%)			Asuinrakennusten osuus kaikesta kerrosalasta tarkasteltavalla alueella (%)			Rakennustehokkuus		
	YKR-taajamat	nyk. kaavat	Rak. alueet YKR-taajama	YKR-taajamat	nyk. kaavat	Rak. alueet YKR-taajama	YKR-taajamat	nyk. kaavat	Rak. alueet YKR-taajama
Kuopion sk	84	79	84	62	62	62	0,08	0,11	0,15
Ylä-Savo	53	53	53	56	59	56	0,05	0,05	0,09
Sisä-Savo	51	51	51	56	57	56	0,04	0,04	0,07
Koillis-Savo	45	45	45	61	62	61	0,04	0,04	0,07
Varkauden sk	79	78	79	57	60	57	0,06	0,05	0,10
Pohjois-Savo	70	67	70	60	61	60	0,06	0,07	0,11

Uusien taajama-alueiden laskennallinen tarve on laskettu seuraavalla kaavalla: $AxB/C/D$, jossa

A = 2006-2030 tuotettava asuinkerrosala

B = Tarkasteltavalla alueella (esim. YKR-taajamat) sijaitsevan asuinrakennusten kerrosalan osuus koko kunnan asuinrakennusten kerrosalasta (2005 tilanne)

C = asuinhuoneistojen kerrosala tarkasteltavalla alueella (esim. YKR-taajamat)/kaikkien rakennusten kerrosala tarkasteltavalla alueella (esim. YKR-taajamat) (2005 tilanne)

D = rakennustehokkuus eli tarkasteltavan alueen (esim. YKR-taajaman) rakennusten kerrosala/tarkasteltavan alueen pinta-ala (esim. YKR-taajamat)

Esimerkki laskennasta:

Laskenta kohdistuu Ylä-Savon seutukunnan YKR-taajamiin maakuntakaavan mitoitusväestöllä:

- (A) Laskennallinen asuintuotantotarve: **0,87 miljoonaa neliötä** (87 ha)
- (B) YKR-taajamien asuinkerrosalan osuus seutukunnan asuinkerrosalasta: **53 %**
- (C) asuinhuoneistojen kerrosalan osuus YKR-taajaman kerrosalasta: **56 %**
- (D) rakennustehokkuus: **0,05**

Ylä-Savon uusien taajamatoimintojen laskennallinen tarve: $87 \times 0,53 / 0,56 / 0,05 = 1\,631$ ha
huom! edellä esitetty tulos ei ole sama kuin kunnallisilla luvuilla laskettuna, johtuen pyöristyksistä.

Maakuntakaavassa osoitettavien taajamatoimintojen alueiden laskennallinen kokonaistarve saadaan lisäämällä edellä esitetyn laskelman tulos voimassa olevien kaavojen taajamatoimintojen alueiden pinta-alaan. Ylä-Savon maakuntakaavassa on osoitettu taajamatoimintojen alueita 4 815 hehtaaria, joten Pohjois-Savon maakuntakaavassa tulisi laskennan perusteella osoittaa 6 445 hehtaari taajamatoimintojen alueita.

Arvioitaessa ja suunniteltaessa taajama-alueiden tulevaisuuden tarvetta edellä esitetyllä tavalla, on kiinnitettävä huomiota laskennassa käytettyihin oletuksiin. Oletukset altistavat laskennan pohjalta tapahtuvan suunnittelun kritiikille, ellei laskennan kriittisiä kohtia huomioida suunnittelun edetessä.

Laskennan tuloksia ei voida siirtää suoraan aluevarauksina maakuntakaavaan, koska ne eivät täytä mm. valtakunnallisten alueiden käytön asettamia tavoitteita mm. yhdyskuntarakenteen tiivistämisen osalta. Laskennan tuloksissa ei ole huomioitu nykyisten taajama-alueiden tarjoamia rakennusalueita. Näin ollen laskennassa oletetaan kaiken uudisrakentamisen sijoittuvan uusille rakentamattomille alueille. Todellisuudessa ainakin osa poistuvan asutuskannan tilanne rakennettavista uudisrakennuksista on tarkoituksen mukaisinta sijoittaa poistuneiden rakennusten tilalle. Lisäksi joillakin taajama-alueilla voi olla huomattavaa tiivistämistarvetta valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden saavuttamiseksi. Näihin ongelmakohtiin paneudutaan maakuntakaavan työryhmissä sekä kuntakohtaisissa neuvotteluissa, joissa maakuntakaavan aluevarauksia käydään läpi tarkemmin. Lisäksi maakuntakaavassa on mahdollista ohjata rakentamista taajamakohtaisilla suunnittelumääräyksillä.

Laskennassa on oletettu myös, että asuinrakentamisen suhde taajamien ja haja-asutusalueiden välillä pysyy vuoden 2005 tasolla. Vuonna 1985 taajamien osuus asuinkerrosalasta Pohjois-Savossa oli noin 65 prosenttia, vuonna 2000 ja 2005 vastaava luku oli noin 70 prosenttia. Näyttäisi siltä, että 70 prosenttia olisi taajamien maksimiosuus asuinrakentamisen kerrosalasta. Tosin tilanne voi muuttua, jos haja-asutusalueiden rakentamisen ohjaukseen tulee muutoksia esim. ilmastomuutoksen ehkäisemiseksi. Myös kerrosalajakautaman asuinrakentamisen ja muun rakentamisen välillä oletetaan pysyvän vuoden 2005 tasolla. Vuonna 1985 taajamien kerrosalasta noin 60 prosenttia koostui asuinrakennusten kerrosalasta, kuten myös vuonna 2005.

Vaikka laskentaan sisältyy edellä esitetyt oletukset ja niihin liittyvät ongelmat, voidaan laskennan tuloksia hyödyntää maakuntakaavan taajamatoimintojen suunnittelussa. Laskemat tulokset toimivat hyvänä keskustelun pohjana ja niiden avulla voidaan erinomaisesti arvioida tarvittavien taajamatoimintojen suuruusluokkaa, erityisesti varausten minimi ja maksimi vaihtoehdot.

Taajamatoimintojen tarvetta arvioitiin kolmella eri rakennustehokkuudella ja kahdella eri väestöennusteella (-tavoitteella). Tulokseksi saatiin siis kuusi erilaista arviota uusien taajamatoimintojen tarpeesta kunnittain. Pohjois-Savossa uusien taajamatoimintojen laskennallinen tarve vaihtelee **3 884 hehtaaria** **8 833 hehtaariin**. Voimassa olevissa seutu- ja maakuntakaavoissa taajamatoimintojen alueita on osoitettu 19 590 hehtaaria. Kaiken kaikkiaan (uudet + voimassa olevat kaavat) Pohjois-Savon maakuntakaavassa tulisi laskennan mukaan osoittaa taajamatoimintojen alueita **23 500 - 28 000 hehtaaria**. Laskennan perusteella **Ylä-Savoon** tulisi osoittaa taajamatoimintojen alueita kaikkiaan **5 500 - 6 400 hehtaaria** (nykyiset varaukset 4 815ha), **Sisä-**

Savoön 2 100 -2 400 hehtaaria (1 813ha), **Koillis-Savoön 2 500 - 2 8 00 hehtaaria** (2 133ha) ja Varkauden seudulle **4 900 - 6 100 hehtaaria** (4 239 ha). Taulukossa 5 on yhteenveto uusien taajamatoimintojen alueiden laskennallisesta tarpeesta kunnittain ja seutukunnittain, kuntakohtaiset luvut esitetään myös maakuntakaavaosiossa.

Vahvistettavana olevassa Kuopion seudun maakuntakaavassa (tilanne 11.01.2008) Kuopion seudulle on osoitettu taajamatoimintojen alueita 11 083 hehtaaria. Vastaavasti laskennassa saatujen tulosten mukaan Kuopion seudun laskennallinen taajamatoimintojen alueiden kokonaistarve vaihtelee **8 378 hehtaaria** **11 003 hehtaariin**. Laskennasta saatu maksimitulos Kuopion seudulle tulee YKR-taajamien rakennustehokkuudella ja Maakuntasuunnitelman 2030 väestötavoitteella. Verrattaessa laskennan tulosta ja Kuopion seudun maakuntakaavan taajamatoimintojen varauksia, laskelmamenetelmän käyttöä voidaan pitää perusteltuna ja hyvänä apuvälineenä taajamatoimintojen suunnittelussa koko maakunnan kaavassa.

Laskennallinen taajama-alueiden tarve on laskettu vertailun vuoksi myös YKR-taajamien väestötiheyteen perustuen. Myös tämä laskenta sisältää oletuksia ja heikkouksia, mutta sen perusteet ovat helpommin hahmotettavissa kuin edellä esitetyn laskentamallin. Laskentamallien tuloksia vertaillaessa on syytä muistaa niihin liittyvät oletukset ja epävarmuustekijät. Väestötiheyden pohjalta laskettuun tarpeeseen liittyy samoja ongelmia kuin asuntotuotantotarpeeseen ja rakennustehokkuuksiin perustuneeseen laskelmaan. Tässäkin tapauksessa ei oteta huomioon taajamien tiivistämistarvetta ja -mahdollisuuksia. Lisäksi taajamassa voi olla alhainen väestötiheys, mikäli taajama sisältää laajoja teollisuusalueita.

Taajama-alueiden tarve väestötiheyden pohjalta on laskettu kahdella eri vaihtoehdolla. Vaihtoehto yksi on laskettu käyttäen vuoden 2005 väestötiheyttä ja maakuntakaavan mitoitusväestöä sekä vuoden 2005 taajama-astetta. Vaihtoehdossa kaksi on pyritty arvioimaan taajama-astetta vuoden 2030. Oletuksena on, että taajama-aste kehittyy suhteellisesti samalla tavoin kuin vuosien 1980-2005 välillä. Toisin sanoen taajamassa asuvien suhteellinen osuus maakunnassa kasvaisi noin 17 prosentilla. Laskennassa molemmissa vaihtoehdoissa on väestötiheytenä käytetty YKR-taajamien vuoden 2005 väestötiheyttä. Menneen kehityksen valossa nykyisen väestötiheyden säilyttäminen taajamissa on kova haaste kunnille. Vuonna 1980 keskimääräinen väestötiheys (maapinta-alalla) maakunnan taajamissa oli 1150 as/km², kun se vuonna 2005 oli 801 as/km². Laskennassa on käytetty kuntakohtaisia lukuja. **Laskennan tulokset on esitetty taulukossa 6.**

Esimerkki laskennasta: Keitele

Vuonna 1980 **37,5 prosenttia** keiteleläisistä asui taajamassa. Vuonna 2005 taajamassa asuvien osuus oli **48 prosenttia**. Näin ollen Keiteleen taajama-aste on noussut 25 vuodessa **28 prosenttia** ($(48/37,5-1)*100=28$). Laskennassa on oletettu että taajamoituminen kunnassa etenee samaa vauhtia myös seuraavat 25 vuotta, joten vuonna 2030 taajama-alueella asuisi **62 prosenttia** ($48*1,28=62$) väestöstä.

Vuonna 2005 Keiteleen taajaman väestötiheys oli **451 as/km²**.

Maakuntakaavan mitoitusväestö Keiteleelle on **2 400** →

Vuoden **2005 taajama-asteella** taajamaväestöä olisi **1152 vuonna 2030**

Vuoden **2030 taajama-asteella** taajamaväestöä olisi **1488 vuonna 2030**

Näin ollen vuoden **2005 taajama-asteella** taajama-alueita tarvittaisiin **255ha**
($1152/451*100=255$)

Ja vuoden 2030 taajama-asteella taajama-alueiden tarve olisi **330 ha**
($1488/451*100=330$)

Taulukko 4. Taajamatoimintojen laskennassa käytetyt kuntakohtaiset rakennustehokkuudet ja rakentamisosuudet.

KUNTA	VÄESTÖ 2005				Rakennustehokkuus			YKR-taajaman osuus kunnan asuinkerrosalasta (%)	Asuinrakennusten osuus rakennusten kerrosalasta YKR-taajamissa
	Koko kunnan väestö	YKR-taajama	Taajama-aste	väestötiheys YKR-taajamissa* as./km ²	YKR-taajamat	Maakunta- ja seutukaavojen A- ja C-alueet	YKR-taajamien rakennetut alueet		
Kuopio	90726	82544	91	1514	0,11	0,13	0,19	91	61
Karttula	3523	1394	40	340	0,02	0,01	0,05	39	68
Maaninka	3781	904	24	558	0,05	0,05	0,08	23	56
Siilinjärvi	20271	15780	78	568	0,04	0,07	0,08	77	68
Kuopion sk	118301	100622	85	1144	0,08	0,11	0,15	84	62
Iisalmi	22482	16760	75	815	0,06	0,07	0,11	71	56
Kiuruvesi	9745	4816	49	675	0,05	0,07	0,08	46	59
Keitele	2760	1326	48	451	0,06	0,05	0,10	45	38
Lapinlahti	7513	4156	55	489	0,04	0,05	0,08	53	58
Pielavesi	5482	2315	42	667	0,05	0,03	0,07	37	58
Sonkajärvi	4951	2011	41	471	0,04	0,03	0,11	36	57
Varpaisjärvi	3068	1280	42	425	0,04	0,04	0,07	39	56
Vieremä	4125	1500	36	595	0,05	0,05	0,09	34	53
Ylä-Savo	60126	34164	57	652	0,05	0,05	0,09	53	56
Suonenjoki	7766	5404	70	483	0,04	0,05	0,07	67	55
Rautalampi	3678	1698	46	357	0,03	0,03	0,05	43	59
Tervo	1835	624	34	341	0,03	0,03	0,06	31	58
Vesanto	2583	948	37	392	0,04	0,04	0,10	31	52
Sisä-Savo	15862	8674	55	430	0,04	0,04	0,07	51	56
Juankoski	5583	3086	55	359	0,03	0,03	0,08	51	54
Kaavi	3596	1507	42	523	0,05	0,04	0,08	41	59
Nilsia	6595	3183	48	516	0,04	0,05	0,08	47	69
Rautavaara	2090	886	42	387	0,03	0,02	0,06	41	61
Tuusniemi	2998	1191	40	446	0,03	0,05	0,05	37	68
Koillis-Savo	20862	9853	47	436	0,04	0,04	0,07	45	61
Varkaus	23946	21706	91	726	0,06	0,05	0,11	90	56
Leppävirta	10967	6244	57	470	0,04	0,05	0,07	55	61
Varkauden sk	34913	27950	80	648	0,06	0,05	0,10	79	57
POHJOIS-SAVO	250064	181263	72	801	0,06	0,07	0,11	70	60

* Kaikissa kunnan YKR-taajamissa keskimäärin (maapinta-alaa kohden)

Taulukko 5. Taajama-alueiden laskennallisen tarve Pohjois-Savon maakuntakaavassa kunnittain.

KUNTA	Laskennallinen asuntotuotantotarve k-m2 kunnassa		Laskennallinen taajamatoimintojen tarve (ha) = nykyiset varaukset + uudet					
	Maakunta- kaavan mitoitus- väestö	TK 2007	Maakuntakaavan mitoitusväestö ja			TK 2007 väestöennuste ja		
			YKR- taajamien rak. tehokkuudella	Maakunta- ja seutukaavojen A- ja C- alueiden rak. tehokkuudella	YKR- taajamien rak.alueiden rak. tehokkuudella	YKR- taajamien rak. tehokkuudella	Maakunta- ja seutukaavojen A- ja C-alueiden rak. tehokkuudella	YKR-taajamien rak.alueiden rak. tehokkuudella
Kuopio	1969063	1410050	6949	6449	5915	6222	5864	5481
Karttula	79061	97333	1041	1244	943	1084	1335	964
Maaninka	84132	102652	222	217	198	237	232	208
Siilinjärvi	477074	375536	2601	1803	1868	2302	1674	1725
Kuopion sk	2609330	1985571	10812	9714	8923	9845	9105	8378
Iisalmi	392066	329948	2597	2509	2265	2474	2400	2195
Kiuruvesi	108916	92987	666	617	603	642	600	588
Keitele	33418	21633	359	357	328	333	332	313
Lapinlahti	159290	159582	980	889	822	981	890	823
Pielavesi	43149	28183	607	639	590	588	609	577
Sonkajärvi	44167	60669	564	575	513	593	608	522
Varpaisjärvi	39943	46936	331	319	296	344	331	303
Vieremä	50126	36162	342	348	317	325	329	307
Ylä-Savo	871075	776100	6445	6253	5735	6280	6098	5630
Suonenjoki	155608	145968	1410	1344	1212	1382	1320	1196
Rautalampi	41248	53141	553	547	504	583	576	520
Tervo	5498	763	208	209	203	200	200	199
Vesanto	18281	22895	241	237	221	249	244	223
Sisä-Savo	220635	222767	2413	2338	2141	2414	2340	2139
Juankoski	77498	71069	1121	1128	980	1101	1108	972
Kaavi	61220	77131	393	397	355	417	422	369
Nilsinä	133588	123173	676	605	557	657	592	548
Rautavaara	11455	13238	357	368	346	360	373	348
Tuusniemi	30917	40012	230	213	210	245	223	219
Koillis-Savo	314678	324622	2776	2710	2447	2781	2717	2455
Varkaus	344961	252585	4215	4319	3856	3982	4058	3720
Leppävirta	220669	209095	1413	1242	1166	1385	1224	1152
Varkauden sk	565629	461680	5628	5561	5022	5368	5282	4871
POHJOIS-SAVO	4581347	3770740	28073	26577	24268	26687	25543	23473

Taulukko 6. Taajamatoimintojen laskennallinen tarve väestötiheyden (maapinta-alaa kohden) pohjalta laskettuna

Kunta	MK-kaavan mitoitus 14.11.2007	Väestön- tiheys YKR- taajamissa* as./km2 vuonna 2005	Taajama- aste vuonna 2005	Taajama- aste vuonna 2030**	Tarvittava taajama-ala väestötiheyden pohjalta***	
					2005 taajama- asteella	2030 taajama- asteella
Kuopio	101 800	1514	91	93	6116	6235
Karttula	3 700	340	40	46	431	501
Maaninka	3 700	558	24	37	159	245
Siilinjärvi	24 500	568	78	93	3355	4020
Kuopion sk	133 700	-	-	-	10061	11001
Iisalmi	22 100	815	75	82	2021	2211
Kiuruvesi	8 500	675	49	78	622	977
Keitele	2 400	451	48	62	256	328
Lapinlahti	7 600	489	55	74	860	1149
Pielavesi	4 400	667	42	68	279	447
Sonkajärvi	4 200	471	41	65	362	575
Varpaisjärvi	2 700	425	42	63	265	400
Vieremä	3 800	595	36	56	232	361
Ylä-Savo	55 700	-	-	-	4896	6447
Suonenjoki	7 600	483	70	76	1094	1194
Rautalampi	3 100	357	46	59	401	509
Tervo	1 400	341	34	49	140	200
Vesanto	2 000	392	37	58	187	298
Sisä-Savo	14 100	-	-	-	1822	2202
Juankoski	5 000	359	55	68	770	953
Kaavi	3 300	523	42	61	264	387
Nilsia	6 500	516	48	57	608	723
Rautavaara	1 600	387	42	53	175	218
Tuusniemi	2500	446	40	58	223	325
Koillis-Savo	18 900	-	-	-	2041	2606
Varkaus	21 900	726	91	93	2733	2812
Leppävirta	10 700	470	57	69	1296	1568
Varkauden sk	32 600	-	-	-	4028	4380
POHJOIS-SAVO	255 000	-	-	-	22848	26636

* Kaikissa kunnan YKR-taajamissa keskimäärin

** Taajama-asteen oletaan kasvavan samaa vauhtia vuosien 2005-2030 välillä kuin se kasvoi vuosien 1980-2005 välillä

*** Laskennassa oletettu, että väestötiheys pysyy vuoden 2005 tasolla, seutukuntaakohtaiset luvut ovat kuntakohtaisten lukujen summia

3.8 Keskusverkko ja vähittäiskaupan suuryksiköt maakuntakaavoituksessa

Maakuntakaava esittää alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet. Maakuntakaavassa suunnitellaan seudullinen keskusverkko, kaupunkiseudun tavoitteellinen alakeskusjärjestelmä ja palveluverkko. Siinä osoitetaan lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 58 §:ssä tarkoitetut keskustatoimintojen alueet sekä mahdollisten keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle sijoittuvien seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijainti. Jos maakuntakaavassa on osoitettu vähittäiskaupan suuryksiköt, maakuntakaavaa on tulkittava siten, että maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä suuryksiköitä ei voida osoittaa kuntakaavassa muille alueille kuin maakuntakaavan keskustatoiminnoille tarkoitetuille alueille tai maakuntakaavassa nimenomaisesti vähittäiskaupan suuryksikköä varten osoitetuille alueille. Muussa tapauksessa maakuntakaava ei ole ollut lain tarkoittamassa mielessä ohjeena kuntakaavoitukselle. Muita kuin maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä sitä vastoin voidaan osoittaa myös muille kuin maakuntakaavassa sitä varten osoitetuille alueille. Siten kuntakaavassa voidaan osoittaa uusia aluevarauksia pienempiä vähittäiskaupan suuryksiköitä varten. Maakuntakaavalla on siten erityinen tehtävä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijainnin ohjauksessa. (MRL 2000 -opas 5 ja opas 7)

Maakuntakaavassa keskusverkko esitetään taajamatoiminta ja keskustatoiminta merkinnöin. Taajamatoimintojen alue -merkinnällä (A) osoitetaan asumiseen ja muille taajamatoiminnoille, kuten keskustatoiminnolle, palveluille ja teollisuudelle rakentamisalueita. Lisäksi ne sisältävät katualueet sekä virkistys- ja puistoalueita. Keskustatoimintojen -alue (C) merkitään käytetään pääsääntöisesti osoittamaan lähinnä kaupunkitasoisten tai aluerakenteen kannalta vastaavaa seudullista merkitystä omaavien taajamien keskusta-alueita. Muussa tapauksessa keskustatoiminnot sisältyvät taajamatoimintojen merkinnällä osoitettuihin alueisiin. (MRL 2000 -opas 10)

MRL 58 §:n mukaan vähittäiskaupan suuryksikköä ei saa sijoittaa maakunta- tai yleiskaavan keskustatoiminnoille (C) tai keskustatoimintojen alakeskuksille (ca) tarkoitettujen alueiden ulkopuolelle, ellei asemakaavassa ole erityistä merkintää vähittäiskaupan suuryksiköstä. Lisäksi maakuntakaavassa on mahdollista osoittaa keskustatoimintojen ulkopuolelle sijoittuvat seudullisesti merkittävät vähittäiskaupan suuryksiköt **km**-kohdemerkinnällä. MRL 114 §:n mukaan vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan yli 2 000 kerrosneliömetrin suuruista vähittäiskauppaa. Säännöksen osalta on tärkeää huomata, että kysymyksessä ei ole yksikön myyntipinta-alan enimmäismäärä, vaan kerrosalaan luetaan myös aktiivikäytössä olevat varasto-, kylmä-, sosiaali- ja jätehuollon tilat (Ekroos & Majamaa 2000). MRL:n määritelmä ei kuitenkaan koske paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa.

Vähittäiskaupan suurmyymälöitä ovat hypermarketit, tavaratalot, suuret supermarketit sekä erikoiskaupan suurmyymälät. Hypermarketit toimivat yleensä yhdessä tasossa ja sijoittuvat ydinkeskustan ulkoreunalle tai kokonaan sen ulkopuolelle. Hypermarkettien myyntipinta-ala on vähintään 2 500 m² ja yli puolet tästä alasta on muita kuin elintarvikkeita. Hypermarkettien yhteydessä on runsaasti paikoitustilaa. Ero hypermarketin ja tavaratalon välillä on lähinnä toimitilojen tyypissä ja sijainnissa. Tavaratalot (myyntipinta-ala vähintään 2 500 m²) ovat keskustasijaintiin perustuvia myymälöitä ja toimivat yleensä monessa kerroksessa kaupungin ydinkeskustassa. Suurten supermarkettien myyntipinta-ala on vähintään 1 000 m², mutta ne saattavat olla kooltaan lähes yhtä suuria kuin hypermarketit. Selkeämmin nämä myymälätyypit eroavat toisistaan tavaravalikoimassa ja myyntipinta-alan jakaantumisessa eri tuoteryhmien kesken. Supermarkettien myyntipinta- alasta yli puolet ja hypermarkettien myyntipinta-alasta alle puolet on elintarvikkeita. Kauppakeskukset luokitellaan usein suurmyymälöiksi, vaikka ne eivät ole sitä sanan varsinaisessa merkityksessä. Kauppakeskukset muodostuvat useista vähittäiskaupan eri toimialojen myymälöistä ja usein niissä toimii myös muita palvelualojen yrityksiä. Kauppakeskusten kerrosala on vähintään 5 000 m² ja niiden myymälätilat avautuvat yhteisiin sisätiloihin. Kauppakeskuksessa voi toimia yksi tai useampia muita suurmyymälätyyppejä, mutta minkään yksittäisen myymälän pinta-ala ei ylitä puolta keskuksen kokonaispinta-alasta. (MRL 2000 -opas 4, 20-21)

Maakuntakaavassa on mahdollista osoittaa, maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioiden, myös alueita tilaa vaativalle erikoistavaran kaupalle, kun kyseessä on vähintään seudullisesti merkittävästä erikoistavarakaupan alueista. Tällöin kyseessä on lähes poikkeuksetta keskustan ulkopuolelle sijoittuvasta tilaa vaativan kaupan keskittymästä. Osoittamalla alue maakuntakaavassa voidaan varmistaa, ettei erikoistavarakaupan alueille sijoitu kaupan kanssa ristiriitaisia toimintoja. Tilaa vaativaa erikoiskauppaa voidaan sijoittaa myös maakuntakaavan työpaikka-alueille. Tässä yhteydessä tarkastellaan sekä MRL 114:n mukaisia vähittäiskaupan suuryksiköjä, että tilaa vaativaa erikoistavarakauppaa. Seuraavassa tarkastellaan aluksi maakunnan keskusverkkoa, johon liittyvillä maakuntakaavamerkinnoilla on oma roolinsa myös vähittäiskaupan sijoittumisen ohjaamisessa.

3.9 Lähtökohdat Pohjois-Savon keskusverkolle

Pohjois-Savo muodostuu viidestä seutukunnasta, joista kolme on kaupunkiseutuja; Kuopio, Iisalmi ja Varkaus. Edellä mainittujen lisäksi maakunnassa on neljä muuta kaupunkia: Suonenjoki, Nilsia, Juankoski ja Kiuruvesi. Pohjois-Savon maakuntasuunnitelmassa 2030 maakunnan aluerakenteen odotetaan keskittyvän yhä enenevässä määrin viitostieakselille ja sen kaupunkikeskuksiin; Kuopioon, Iisalmeen ja Varkauteen. Näistä Kuopio toimii maakuntakeskuksena ja Iisalmi ja Varkaus maakunnan osakeskuksina. Maakuntasuunnitelmassa on nostettu esille myös maakunnan kannalta merkittävät matkailukeskukset, joita ovat Kuopion ohella Leppävirta ja Nilsian Tahko.

Pohjois-Savon liitto on tilannut Tuomas Santasalo Ky:ltä selvityksen; Pohjois-Savon kaupallinen palveluverkko 2006: Kaupan keskukset ja kehittämismahdollisuudet, Pohjois-Savon liiton julkaisu A:50. Selvityksessä on esitetty palveluverkkoluokittelu, jossa Pohjois-Savon kunnat ja niiden alakeskukset on jaoteltu yhteentoista eri luokkaan. Luokittelun perustana on kaupallisten palveluiden määrä ja luonne. Luokitteluun on vaikuttanut myös kunnan hallinnollinen nimi, mikä on vaikuttanut luokitteluun muutamien kuntien osalta. Luokittelun mukainen Pohjois-Savon palveluverkko on seuraavanlainen.

Kauppapalveluverkon luokittelu Pohjois-Savossa

Maakuntakeskus	Kuopio
Kaupunkikeskus	Iisalmi, Varkaus, Kiuruvesi, Suonenjoki, Nilsia, Juankoski
Kuntakeskus	Siilinjärvi, Leppävirta, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Vieremä, Maaninka, Rautalampi, Kaavi, Karttula, Varpaisjärvi, Tuusniemi, Keitele, Vesanto, Rautavaara, Tervo
Aluekeskus	Petonen (Pyörö), Vuorela/Toivala
Lähiökeskus	Päiviönsaari, Kommila, Neulamäki, Puijonlaakso, Männistö
Lähipalvelukeskus	Sorsakoski, Oravikoski, Kangaslampi, Säyneinen, Muuruvesi, Vehmersalmi, Melalahti
Lähipalvelupiste	Syväniemi, Pihkainmäki, Kinnulanlahti, Sukeva, Säviä, Korpijärvi, Talluskylä, Viitaniemi, Kortteinen, Luikonlahti, Timola, Salahmi, Iisvesi, Kosula, Kerkonkoski
Market-alue	Iloharjun market-alue, Kolmisoppi, Koljonvirrantien market-alue, Varkauden market-alue
TIVA-keskus	Kiviranta, Marjahaka, Kilpivirrantie-Parkatintie, Käpylä, Inkilänmäki-Kettulanlahti, Kolmisopentie-Volttikatu, Levänen, Varkauden market-alue
Matkailukeskus	Kuopio, Leppävirta, Tahko
Matkailupiste	23 kohdetta, mm. Unnukka, Rauhalampi, Lohimaa, Runni

Luokittelu on esitetty yksityiskohtaisemmin Tuomas Santalo Ky:n tekemässä selvityksessä sivulla 42

Maa- ja metsätalousministeriö on vuonna 2006 julkaissut Suomen maaseututyypit -selvityksen, jossa Suomen kunnat on jaettu neljään ryhmää; kaupunki, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Pohjois-Savon kunnista Kuopio, Iisalmi ja Varkaus ovat luokittelun mukaan kaupunkeja. Siilinjärvi ja Karttula ovat kaupungin läheisen maaseudun kuntia. Maakunnassa ydinmaaseudun kuntia ovat Lapinlahti, Maaninka ja Nilsiä. Loput Pohjois-Savon kunnista ovat ns. harvaan asutun maaseudun kuntia. (Malinen ym. 2006)

Myös Tilastokeskus on tehnyt Maa- ja metsätalousministeriön jaottelua vastaavan kuntaluokittelun. Tilastollisessa kuntaluokittelussa Suomen kunnat on jaettu kolmeen ryhmään: kaupunkimaiset kunnat, taajaan asutut kunnat ja maaseutumaiset kunnat. Luokittelun mukaan kaupunkimaisia kuntia Pohjois-Savossa ovat Kuopio, Iisalmi ja Varkaus. Taajaan asuttuja kuntia ovat Suonenjoki ja Siilinjärvi. Muut maakunnan kunnista ovat Tilastokeskuksen luokittelussa maaseutumaisia kuntia. (Tilastokeskus, Tilastollinen kuntaryhmitys 2005)

Maakunnan palvelurakenteen ja keskusverkon tarkoituksen mukaisen järjestämisen kannalta oleellisia ovat ns. toiminnalliset ympäristöt, jotka muodostuvat ihmisten päivittäisestä liikkumisesta. Yleisimmin tällöin tarkastellaan työmatkaliikennettä. Suomen kuntaliitto (2006) on määrittänyt työssäkäyntialueita kuntajakoon perustuen. Vuoden 2006 alussa Pohjois-Savossa oli kolme työssäkäyntialuetta: Kuopion, Iisalmen ja Varkauden työssäkäyntialueet. Kuopion työssäkäyntialueeseen kuuluivat Kuopion lisäksi Siilinjärvi, Karttula, Maaninka, Tervo ja Tuusniemi. Iisalmen työssäkäyntialueen muodostavat keskuskunnan ohella Lapinlahti, Sonkajärvi ja Vieremä. Varkauden alueeseen kuuluvat Varkauden lisäksi Leppävirta ja Etelä-Savon puolelta Joroinen. Kuntarajat vastaavat harvoin todellisen toiminnallisen alueen rajoja. Tämän vuoksi Itä-Suomen maakunnan liitot (2007) ovat Itä-Suomen aluerakennetyön yhteydessä määritelleet työssäkäyntialueita vuoden 2000 tilanteessa 250m x 250m ruututietoihin perustuen, näin on päästy eroon kuntarajoista ja saatu selville ”todelliset työssäkäyntialueet”. Työssäkäyntialueiden lähtökohdaksi on valittu Suomen kuntaliitton määrittelemät työssäkäyntialueiden keskuskunnat eli Pohjois-Savon osalta Kuopio, Iisalmi ja Varkaus. Samaa menetelmää käyttäen on Pohjois-Savon liitossa määritetty työssäkäyntialueet Pohjois-Savon viidelle kunnalle. Työssäkäyntialueet on esitetty kuvassa 1.

Keskusverkon ohella maakuntakaavassa tulee osoittaa myös maakunnan tavoitteellinen palveluverkko. Palveluverkon kannalta tärkeimmät merkinnät ovat keskusverkkoon liittyvien merkintöjen ohelle vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista ohjaavat kohdemerkinnät ja tilaa vaativaa vähittäiskauppaa koskevat merkinnät. Pohjois-Savon kaupallisten palveluiden tulevaisuuden näkymiä on tutkittu kahdessa tutkimuksessa:

1. Pohjois-Savon kaupallinen palveluverkko 2006: Kaupan keskukset ja kehitysmahdollisuudet, Pohjois-Savon liiton julkaisu A:50.
2. Pohjois-Savon kaupallinen palveluverkko 2006: Maakuntakaavan palveluselvitys; Vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan erikoiskaupan kehitysmahdollisuudet, Pohjois-Savon liiton julkaisu A:49.

Molemmat tutkimukset on tehty konsulttityönä. Konsulttina on toiminut Tuomas Santasalo Ky, josta tutkimusten toteuttamisesta on vastannut KTM Tuomas Santasalo ja KTM Katja Koskela. Pohjois-Savon liitosta selviytyksiä on ollut ohjaamassa suunnittelujohtaja Paula Qvick, projektipäälliköt Suvi Räisänen ja Outi Raatikainen sekä maakuntasuunnittelija Marko Tanntu. Seuraavassa on esitetty lyhyesti em. tutkimuksia ja niiden tuloksia.

Vähittäiskaupan suuryksiköitä eli tavarataloja, pienoistavarataloja, hypermarketteja sekä supermarketteja on (vuonna 2006) Pohjois-Savossa yhteensä 85 kappaletta. Näistä kaikki eivät ole MRL:n tarkoittamia suuryksiköitä. Suurimmat yksiköt eli hypermarketit (14 kpl) sijoittuvat kolmeen suurimpaan kaupunkiin; Kuopioon, Varkauteen ja Iisalmeen. Muutoin vähittäiskaupan suuret yksiköt ovat alennustavarataloja (16 kpl) ja supermarketteja (51 kpl). Supermarketteja on lähes kaikissa kuntakeskuksissa ja joissakin alakeskuksissa. Pohjois-Savon kunnista vain Keiteleellä ja Tervossa ei ole yhtään suuryksikköä.

Vähittäiskaupan suuryksiköistä kaikki hypermarketit ovat seudullisesti merkittäviä, sillä ne palvelevat selvästi sijaintikuntaansa laajempaa aluetta. Hypermarkettien ohella myös tavarataloilla on seudullista merkitystä. Lisäksi osa kuntakeskuksissa sijaitsevista suurista supermarketeista palvelevat omaa kuntaansa laajempaa aluetta. Kuntakeskusten ulkopuolisia market-alueita on vain Iisalmessa, Kuopiossa ja Varkaudessa. Nämä kaikki sijaitsevat kuitenkin taajamatoimintojen alueilla.

Tilaa vaativan erikoistavarakaupan (TIVA) eli huonekalukaupan, kodintekniikkakaupan sekä rautakaupan toimipaikkoja on maakunnassa 160, mutta varsinaisia TIVA-kaupan keskittymiä keskustojen ulkopuolella on Pohjois-Savossa kahdeksan, joista kaikki ovat kiinni taajamarakenteessa. TIVA-keskittymät sijaitsevat Kuopiossa, Siilinjärvellä, Varkaudessa, Iisalmessa ja Suonenjoella. TIVA-kaupan toimialat ovat olleet nopeasti kasvavia ja on odotettavissa, että toimialakeskittymiä syntyy lisää keskustojen reunamille. Toimialan kasvuun onkin varauduttu joissakin kunnissa osoittamalla asemakaavoissa keskittymille soveltuvia alueita.

Päivittäistavarakaupan suuryksiköiden sijoittumistarvetta tarkasteltaessa on lähtökohdaksi otettu päivittäistavarakaupan ostovoima kunnittain. Liiketilän kokonaistarvetta on laskettu käyttäen suurmyymälöiden myyntitehokkuuslukuja; 7 000 €/m² ja 3 600 €/m². Tällöin on saatu kokonaisneliötarpeet päivittäistavarakaupan palveluiden järjestämiseksi kunnassa. Tehokkuuslukuista syntyy liiketilän kokonaistarpeen enimmäismäärä ja vähimmäismäärä. Ennusteista saadaan näkemys, paljonko pinta-alaa tarvitaan lisää tarkasteluajankohtana vuonna 2020. Kaiken kaikkiaan päivittäistavarakauppa tarvitsee lisätilaa maakunnassa 90 000 - 180 000 k-m². Lisätilan tarpeesta noin 45 prosenttia sijoittuu Kuopion seudulle.

Edellä esitetty lisätilan tarve ei kokonaisuudessaan kohdistu päivittäistavarakaupan suuryksiköihin. Kaupan suuryksiköiden tarvetta on tarkasteltu siten, että ostovoimatietojen pohjalta on laskettu se kuinka monelle suuryksikölle markkinoilta löytyy toimintaedellytyksiä. Lähtökohtana on, että kaupan sijaintikunnan ostovoima mahdollistaa yksikön toiminnan enintään 40 prosentin markkinaosuudella. Laskelmassa suuryksiköinä käsitellään kaikkia yli 2 000 k-m² päivittäistavaramyymälöitä, keskipöytä ollessa 3 300 - 4 000 k-m². Tämän kokoluokan vuosimyynti vaihtelee 9,4 - 14,0 miljoonaa euron välillä, mikä myynti tulisi saavuttaa jokaisen uuden myymälän kohdalla.

Suuryksiköiden määrän laskennassa lähtökohtana on, että kunnassa voi olla yksi suurmyymälä ja useita pienempiä myymälöitä. Yhden suuryksikön markkinaosuus voi laskelmassa nousta korkeintaan 40 prosenttiin markkinoiden kokonaisarvosta. Suuryksikkö saa asiakkaita myös sijaintikuntansa ulkopuolelta, mutta pääosa myynnistä (60–80 %) tulee aina oman kunnan alueelta. Laskelmassa ja myös maakuntakaavassa lähtökohtana on, että suuryksikölle tulee olla kannattavan toiminnan takaava asiakaspohja sijaintikunnassa. Toisaalta jos laskennallisesti voidaan osoittaa, että kunnan markkinoilla on tilaa yhdelle suuryksikölle, mahdollistaa tämä periaatteessa kahden suuryksikön toteuttamisen, koska kumpikin toimii 40 prosentin markkinaosuudella.

Vuonna 2005 Pohjois-Savossa oli 30 päivittäistavarakaupan suuryksikköä. Laskennallisesti Pohjois-Savon markkinoilla olisi tilaa tällä hetkellä enimmillään 45 suuryksikölle, kun lähtökohtana on 4 000 k-m² myymälät Kuopiossa, Varkaudessa ja Iisalmessa sekä 3 300 k-m² suuruiset myymälät muissa kunnissa. Vuonna 2020 päivittäistavarakaupan suuryksiköiden maksimimäärä olisi 40 prosentin markkinaosuudella laskettuna 23 suurempaa (4 000 k-m²) yksikköä tai vaihtoehtoisesti 39 pienempää (3 300 k-m²) yksikköä. Laskennallisesti, 80 prosentin markkinaosuudella, suuryksiköiden enimmäismäärä maakunnassa olisi 60, joista 28 sijoittuisi Kuopion seudulle. Nykyisten suuryksiköiden lisäksi uusia liikepaikkoja on kaavailtu tai niitä on jo rakenteilla viiteen kuntaan, Kuopioon, Varkauteen, Iisalmelle, Siilinjärvelle ja Nilsijään. Näiden jo suunnitteilla tai rakenteilla olevien yksiköiden lisäksi maakunnassa olisi mahdollisuus enimmillään noin 20 uuteen suuryksikköön tai nykyisten pienempien laajennukseen suuryksiköiksi.

Santasalo Ky:n tekemissä kuntakyselyissä ei kunnilta tullut selvää näkemystä suuryksiköiden tarpeesta pienemmissä keskustissa. Nykyiset kuntakeskuksissa olevat yksiköt ovat kuitenkin niin suuria, että jos ne laaje-

nevat nykyisestään, niin niiden koko ylittää 2 000 k-m², jolloin niistä tulee MRL:n mukaisia suuryksiköitä, jotka tulisi osoittaa maakuntakaavassa.

Santasalo Ky arvioi myös tilaa vaativan vähittäiskaupan tulevaisuudennäkymiä ja sijoittumistarvetta. Maakuntakaavoituksen näkökulmasta mielenkiinto ei kohdistu niinkään yksittäisiin tilaa vaativan vähittäiskaupan yksiköihin vaan keskusta-alueiden ulkopuolelle sijoittuviin keskittymiin. Maakuntakaavalla voidaan mahdollistaa keskittymän muodostuminen halutulle alueelle, osoittamalla alue tilaa vaativan vähittäiskaupan alueeksi tai työpaikka-alueeksi.

Tilaa vaativat erikoiskaupat ovat maakunnassa sijoittuneet pääosin keskustoihin tai keskustojen reuna-alueille. Varsinkin suurimmissa keskustoissa tilaa vaativa kauppa muodostaa usein TIVA-keskittymiä keskustan reunoille. Myös tilaa vaativan erikoiskaupan markkinoita on arvioitu ostovoiman avulla. Ostovoimaan on tarkasteltu kunnittain ja seutukunnittain. Ostovoiman ja myymälätehokkuuden avulla on laskettu, kuinka monta keskiarvomyymlää kunnassa voisi olla. Näin laskettuna tulokseksi saadaan hieman suurempi määrä myymälöitä, kuin mitä todellisuudessa tällä on.

TIVA-keskittymäksi katsotaan kahdeksan myymälän muodostama yhdistelmä. Autokaupan osalta keskittymän muodostaa kuusi myymälää. Laskennallisesti maakunnassa olisi tällä hetkellä toimintaedellytyksiä 23 TIVA-keskittymälle ja 13 autokaupan keskittymälle. Usein nämä sijoittuvat samoille alueille ja lähtökohtaisesti näistä vähintään yksi sijaitsee jokaisessa kunnassa keskusta-alueella. Laskelmien mukaan maakunnassa olisi toimintaedellytyksiä 18 keskustan ulkopuoliselle TIVA- ja autokaupan keskittymälle. Tällä hetkellä keskustan ulkopuolisia TIVA-kaupan keskittymiä on Kuopiossa, Siilinjärvellä, Varkaudessa, Iisalmessa ja Suonenjoella.

Vuonna 2020 TIVA- ja autokaupan keskittymien tarve maakunnassa olisi 53 TIVA-keskittymää ja 25 autokaupan keskittymää. Pohjois-Savosta löytyisi edellytyksiä yhteensä 48 keskustan ulkopuoliselle keskittymälle. Näistä noin 70 prosenttia sijoittuisi Kuopion seudulle, jossa keskittymien koko muodostuu luontevasti 10-20 toimipisteen kokonaisuuksiksi, jolloin keskittymien määrä vastaavasti laskee. Ylä-Savon ja Varkauden seutukunnissa on toimintamahdollisuuksia muutamille keskustojen ulkopuolisille TIVA-keskittymille. Sitä vastoin Koillis-Savossa ja Sisä-Savossa ei ole laskennallisia perusteita toteuttaa keskustan ulkopuoleisia TIVA-keskittymiä. Tosin Nilsissä on ajatuksia pienmuotoisen TIVA-keskittymän muodostamisesta keskustan reuna-alueelle.

Ostovoiman kasvusta ja väestömuutoksesta johtuen päivittäistavaran ja tilaa vievän erikoistavarakaupan liiketilan tarve kasvaa koko maakunnassa. Tämä merkitsee sitä, että kaikilla kaupunkiseuduilla joudutaan uusimaan kaupan liiketiloja. Tilatarpeen kasvu voidaan ratkaista joko nykyisiä yksiköitä laajentamalla tai rakentamalla uusia toimitiloja. Tapahtuu lisätilan rakentaminen kummalla tavalla tahansa tulee maakuntakaavan mahdollistaa toimintojen kehittyminen kestäväällä tavalla sekä päivittäistavara- että TIVA-kaupan osalta.

4 ALUEVARAUSTEN SUUNNITTELUPERIAATTEET JA KAAVAMÄÄRÄYKSET

Kaavamerkinnot on pääosin esitetty ympäristöministeriön kaavamerkintäohjeen mukaisesti. Suunnitteluperiaatteet ovat pääpiirteittäin samat kuin Kuopion seudun maakuntakaavassa. Maakuntakaavan merkinnot ja aluevaraukset sekä niiden perusteet on kuvattu tarkemmin kuntakohtaisesti kunkin kunnan kohdalla kappaleessa aluevaraukset. **Tässä muistiossa esitetään maakuntakaavan alustavat aluevaraukset muistiossa käsiteltävien aluevarausten osalta. Esitettyjä täydennetään tarpeellisilta osilta maakuntakaavan suunnittelun edetessä.**

4.1 Keskustatoimintojen alueet (C, c)²

Merkinnällä osoitetaan kaupunkitasoisen tai seudullisesti merkittävän taajaman keskustatoimintojen ydinalue, jolle sijoittuu keskustahakuisia erikoiskaupan ja hallinnon palveluita, vähittäiskaupan suuryksiköitä ja asumista.

Suunnittelumääräys: Keskustojen kehittämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota ydinkeskustan ja muun taajaman selkeään rajaukseen sekä keskusta-alueen kaupunkikuvaan. Alueiden käytön suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnallisesti merkittävien liikenneverkkojen toimivuuden turvaamiseksi tarvittavat rinnakkaistie- ja eritasojärjestelyt sekä turvattava maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt ja luonnonsuojelun kohteet

4.2 Keskustatoimintojen alakeskukset (ca)

Merkinnällä osoitetaan: seudullisesti merkittäviä keskustatoimintojen alakeskuksia. Näitä ovat lähinnä maakunnan tai sen osan pääkeskuksena toimivien suurten kaupunkiseutujen ja kaupunkiseutujen alakeskukset. Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkö

Suunnittelumääräys: alakeskuksen kehittämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota keskustan ja muun taajaman selkeään rajaukseen sekä keskusta-alueen kaupunkikuvaan. Alueiden käytön suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnallisesti merkittävien liikenneverkkojen toimivuuden turvaamiseksi tarvittavat rinnakkaistie- ja eritasojärjestelyt sekä turvattava maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt ja luonnonsuojelun kohteet. Vähittäiskaupan suuryksikkö tulee sijoittaa taajamaan.

4.3 Taajamatoimintojen alueet (A)

Taajamatoimintojen aluevarausten suunnittelun ja rajauksien lähtökohtana ovat olleet:

1. Voimassaolevien seutu- ja Ylä-Savon maakuntakaavojen aluevaraukset
2. YKR-taajama rajaukset (2005)
3. Kuntien yleiskaavojen aluevaraukset
4. Nykyinen maankäyttö
5. Taajama-alueiden tarvelaskelmasta saadut tulokset

Aluevarausten suunnittelu on edennyt seuraavasti Kuopion seudun ulkopuolella. Voimassa olevien kaavojen taajamatoimintojen alueisiin on lisätty niiden ulkopuolelle jäävät YKR-taajamien alueet, maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioiden. Tämän jälkeen alueisiin on lisätty kuntien yleiskaavoissa olevat asuinrakentamiseen osoitetut alueet, maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioiden. Näin saatuja taajamatoimintojen alueiden pinta-aloja on verrattu taajama-alueiden tarvelaskelman tuloksiin. Jos vertailun perusteella näyttäisi siltä, että kolmen ensimmäisen vaiheen pohjalta muodostuneet taajamatoimintojen alueet ovat riittäviä, ovat ne yhtä kuin maakuntakaavan taajamatoimintojen alueet. Jos vertailun perusteella näyttäisi siltä, että taajamatoimintojen alueita ei ole muodostunut riittävästi, täydennetään taajamatoimintojen alueita suunnittelun edetessä kuntakohtaisissa neuvotteluissa.

Merkinnällä osoitetaan alueen käytön suunnittelua edellyttävät asumiseen, palvelu-, työpaikka-, teollisuus- sekä muihin taajamatoimintoihin varattavat rakentamisalueet. Merkintä sisältää taajamien sisäisiä liikenneväyliä sekä liikenteen tarvitsemat satama-, huolto-, varikko-, terminaali-, ratapiha- ja muita vastaavia alueita, ulkoilureitit, kevyen liikenteen väylät, paikalliskeskukset, yhdyskuntateknisen huollon alueet, muut erityisalueet, paikalliset suojelualueet sekä virkistys- ja puistoalueet. Taajamatoimintojen alue -merkintä ei estä maa- ja metsätalouskäytössä olevien alueiden säilyttämistä tarvittaessa nykyisessä käytössään.

² Maakuntakaavassa aluevarausmerkintöjen tunnuksina käytetty isoja kirjaimia (esim. A, C, MT) ja kohdemerkintöjen tunnuksina pieniä kirjaimia (esim. c, at1, km).

Suunnittelumääräys: Aluetta suunnitellaan asumiseen, ympäristöönsä soveltuvien työpaikkatoimintojen sekä näihin liittyvien palveluiden ja toimintojen alueena. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava suunnittelulla ympäristöönsä tavalla, joka eheyttää yhdyskuntarakennetta, vahvistaa taajaman omaleimaisuutta ja turvaa ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvot. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava päivittäisten palveluiden saatavuus, riittävät ulkoilu- ja lähivirkistysmahdollisuudet sekä kevyen liikenteen yhteydet seudullisille virkistysalueille. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus taajamatoimintojen alueella. Alueen käytön suunnittelussa on säilytettävä riittävät virkistys- ja viheryhteydet viheralueiden välillä.

4.4 Vähittäiskaupan suuryksiköt (km) ja tilaa vaativan erikoiskaupan alueet (km-e)

Vähittäiskaupan suuryksikkö merkinnällä km osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävä vähittäiskaupan suuryksikkö, joka ei sijoitu seudullisten keskusten keskustatoimintojen alueelle (C, ca).

Vähittäiskaupan suuryksikkö merkinnän suunnittelumääräys: Alueelle saa sijoittaa yli 5 000 kerrosneliömetrin vähittäiskaupan suuryksikön/ suuryksikköjä, jonka/joiden sijainti ja koko määritellään tarkemmin kuntakaavoituksessa. Alueelle saa sijoittaa myös tilaa vievää erikoistavarakauppaa. Suuryksikkö tulee taajamaan tai sen välittömään läheisyyteen.

Tilaa vaativan erikoiskaupan alueet merkinnällä km-e osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävä tilaa vievän erikoiskaupan alue.

Tilaa vaativan erikoiskaupan alueet merkinnällä suunnittelumääräys: Alueelle saa sijoittaa paljon tilaa vievää erikoistavarakauppaa, jonka sijainti ja koko määritellään tarkemmin kuntakaavoituksessa.

4.5 At1 -kylämerkinnät

Pohjois-Savon maakuntakaavassa kyläverkon osoittamisessa käytetään samoja suunnitteluperiaatteita kuin Kuopion seudun maakuntakaavassa. Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan kahden tasoisia kyliä kohde-merkinnöin: AT1- ja AT2- kylät. Lisäksi esitetään YKR:n kylärajaukset pohjakarttamerkinnöin, joilla ei ole maakuntakaavassa ohjausvaikutuksia, mutta ne antavat kuvan Pohjois-Savon asutusrakenteesta. Tässä muistiossa esitetään vain AT1- kyläverkko (maakuntakaavan kohdemerkintä). Lisäksi on esitetty YKR-kylien ja YKR-pienkylien rajaukset pohjakarttamerkinnöin kuvaamaan Pohjois-Savon asutusrakennetta.

at1 -kyläverkkomerkintöjen suunnittelun lähtökohdat

- YKR-kylät 2005
- AT1 -kyläluokkaan kuuluvat ne YKR-kylät, joiden asukasluku oli vuonna 2005 vähintään 100 asukasta.

at1 merkinnällä osoitetaan kylät, joiden suunnittelutavoitteena on haja-asutusluonteisen lisärakentamisen ohjaaminen kyläalueille yleiskaavoituksella, edellytysten luominen palveluiden säilymiselle, kulttuuriympäristön arvojen säilyminen ja kehittyminen sekä omaehtoisen kehittämistoiminnan tukeminen.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa ja kehittämistoiminnassa on tuettava asumisen ohella nykyisen palvelutason säilyttämistä ja alueen luonteeseen soveltuvan elinkeinotoiminnan sijoittumista sekä parannettava kylän elinvoimaisuuden edellytyksiä. Täydennysrakentamista ohjataan ja edistetään yleiskaavoituksella kyläalueilla ja suunnittelussa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevaa infrastruktuuria. Lisäksi on varmistettava kylien liikenneyhteydet päätieverkkoon sekä kevyen liikenteen turvallisuus ja toimintaedellytyk-

set. Alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset ominaispiirteet.

4.6 Työpaikka-alueet (TP)

Työpaikka-alueiden osoittamisen lähtökohtana on ollut 100 ha pinta-ala tai vähintään 250 työpaikkaa. Tässä muistiossa on esitetty vain taajamatoimintojen alueisiin läheisesti kytkeytyvät työpaikka-alueet. Työpaikka-alueet voivat sisältää myös tilaa vievän erikoistavarakaupan yksiköitä. Pääosa työpaikka alueista sisältyy taajamatoimintojen alueisiin. Työpaikkojen keskittymistä Pohjois-Savossa on kuvattu kuvassa 2 sivulla 5.

Merkinnällä osoitetaan monipuoliset työpaikka-alueet, joissa voi olla toimisto- ja palvelutyöpaikkoja, sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamatonta teollisuutta ja varastointia. Toimintojen määrittelyssä ratkaisevaa on toiminnan vaikutus ympäristöön.

Suunnittelumääräykset: Alueen käytön suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen saavutettavuuteen ja kaupunkikuvaan. Alueen käytön suunnittelussa on säilytettävä riittävät virkistys- ja viheryhteydet viheralueiden välillä

4.7 Teollisuus- ja varastoalueet (T, T/Kem)

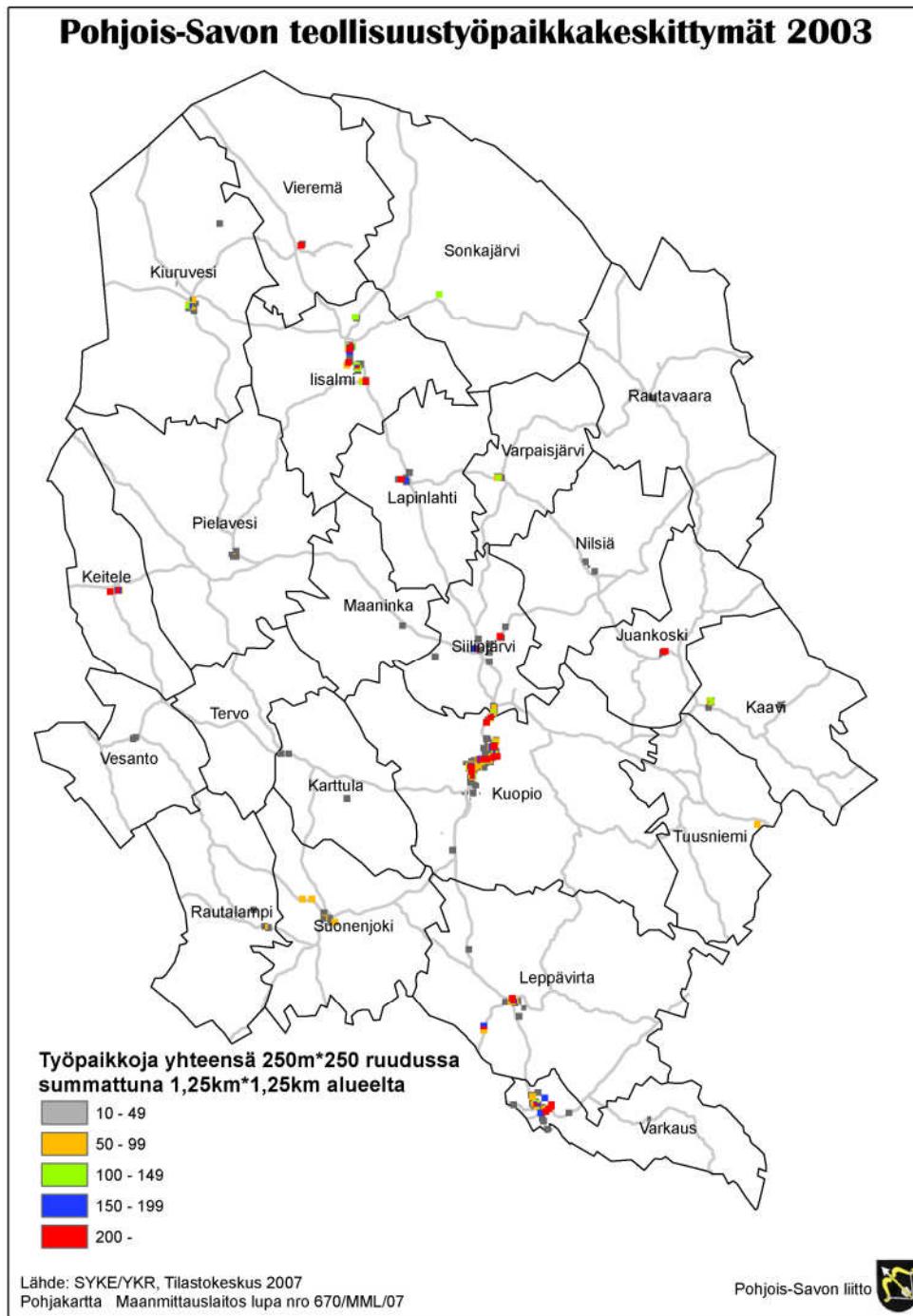
Teollisuus- ja varastoalueiden ja -kohteiden osoittamisen lähtökohtana on ollut 100 ha pinta-ala tai vähintään 250 työpaikkaa. T/Kem -alueina tai -kohteina osoitetaan SEVESO II -direktiivin mukaiset tuotantolaitokset ja alueet, joilla käsitellään tai varastoidaan vaarallisia aineita. Tässä muistiossa on esitetty vain taajamatoimintojen alueisiin läheisesti kytkeytyvät teollisuus- ja varastoalueet. Suurinosa teollisuuden työpaikoista ja toiminta-alueista sisältyy maakuntakaavan taajamatoimintojen alueisiin. Kuvassa 8 on esitetty Pohjois-Savon teollisuus työpaikkojen keskittymät vuonna 2003.

Teollisuus- ja varastoalue (T) merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät teollisuus- ja varastoalueet.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa tulee huolehtia siitä, että merkittävät ympäristöhäiriöt vie-
reisille alueille estetään.

Teollisuus- ja varastoalue (T/Kem) merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kemianteollisuuden alueet ja tuotantolaitokset Alueelle voi sijoittaa vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön ja sen lähiympäristön suunnittelussa tulee huomioida vaarallisten kemikaalien käytöstä ja varastoinnista aiheutuvat ympäristöriskit.

Kuva 8. Teollisuustyöpaikkakeskittymät

5 MAAKUNTAKAAVAMERKINNÄT KUNNITTAIN

Seuraavassa käydään läpi kunnittain maakuntakaavoituksen lähtökohtia ja taajama-alueiden kehitystä. YKR-taajamien kehitystä kuvaavat kartat on esitetty mittakaavassa 1:100 000. Tarkastelussa taajama-alueella tarkoitetaan YKR-aluejaon mukaista taajamaa, maaseutualueella tarkoitetaan taajama-alueiden ulkopuolelle

jäävää aluetta. Kartoissa esitetty asekaavoitustilanne vastaa vuoden 2007 syyskuun tilannetta. Tarkastelu-ajanjaksona on 25 vuotta eli vuodesta 1980 vuoteen 2005. Käytettävissä on yhteismitallisia tietoja vuosilta 1980, 1985, 1990, 1995, 2000 ja 2005.

Lisäksi esitetään alustavat luonnokset Pohjois-Savon maakuntakaavamerkinnöiksi taajama- ja keskustatoimintojen alueiksi, vähittäiskaupan suuryksiköt, tilaa vaativan vähittäiskaupan alueet ja at1-kyläverkko. Maakuntakaavamerkinnät on esitetty kuntakohtaisina kartoina, joiden mittakaava vaihtelee 1:100 000 - 1:200 000, joten kuvia tulkittaessa on muistettava, että lopullista maakuntakaavaa tulkitaan sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Tiedoksi lukijalle

- Maakuntakaavamerkintöjen perusteluissa mainittava taajama-alueille suuntautuvan rakentamisen osuus ei ole maakuntakaavoittajan esittämä suositus tai edes arvio rakentamisen suuntautumisesta taajama-alueille. Ilmoitettava osuus kertoo taajamatoimintojen tarvelaskennassa käytetyn oletusarvon eli asuinkerrosalan jakauman taajamien ja niiden ulkopuolisten alueiden kesken vuonna 2005
- Laskennalliset asuntotuotantotarpeet on laskettu sekä maakuntakaavan mitoitusväestölle ja tilastokeskuksen trendiennusteen mukaiselle väestölle. Näistä tuloksista on johdettu taajamatoimintojen laskennallinen tarve. Esitetyt maksi- ja minivaihtoehdot perustavat näihin tuloksiin. Tilastokeskuksen omavaraisväestölle ei siis ole laskettu asuntotuotantorvetta eikä taajama-alueiden tarvetta.
- Maaseudulla tarkoitetaan YKR-kylien, YKR-pienkylien ja YKR:n harvaan asutun maaseudun muodostamaa kokonaisuutta. Asumaton maaseutu on jäänyt tarkastelun ulkopuolelle.
- YKR:n toiminnallisten alueiden kohdalla ilmoitetut pinta-alat ovat maapinta-aloja
- Maakuntakaavan aluevarausten pinta-alat ovat kokonaispinta-aloja

5.1 Maakuntakaavan keskusverkko

Maakuntakaavan keskusverkolla on merkittävä rooli vähittäiskaupan suuryksikköjen sijoittumisen ohjaamisessa. Maankäyttö ja rakennuslain mukaan vähittäiskaupan suuryksikkö ei voi rakentaa maakuntakaavassa tai yleiskaavassa osoitetun keskustatoimintojen alueen ulkopuolelle, ellei aluetta ole asemakaavassa varattu tätä tarkoitusta varten. Lisäksi maakuntakaavassa voidaan osoittaa keskustatoimintojen ulkopuolelle sijoittuvat seudullisesti merkittävät vähittäiskaupan suuryksiköt km-kohdemarkinnällä. MRL 114 §:n mukaan vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan yli 2 000 kerrosneliömetrin suuruista vähittäiskaupan myymälää. Tämä ei kuitenkaan koske tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa.

Pohjois-Savon maakuntakaavassa keskusverkko on osoitettu käyttäen keskustatoimintojen aluevarauksia ja keskustatoimintojen alakeskus kohdemarkintöjä. Merkinnät mahdollistavat vähittäiskaupan suuryksikön toteuttamisen merkinnän osoittamalle alueelle. Osa merkinnöistä on huomioitu jo Kuopion seudun maakuntakaavassa. **Maakuntakaavan keskusverkko on seuraavanlainen:**

Maakuntakaavassa keskusverkon lähtökohdan muodostavat taajamatoimintojen alueet. Keskustatoimintojen alueena osoitetaan Kuopion, Iisalmen ja Varkauden ydinkeskustat. Näistä Kuopio toimii koko maakunnan keskuksena. Iisalmi ja Varkaus ovat kaupunkiseutujensa keskuksia.

Keskustatoimintojen alakeskusta osoittavalla ca-1 kohdemarkinnällä osoitetaan: Juankosken, Kiuruveden, Lapinlahden, Leppävirran, Nilsin ja Suonenjoen kaupunki- ja kuntakeskusten keskusta-alueet. Vastaavalla merkinnällä Kuopion seudun maakuntakaavassa on osoitettu Siilinjärven kuntakeskus, sekä Vuorelan ja Petosen alakeskukset. Merkinnällä on osoitettu keskuksia, joihin sijoittuu seudullisia yksityisiä ja julkisia palveluita.

Keskustatoimintojen alakeskus ca2-kohdemarkinnällä osoitetaan: Kaavin, Keiteleen, Pielaveden, Rautalammen, Rautavaaran, Sonkajärven, Tervon, Tuusniemen, Varpaisjärven, Vesannon ja Vieremän kuntakeskukset. Kuopion seudun maakuntakaavassa vastaavalla merkinnällä osoitettiin Karttulan, Maaningan, Vehmersalmen ja Vaajasalon keskukset.

5.2 Taajama-alueiden kehittyminen ja maakuntakaavan taajamatoimintojen aluevaraukset kunnittain

Iisalmi

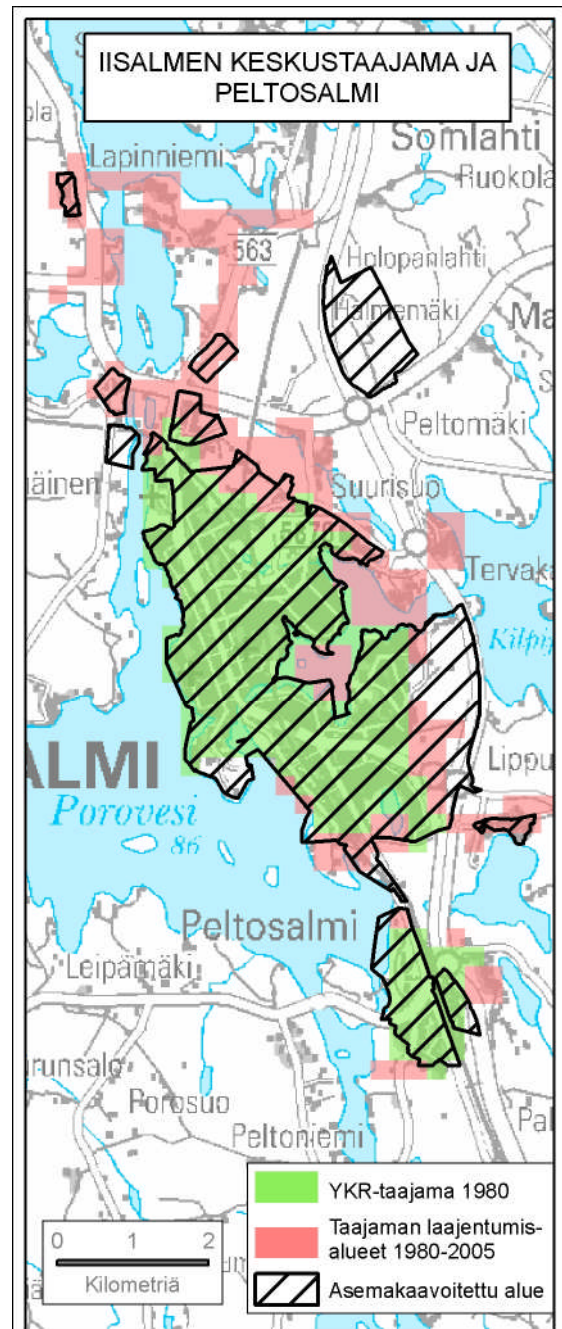
Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat: Iisalmen keskustaseudun strateginen osayleiskaava. Yleiskaavan tavoitevuosi on 2020. Asukasmäärän kasvuoletus on 0-500 asukasta tavoitevuoteen mennessä. Asumisväljyyden kasvuksi on oletettu 5 k-m². Asuinrakentamistarpeeksi on arvioitu 110 000 k-m². Osayleiskaavan uusien asuinalueiden kerrosalan laskennallinen mitoitus on noin 154 000 k-m².

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Iisalmissa on ollut vuodesta 1980 lähtien kaksi taajama-alueita, keskustaajama ja sen eteläpuolella sijaitseva Peltosalmen taajama. Hieman yllättäen taajamat eivät ole kasvaneet yhteen, vaikka Iisalmen taajama-alueet ovat kasvaneet 77 prosentilla tarkasteluajanjaksolla. Iisalmen keskustataajama on laajentunut pääasiassa pohjoiseen. 2000-luvun alkupuoliskolla taajama-alue on kasvanut noin kaksi prosenttia. Myös taajamassa asuvan väestön määrä on kasvanut, vaikka Iisalmi on kokonaisuudessaan hieman menettänyt väestöä. Kokonaisväestömäärän negatiivinen kehitys selittyy maaseutualueiden väestökehityksellä. Maaseudun väestömäärä on vähentynyt 25 vuodessa yli viidenneksen. Samanaikaisesti taajamaväestön osuus kunnan väestöstä on noussut 68 prosentista 75 prosenttiin. Tarkastelujakson viimeisen viiden vuoden aikana myös taajaman väkiluku on kääntynyt laskuun. Iisalmen taajamissa vähenemää on ollut 1,5 prosenttia. Väestötiheys taajamissa on laskenut nopeasti, vuonna 1980 väestötiheys oli 1 278 as./km² kun se vuonna 2005 oli 815 as./km².

Iisalmen taajama-alueita ympäröi suhteellisen tiivis kyläasutus. Keskustaajaman pohjois- ja itäpuolella sijaitsevat Soinlahti ja Matalahti ovat lähes kiinni taajamassa. Myös Peltosalmen taajama-alueita ympäröivät kyläalueet etelässä ja lännessä. Maakunta- ja kuntakaavoituksella tuleekin ratkaista miten näitä alueita jatkossa suunnitellaan ja käytetään. Halutaanko nykyiset kyläalueet kytkeä osaksi taajamia vai ei.

Iisalmissa asemakaavoitetut alueet kattavat hyvin vuoden 1980 YKR-taajaman, mutta keskustan pohjoispuolella on laajoja taajaman laajenemisalueita, joille ei ole laadittu asemakaavoja.

Lähteet: SYKE/YKR, TK 2007, PSYKE
Pohjakartta@Maanmittauslaitos

Iisalmi	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	15315	7153	16760	5575	1445	9	-1578	-22
Pinta-ala (km ²)	12	674	21	657	9	72	-18	-3
Asukastiheys (as./km ²)	1278	11	815	8	-463	-36	-2	-20
Taajama-aste (%)	68		75		7	10		
Työpaikat* (kpl)	6026	1850	7539	1059	1513	25	-791	-43

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoitusväestö on Iisalmen kohdalla sama kuin tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukainen väestömäärä eli 22 100 asukasta vuonna 2030. Tilastokeskuksen 2007 trendiennusteen mukaan Iisalmissa olisi vuonna 2030 20 612 asukasta. Laskennallisesti Iisalmissa tulisi tuottaa asuinkerrosalaa 277 000 m² trendiennusteen mukaisen väestön tarpeisiin ja 392 000 m² maakuntakaavan mitoitusväestölle tavoitevuoden mennessä. Rakennettavasta asuinkerrosalasta 70 prosenttia sijoittuisi taajamatoimintojen alueille. Laskennallisesti Iisalmeen tulisi osoittaa 2 140 - 2 550 hehtaaria taajamatoimintojen ja keskustatoimintojen alueita. Vuonna 2005 YKR:n mukaisen taajaman pinta-ala oli 2 056 hehtaaria. Maakuntakaavan palveluselvityksen mukaan Iisalmissa voisi vuonna 2020 toimia enintään neljä suuryksikköä. Nykyisin Iisalmissa on viisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaista suuryksikköä. Maakuntakaavassa mahdollistetaan suunnitteilla olevien yksiköiden toteuttaminen.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Iisalmi

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min max		väestötiheyden pohjalta 2005 taajama- asteella 2030 taajama- asteella ³⁾	
Maakuntakaavan mitoitus							
22 100	392 000	119	57	2 140	2 550	2 020	2 210

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla ja maakuntakaavan mitoitusväestöllä

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Maakuntakaavassa Iisalmen keskusta osoitetaan keskustatoimintojen alueena. Kaupallisen keskustan merkin-tää laajennetaan vastaamaan Iisalmen strategisen yleiskaavan keskustatoimintojen aluetta. Lisäksi aluetta laajennetaan siten, että YSMK:ssa C-alueena osoitettu Pohjoinen keskusta ja kaupallinen keskusta muodostavat yhtenäisen keskustatoimintojen alueen. YSMK:ssa C-alueena osoitettu Eteläinen keskusta osoitetaan PSMK:ssa vähittäiskaupan suuryksikkö (km) kohdemerkinnällä keskusta-alueen pienen pinta-alan vuoksi. Uusia taajamatoimintojen alueita (A) osoitetaan 144 hehtaaria, josta osa muodostuu Eteläisen keskustan muu-toksista ja Koljonvirran matkailupalvelualueen rajauksen tarkennuksista. **Laajemmat taajamatoimintojen alueet perustuvat poikkeuksesta Iisalmen strategiseen osayleiskaavaan ja YKR-taajamaraukseen.** Kai-ken kaikkiaan Iisalmeen osoitetaan 2 006 hehtaaria taajamatoimintojen alueita (A) ja 244 hehtaaria keskusta-toimintojen alueita (C) eli **yhteensä 2 142 hehtaaria**. YKR-taajamien ja yleiskaavan asuinrakentamisalueet yhdistämällä Iisalmeen näyttäisi muodostuvan riittävän suuret taajamatoimintojen alueet.

Lisäksi PSMK:ssa osoitetaan tilaa vaativan erikoiskaupan alue (km-e) Marjohakaan. YSMK:ssa Marjohaan alueelle osoitettu teollisuus- ja varastoalue osoitetaan PSMK:ssa taajamatoimintojen alueena, alueen pienialaisuuden vuoksi. At-1 -kyläverkkoon lisälnessä kuuluu yhdeksän kylää (taulukko).

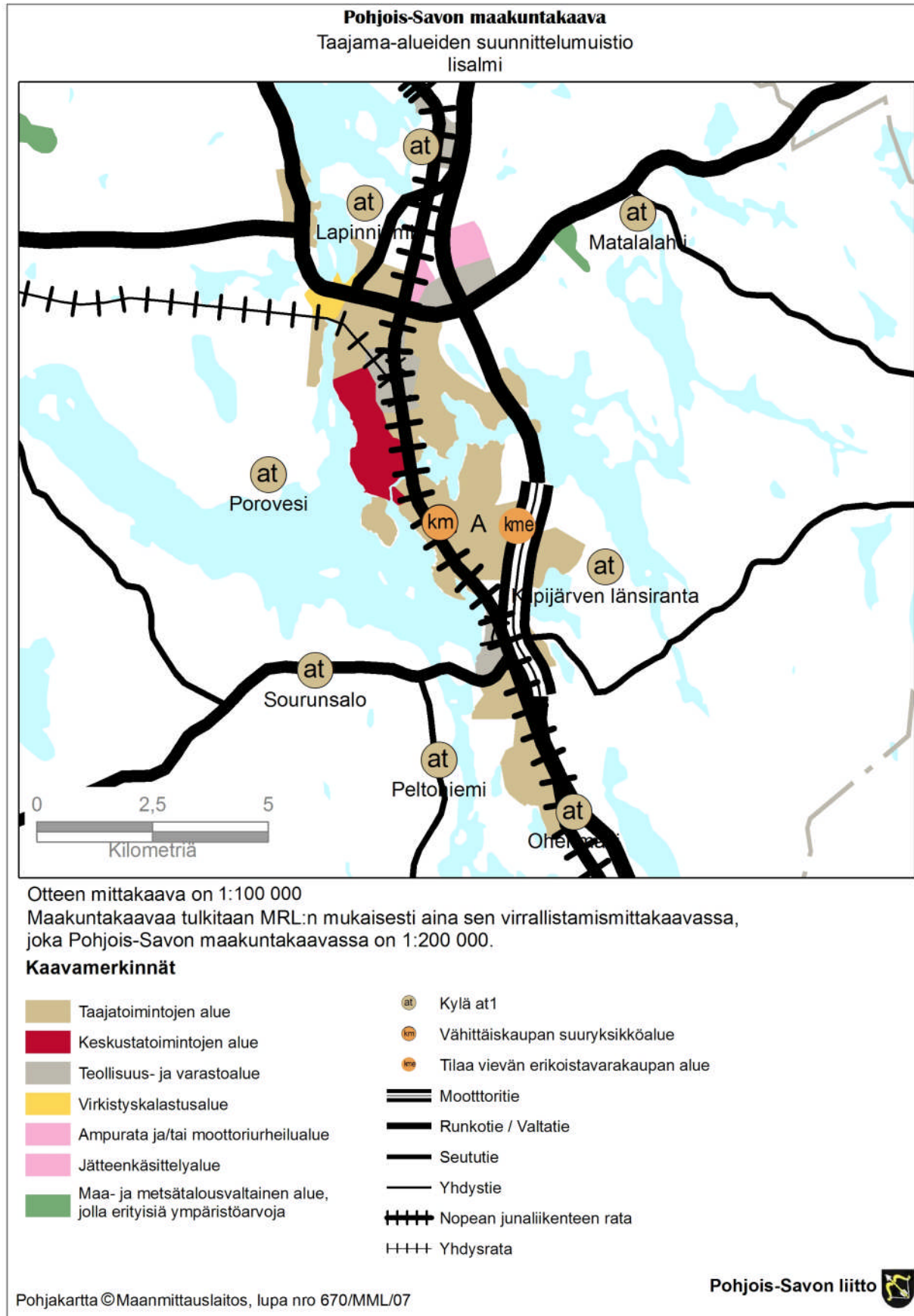
lisälnessä taajamatoimintojenalueisiin kytkeytyvät myös Koljonvirran matkailupalveluiden alue sekä Parkatin ja Peltosalmen, Sonkajärven tien sekä Soinlahden teollisuustoimintojen alueet, jotka on esitetty tässä yhteydessä. Myös Peltomäen jätteenkäsittelyalue sekä lisälmen ajoharjoittelurata on esitetty tässä yhteydessä. **Soinlahden teollisuusalue on muodostettu yhdistämällä YSMK:ssa osoitetut Soinlahden ja Soinlahden etäläinen teollisuustoimintojen alue, lisäksi kummakin alueen rajausta on tarkennettu vastamaan nykyistä maanköyttöä. Lisäksi edellä mainittujen alueiden rajauksia on tarkennettu strategisen yleiskaavan mukaisiksi, mikä selittää muutokset pinta-aloissa verrattuna Ylä-Savon maakuntakaavaan.**

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMERKINTÄ	PINTA-ALA YSMK:ssa	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Keskusta ja Peltosalmi	A 21.001	A	1754	1898	144
Kaupallinen keskusta	C 21.002	C	46	244	198
Koljonvirta	RM 21.330	RM	79	65	-13
Parkatti	T 21.800	T	125	145	20
Sonkajärven tien teollisuusalue (Peltomäen ympäristöyrityspuisto)	T 21.801	T	136	130	-6
Peltosalmi	T 21.803	T	117	124	7
Soinlahden teollisuus-ale	T 21.804	T	124	69	-55
lisälmen ajoharjoittelurata	EA 21.200	EA	0	39	39
Peltomäen jätteenkäsittelyalue	EJ 21.790	EJ	60	75	15

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Kilpijärven länsiranta	at1 21.066
Kurenpolvi	at1 21.058
Laidinmäki	at1 21.057
Lapinniemi	at1 21.065
Matalalahti	at1 21.056
Peltoniemi	at1 21.062
Runni	at1 21.050
Soinlahti	at1 21.051
Sourunsalo	at1 21.061
Eteläisen keskustan suuryksikkö alue	km
Marjahaan TIVA-alue	km-e

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

- **Osoitetaanko yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia**, esim. Ahmosta itään tai keskustaajaman pohjois-osissa kohti Soinlahtea ja Melalahtea
- **Kyläverkko**

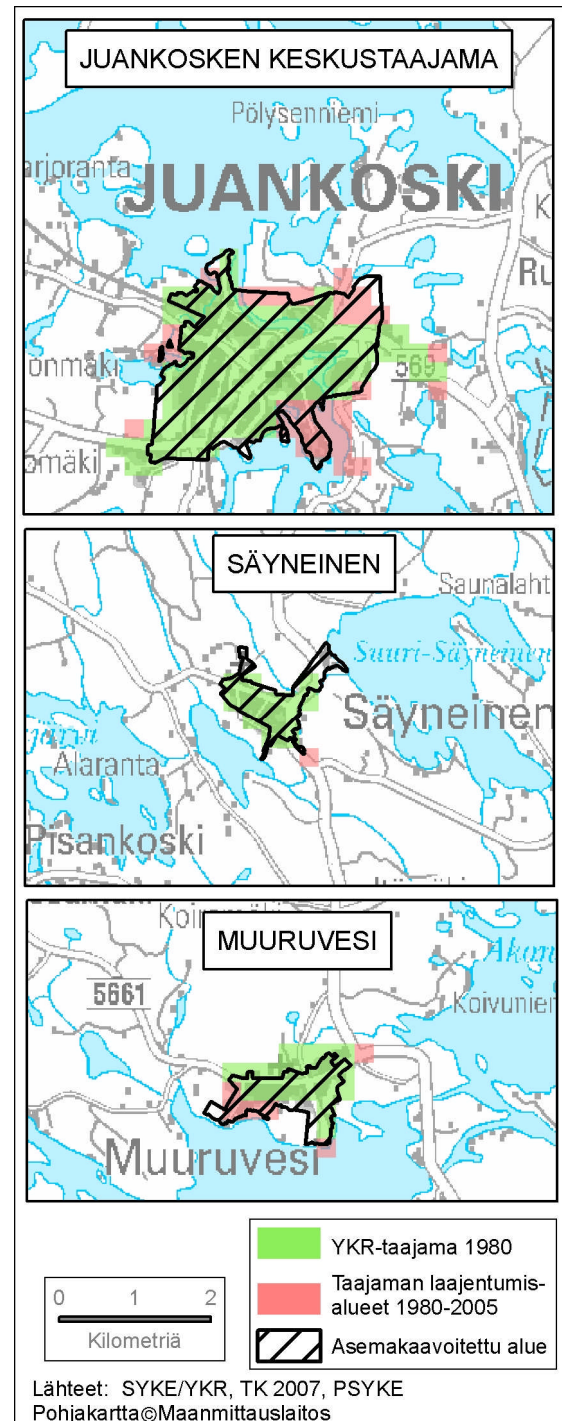
Juankoski

Suunnittelussa käytetyt yleis- ja asemakaavat: Kirkonkylän osayleiskaava. Kunnan väkiluku on 6 150 vuonna 2010.

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Juankoskella on kolme taajama-aluetta: Kirkonkylä, Muuruvesi ja Säyneinen. Vuonna 2005 taajamien yhteenlaskettu pinta-ala oli lähes kymmenen neliökilometriä ja asukkaita taajamissa oli hieman yli 3 000. Taajamien väestömäärä oli 2005 kutakuinkin sama vuonna 1980, vaikka 2000-luvun alkupuoliskolla laskua on ollut yli viisi prosenttia. Juankosken taajama-aste on noussut 25 vuodessa 45 prosentista 56 prosenttiin. Tämä selittyy sillä, että maaseutuväestön määrä on vähentynyt yli kolmanneksella. Vaikka taajamien väestömäärä ei ole kasvanut, on niiden pinta-ala kasvanut kolmanneksella vuodesta 1980. Tosin vuodesta 2000 vuoteen 2005 taajamien pinta-ala pieneni hieman, mikä selittyy Säyneisen pinta-alan supistumisella. Pääosa pinta-alan kasvusta on tapahtunut kirkonkylän taajama-alueella. Vuonna 2005 taajamien väestötiheys oli 359 as./km². Taajamien työpaikat ovat kehittyneet positiivisesti, kasvua hieman yli 20 prosenttia, sitä vastoin maaseudulta on hävinnyt yli 400 työpaikkaa.

Juankoskella taajama-alueet ovat lähes kauttaaltaan asemakaavoitettu. Vain kirkonkylän alueella taajama on levinnyt muutamilla alueilla ilman asekaavan ohjausta.

	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Juankoski								
Väestö (as.)	3078	3823	3086	2459	8	0	-1364	-36
Pinta-ala (km²)	7	407	9	397	2	25	-9	-2
Asukastiheys (as./km²)	447	9	359	6	-89	-20	-3	-34
Taajama-aste (%)	45		56		11	25		
Työpaikat* (kpl)	1148	912	1404	492	256	22	-420	-46

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoitusväestö Juankoskelle on 5 000. Tilastokeskuksen trendiennusteen 2007 mukaan kunnassa olisi väestöä 4 912 vuonna 2030. Vastaavasti tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan kunnan väliluku olisi tuolloin 4 929. Laskennallisesti Juankoskella tulisi tuottaa asuinkerrosalaa 71 000 - 77 000 k-m² väestömäärästä riippuen. Rakennettavasta kerrosalasta noin puolet sijoittuisi taajamiin. Laskennallisesti Juankoskelle tulisi osoittaa taajamatoimintojen alueita 890 - 1 110 hehtaaria. Vuonna 2005 YKR:n mukaisten taajamien pinta-ala oli 860 ha. Maakuntakaavan palveluselvityksen mukaan Juankoskella voisi vuonna 2020 toimia kaksi kaupan suuryksikköä. Tällä hetkellä kunnassa on yksi suuryksikkö.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Juankoski

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾		väestötiheyden pohjalta	
				min	max	2005 taaja- asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
5 000	77 000	24	16	890	1 110	770	953

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla ja maakuntakaavan mitoitusväestöllä

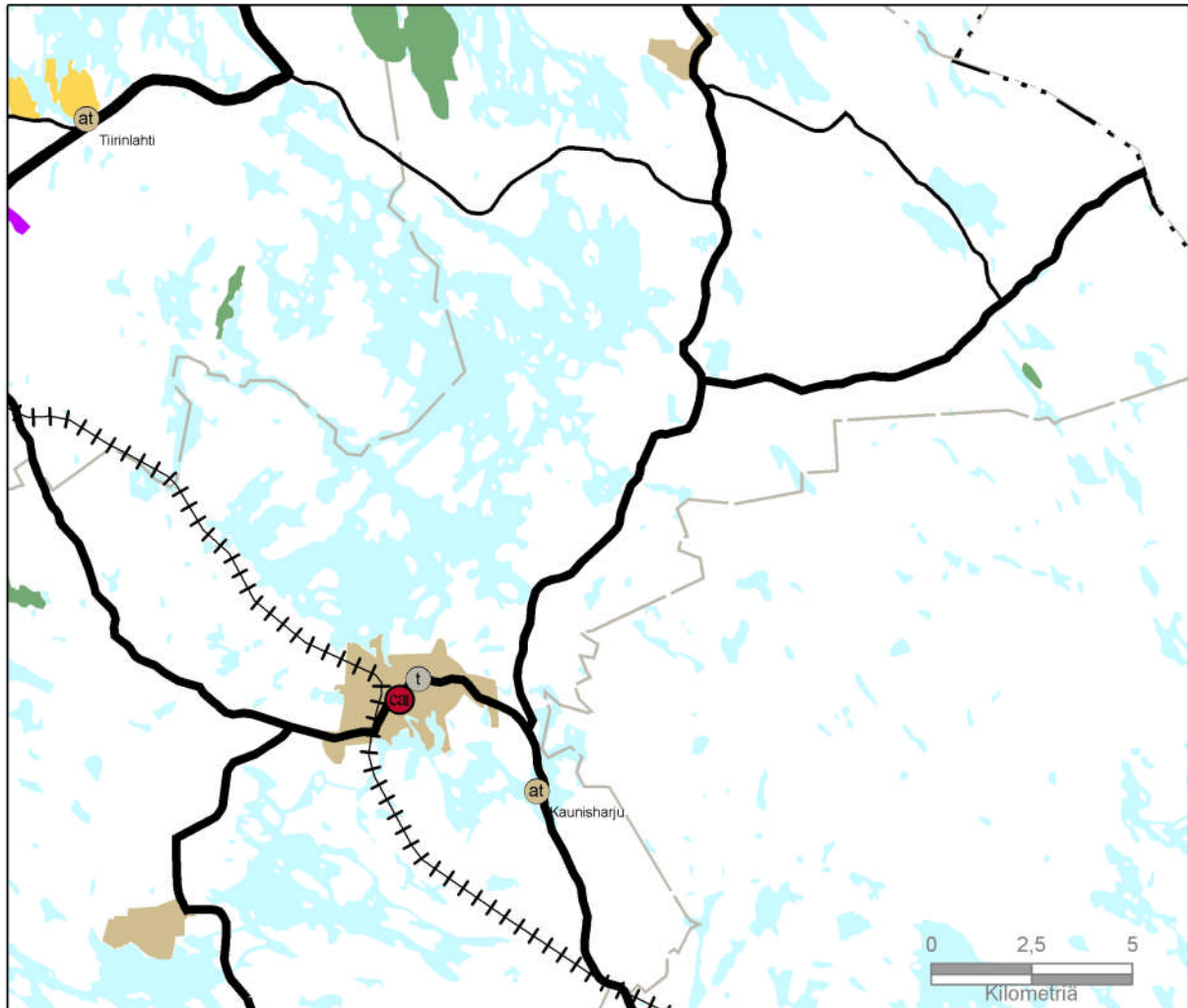
3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Juankoskella maakuntakaavassa osoitetaan 1 031 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Uusia taajamatoimintojen alueita verrattuna Koillis-Savon seutukaavaan on yhteensä 146 hehtaaria. **Uudet alueet perustuvat YKR-taajamien rajauksiin.** YKR-taajamiin perustuvat taajamatoimintojen alueet näyttäisivät olevan riittävät Juankosken rakennustarpeelle. Maakuntakaavassa vähittäiskaupan suuryksiköiden toteuttaminen mahdollistetaan kirkonkylän taajamatoimintojen alueelle, osoittamalla kirkonkylä ca1-merkinnällä. At1-kyläverkkoon Juankoskella kuuluu kaksi kylää Vehka-Aho ja Viitaniemi.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA KSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Keskusta	A 41.001	A	602	716	114
Muuruvesi	A 41.002	A	187	206	19
Säyneinen	A 41.003	A	96	109	13

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Kirkonkylä, keskustatoimintojen alakeskus	ca1 41.000
Stromdal Oyj ja Tamfelt Oyj:n tehtaat	t 41.800
Vehka-Aho	at1 41.053
Viitaniemi	at1 41.051

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu- ja muistio
Juankoski

Otteen mittakaava on 1:150 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

	Taajatoimintojen alue		Runkotie / Valtatie
	Matkailupalveluiden alue		Seututie
	Maa-ainesten ottoalue		Yhdystie
	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja		Yhdysrata
	Keskustatoimintojen alakeskus ca1		
	Kylä at1		
	Teollisuus- ja varastoalue		

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

- Pienkyläasutuksen ja taajamatoimintojen välinen suhde kirkonkylän ja Säyneisen ympäristössä.

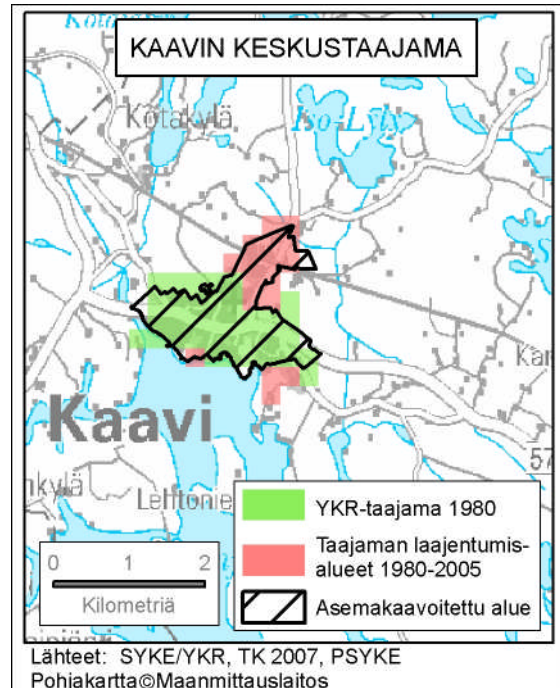
Kaavi

Suunnittelussa käytetyt yleis- ja asemakaavat: Kirkonkylän osayleiskaavan muutos.

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Kaavilla on yksi YKR-taajama, kirkonkylä, jonka pinta-ala oli kolme neliökilometriä vuonna 2005. Asukkaita taajamassa oli noin 1500. Taajaman väestömäärä on noussut 14 prosentilla vuodesta 1980. Tarkastelujakson viimeisen viiden vuoden aikana taajaman pinta-ala on kasvanut noin kaksi prosenttia, mutta väestömäärä on laskenut kuudella prosentilla. Kaavin taajama-aste on noussut 25 vuodessa 28 prosentista 42 prosenttiin. Kaavilla maaseutuväestö on vähentynyt lähes 40 prosentilla tarkasteluajanjaksolla. Kaavin kirkonkylän läheisyyteen sekä itä- että länsipuolelle on muodostunut YKR-kyläasutusta. Kirkonkylän asukastiheys on laskenut 25 vuodessa 523 asukkaaseen neliökilometrillä, kun se vuonna 1980 oli 640 as./km².

Kaavilla asemakaava kattaa taajama-alueet lukuun ottamatta taajaman kaakkoisosaa.

Kaavi	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	1324	3332	1507	2058	183	14	-1274	-38
Pinta-ala (km ²)	2	417	3	415	1	39	-2	-0
Asukastiheys (as./km ²)	640	8	523	5	-116	-18	-3	-38
Taajama-aste (%)	28		42		14	49		
Työpaikat* (kpl)	425	723	629	276	204	48	-447	-62

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoitusväestö Kaavin osalta on 3 300 asukasta. Tilastokeskuksen trendiennusteen 2007 mukaan väestömäärä olisi vuonna 2030 hieman mitoitusväestöä korkeampi eli 3 492. Sitä vastoin tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan Kaavilla olisi noin 150 henkilöä vähemmän kuin mikä on maakuntakaavan mitoitusväestö. Laskennallisesti Kaavilla tulisi tuottaa asuinkerrosalaa 61 000 - 77 000 k-m², josta 40 prosenttia sijoittuisi taajamaan. Taajamatoimintojen alueita tulisi osoittaa Kaaville maakuntakaavassa 360–420

hehtaaria. Vuonna 2005 YKR:n mukaisten taajamien pinta-ala oli 290 hehtaaria. Maakuntakaavan palveluverkko selvityksen mukaan Kaavilla voisi vuonna 2020 toimia yksi vähittäiskaupan suuryksikkö.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Kaavi

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min	max	väestötiheyden pohjalta 2005 taaja- asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
3 300	61 000	17	8	360	400	260	390

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla ja maakuntakaavan mitoitusväestöllä

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

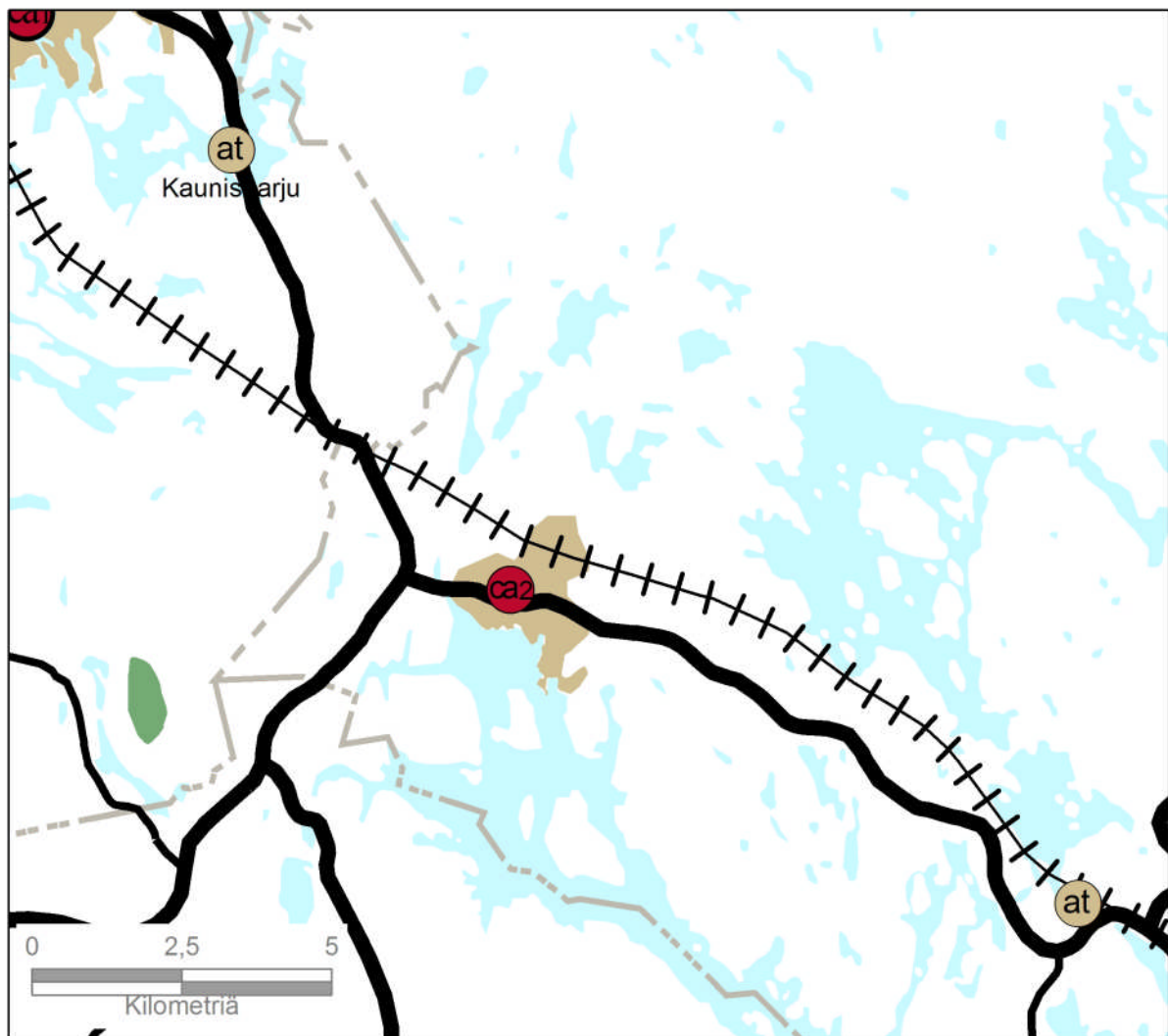
Maakuntakaavassa Kaavin kirkonkylä osoitetaan taajamatoimintojen alueena, jonka pinta-ala on 353 ha. Taajamatoimintojen alue laajenee hieman yli 50 ha verrattuna voimassa olevaan Koillis-Savon seutukaavaan. **Uudet alueet perustuvat YKR-taajaman rajaukseen.** At1- kyläverkkoon Kaavilla kuuluu yksi kylä, Luikonlahti-Mattilanmäki.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA KSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 42.001	A	300	353	53

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Kaavin keskusta	ca2 42.000
Luikonlahti-Mattilanmäki	at1 42.050

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Kaavi

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

Taajatoimintojen alue	Keskustatoimintojen alakeskus ca1
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	Keskustatoimintojen alakeskus ca2
	Kylä at1
	Seututie
	Yhdystie
	Yhdysrata

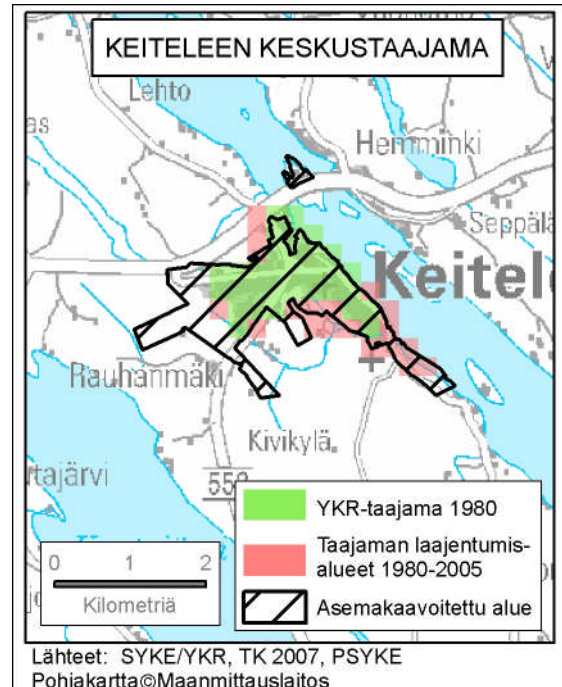
Keitele

Suunnittelussa käytetyt yleis- ja asemakaavat: Kirkonkylän taajamaympäristön osayleiskaava

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Keiteleen taajama-alueen muodostaa kirkonkylän taajama. Taajaman pinta-ala on kasvanut nopeasti. Tarkasteluajanjaksolla 1980–2005 kasvua on ollut yli 60 prosenttia. Pinta-alan suhteellinen kasvu on ollut nopeaa vielä 2000-luvullakin. Vuosien 2000–2005 välillä Keiteleen kirkonkylän pinta-ala kasvoi lähes 20 prosenttia. Taajaman väestönkehitys on lisääntynyt tarkasteluajanjaksolla 1980–2005 kahdeksalla prosentilla. 2000-luvun alkupuoliskolla väestökehitys on sitä vastoin ollut negatiivista koko kunnassa. Kirkonkylän taajaman väkiluku on pienentynyt noin viidellä prosentilla ja maaseudun väestö vähentynyt noin kahdeksalla prosentilla. Keiteleen väestöstä lähes puolet asui taajamassa vuonna 2005. Väestötiheys taajamassa on laskenut, vuonna 1980 väestötiheys oli 692 as./km² ja 451 as./km² vuonna 2005.

Keiteleellä asemakaavat kattavat YKR-taajaman kokonaisuudessaan. Keiteleellä on laadittu asemakaavoja kirkonkylän läheisyydessä taajama-alueen ulkopuoleisille alueille.

	1980		2005		Muutos 1980-2005			
Keitele	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	1224	2048	1326	1411	102	8	-637	-31
Pinta-ala (km ²)	2	367	3	341	1	66	-26	-7
Asukastiheys (as./km ²)	692	6	451	4	-241	-35	-1	-26
Taajama-aste (%)	37		48		11	30		
Työpaikat* (kpl)	593	471	722	441	129	22	-30	-6

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Keiteleen mitoitusväestö maakuntakaavassa kaavan tavoitevuotena on 2 400. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007:n mukaan Keiteleen väkiluku vuonna 2030 olisi 2 243 ja omavaraislaskelman mukaan 2 325. Laskennallisesti Keiteleellä tulisi tuottaa asuinkerrosalaa 22 000 - 33 000 k-m², josta 45 prosenttia sijoittuisi taajamatoimintojen alueelle. Laskennallisesti Keiteleen taajamatoimintojen pinta-ala maakuntakaavassa tulisi olla 310 - 360 hehtaaria. Vuonna 2005 YKR-taajaman pinta-ala oli 290 hehtaaria. Kaupallisen palveluverkko selvityksen mukaan Keiteleellä voisi vuonna 2020 toimia yksi vähittäiskaupan suuryksikkö.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Keitele

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantarpeen pohjalta ²⁾ min	max	väestötiheyden pohjalta 2005 taaja- asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
2 400	33 000	10	5	330	360	260	390

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla ja maakuntakaavan mitoitusväestöllä

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Maakuntakaavassa Keiteleen kirkonkylän alueelle osoitetaan taajamatoimintojen alueita 396 ha eli lähes 40 hehtaaria enemmän kuin laskennallinen taajamatoimintojen maksimitulos ja noin 110 hehtaaria enemmän kuin Ylä-Savon maakuntakaavassa. Lisäksi kirkonkylän taajamatoimintojen alueisiin kytkeytyvät teollisuustoimintojen alueet on esitetty tässä yhteydessä. Teollisuustoimintojen alueita on osoitettu 16 ha enemmän kuin Ylä-Savon maakuntakaavassa. **Merkinnät perustuvat voimassa olevan osayleiskaavan rajauksiin.** Keiteleen keskusta osoitetaan keskustatoimintojen alakeskuksen kohdemerkinnällä ca2. At1-kyläverkkoon kuuluvia kyliä ei ole Keiteleellä.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA YSMK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 22.001	A	287	396	109
Kirkonkylän teolli- suusalueet	T 22.800	T	87	103	16

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Keiteleen keskusta	ca2 22.000

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

- Taajatoimintojen alueita ympäröivien kyläalueiden merkitseminen maakuntakaavaa?

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Keitele

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virrallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnt

Taajatoimintojen alue	Runkotie / Valtatie
Teollisuus- ja varastoalue	Yhdystie
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	
Keskustatoimintojen alakeskus ca2	

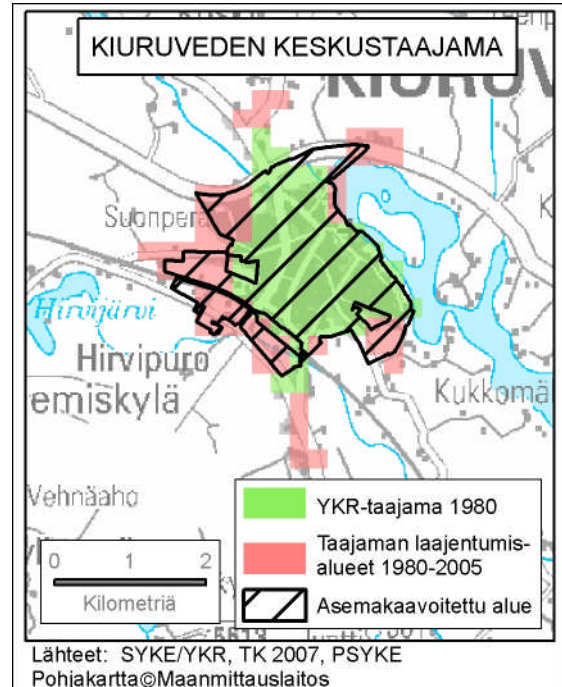
Kiuruvesi

Suunnittelussa käytetyt yleis- ja asemakaavat: Keskustaajaman osayleiskaava 2015

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Kiuruveden taajama-alueen muodostaa kaupungin keskustaajama. Taajaman kehitys on ollut positiivista 25 vuoden tarkasteluajanjaksolla. Taajaman väkiluku on lisääntynyt 37 prosentilla ja pinta-ala kasvanut yli 80 prosenttia. Tosin 2000-luvun alkupuolella väestökehitys on kääntynyt laskuun. Vuosien 2000 ja 2005 välillä Kiuruveden keskustaajaman väestö väheni kuudella prosentilla. Maaseudun väkiluku on laskenut 1980-luvulta lähtien ja 2000-luvun viiden ensimmäisen vuoden aikana vähenemää oli lähes yhdeksän prosenttia. Taajamaväestön osuus kunnan väestöstä on noussut 31 prosentista 50 prosenttiin 25 vuodessa. Kuitenkin taajaman väestötiheys on samanaikaisesti laskenut. Vuonna 1980 väestötiheys oli 909 as./km² kun se vuonna 2005 oli 675 as./km².

Kiuruvedellä taaja-alueet ovat laajentuneet sekä kirkonkylän pohjoispuolella että eteläpuolella ilman asemakaavan ohjausta.

	1980		2005		Muutos 1980-2005			
Kiuruvesi	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	3528	7739	4816	4885	1288	37	-2854	-37
Pinta-ala (km ²)	4	979	7	950	3	84	-30	-3
Asukastiheys (as./km ²)	909	8	675	5	-234	-26	-3	-35
Taajama-aste (%)	31		50		18	59		
Työpaikat* (kpl)	832	1952	1809	1072	977	117	-880	-45

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan tavoitteiden mukainen mitoitusväestö Kiuruvedelle on 8 500. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007:n mukaan Kiuruveden asukasluku vuonna 2030 olisi 8 273. Tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan Kiuruveden väkiluku olisi maakuntakaavan tavoitevuotena 9 440. Laskennallisesti Kiuruvedellä tulisi tuottaa 93 000 - 109 000 k-m² asuinkerrosalaa, josta hieman alle puolet sijoittuisi taajamatoimintojen alueille. Kiuruvedellä tulisi laskennallisesti osoittaa 590 - 670 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Vuonna 2005 YKR-aluejakojen mukainen taajama oli 713 ha. Maakuntakaavan palveluverkkoselvityksen mukaan Kiuruvedellä voisi toimia kolme vähittäiskaupan suuryksikköä vuonna 2020.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Kiuruvesi

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantarpeen pohjalta ²⁾ min	max	väestötiheyden pohjalta 2005 taaja- asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
8 500	109 000	34	19	600	670	620	980

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla ja maakuntakaavan mitoitusväestöllä

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

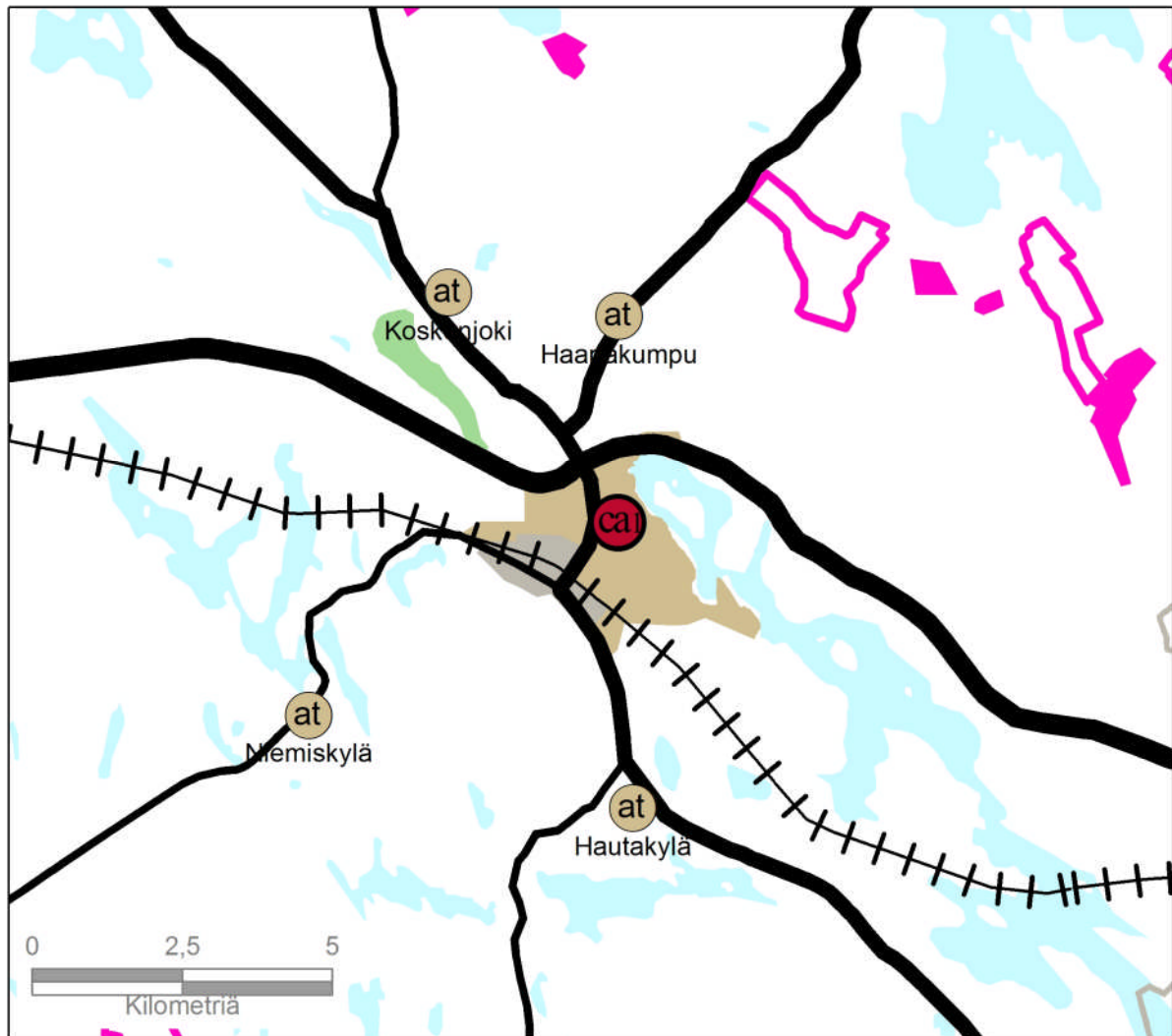
Maakuntakunnassa Kiuruveden keskusta alueelle osoitetaan taajamatoimintojen alueen lisäksi teollisuustoimintojen alue. Uusia taajatoimintojen alueita, verrattuna Ylä-Savon maakuntakaavaan, osoitetaan noin 110 hehtaaria, joista -47 hehtaaria oli Ylä-Savon maakuntakaavassa osoitettu teollisuustoimintojen alueena. Näin ollen Savikon teollisuustoimintojen alue pienenee saman 47 hehtaaria. **Muutokset aluevarauksissa perustuvat osayleiskaavaan.** Kaiken kaikkiaan Kiuruvedelle osoitetaan taajamatoimintojen alueita 613 hehtaaria. Lisäksi kirkonkylän ydinkeskusta osoitetaan ca1-kohdemerkinnällä. Keskustatoimintojen alakeskus merkinnällä mahdollistetaan vähittäiskaupan suuryksiköiden toteuttaminen ydinkeskustaan. At1- kyläverkkoon Kiuruvedellä kuuluu neljä kylää; Haapakumpu, Hautakylä, Koskenjoki ja Niemiskylä.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA YSMK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Keskusta	A 23.001	A	501	613	112
Savikko	T 23.800	T	210	163	-48

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Kiuruveden keskusta	ca1 23.000
Haapakumpu	at1 23.064
Hautakylä	at1 23.066
Koskenjoki	at1 23.065
Niemiskylä	at1 23.054

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Kiuruvesi

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnät

Taajatoimintojen alue	Keskustatoimintojen alakeskus ca1
Teollisuus- ja varastoalue	Kylä at1
Turvetuotantoalue	Runkotie / Valtatie
Turvetuotantoon soveltuva alue	Seututie
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilunohjaamistarvetta	Yhdystie
	Yhdysrata

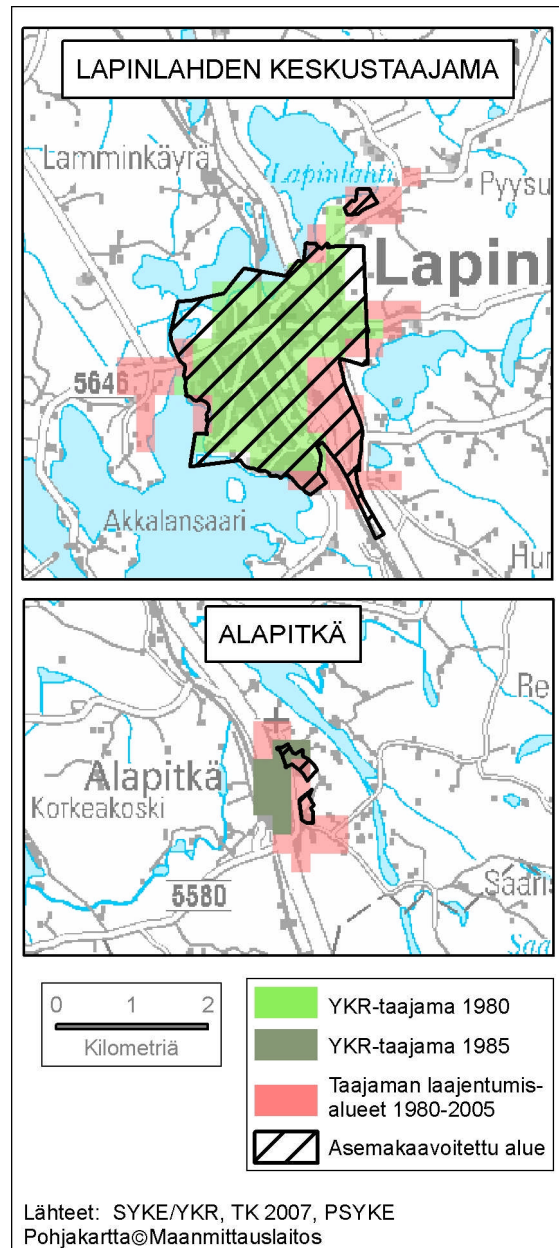
Lapinlahti

Suunnittelussa käytetyt yleisaavat: Kirkonkylän osayleiskaava, Alapitkän yleiskaavan alustavat luonnokset

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Lapinlahden taajama-alueet muodostuvat kirkonkylän taajama-alueesta ja Alapitkän taajamasta. Taajamien yhteenlaskettu pinta-ala on kasvanut nopeasti tarkasteluajanjaksolla. Kahdenkymmenenviiden vuoden aika yhteenlaskettu pinta-ala on kasvanut lähes sata prosenttia. Tämä johtuu pääosin siitä, että Alapitkän alue on muodostunut taajamaksi vasta 1985. Taajamien pinta-alan suhteellinen kasvu on ollut nopeaa vielä 2000-luvullakin, vuosien 2000-2005 välillä taajamien pinta-ala kasvoi yli kymmenellä prosentilla. Taajaman väestönkehitys on ollut tarkasteluajanjaksolla 1980-2005 positiivista, kasvua on ollut yli 30 prosenttia. 2000-luvulla myös taajamien väestömäärä on kääntynyt laskuun, vuosien 2000-2005 välillä taajamien väestömäärä on laskenut lähes neljällä prosentilla. Väestötiheys taajamissa Vuonna 1980 väestötiheys oli 726 as./km² kun se vuonna 2005 oli 488 as./km².

Lapinlahdella kirkonkylän taajaman länsiosat ovat muodostuneet ilman asemakaavan ohjausta. Myös Alapitkän taajama-alue muodostunut lähes ilman asemakaavaa, tosin Lapinlahden kunta on laatimassa nyt alueelle asemakaavaa.

	1980		2005		Muutos 1980-2005			
Lapinlahti	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	3122	4436	4156	3321	1034	33	-1115	-25
Pinta-ala (km ²)	4	517	9	507	4	98	-9	-2
Asukastiheys (as./km ²)	726	9	488	7	-238	-33	-2	-24
Taajama-aste (%)	41		56		14	35		
Työpaikat* (kpl)	1114	1157	1719	511	605	54	-646	-56

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoitusväestö Lapinlahdelle on 7 600, mikä sama kuin Tilastokeskuksen trendiennuste 2007:n väestömäärä. Vastaavasti tilastokeskuksen omavaraislaskelma ennustaa Lapinlahdella asuvan hieman yli 7 800 asukasta vuonna 2030. Laskennallisesti Lapinlahdella tulisi tuottaa 160 000 k-m² asuinkerrosalaa, josta hieman yli puolet sijoittuisi taajamatoimintojen alueille. Lapinlahdelle tulisi laskennallisesti osoittaa 820 - 980 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Vuonna 2005 YKR-aluejakojen mukaisten taajamien yhteenlaskettu pinta-ala oli 850 ha. Maakuntakaavan palveluverkkoselvityksen mukaan Lapinlahdelle voisi sijoittua kaksi vähittäiskaupan suuryksikköä vuonna 2020.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Lapinlahti

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min max		väestötiheyden pohjalta 2005 taaja- asteella 2030 taajama- asteella ³⁾	
Maakuntakaavan mitoitus							
7 600	160 000	48	28	820	980	860	1 150

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla ja maakuntakaavan mitoitusväestöllä

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Lapinlahdelle maakuntakaavassa osoitetaan taajamatoimintojen alueita yhteensä 865 hehtaaria. Kirkonkylän taajama-alueen pinta-ala on 671 ha, mikä on 150 hehtaaria enemmän kuin Ylä-Savon maakuntakaavassa. Ylä-Savon maakuntakaavassa osoitetut kirkonkylän läheiset teollisuusalueet (T 24.801 ja T 24.800) osoitetaan Pohjois-Savon maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueina, näistä muodostuu uusia taajamatoimintojen alueita noin 80 hehtaaria. Täysin uusia taajamatoimintojen alueita kirkonkylän alueelle osoitetaan siis 70 hehtaaria. Kohdemerkinnöin kirkonkylän taajamatoimintojen alueelle osoitetaan keskustatoimintojen alakeskus (ca1) ja Meijerin alue teollisuus- ja varastoalueena t-kohdemerkinnällä. **Täysin uudet taajamatoimintojen alueet perustuvat Kirkonkylän osayleiskaavaan ja YKR-taajamarajauksiin.**

Kirkonkylän lisäksi Lapinlahdelle osoitetaan taajamatoimintojen alueita Alapitkälle, jossa taajamatoimintojen alueita on yhteensä 194 ha. Alapitkän taajamatoimintojen alue on 85 hehtaaria suurempi kuin Ylä-Savon maakuntakaavassa. Ylä-Savon maakuntakaavassa osoitettu Alapitkän teollisuusalue (34 ha) osoitetaan Pohjois-Savon maakuntakaavassa taajatoimintojen alueena. Alapitkällä täysin uusia taajamatoimintojen alueita noin 50 hehtaaria. Uudet alueet perustuvat suunnitteilla olevaan Alapitkän yleiskaavaan. At1- kyläverkkoon Lapinlahdella kuuluu neljä kylää; Taipale, Pajujärvi, Nerkoo ja Mäntylähti.

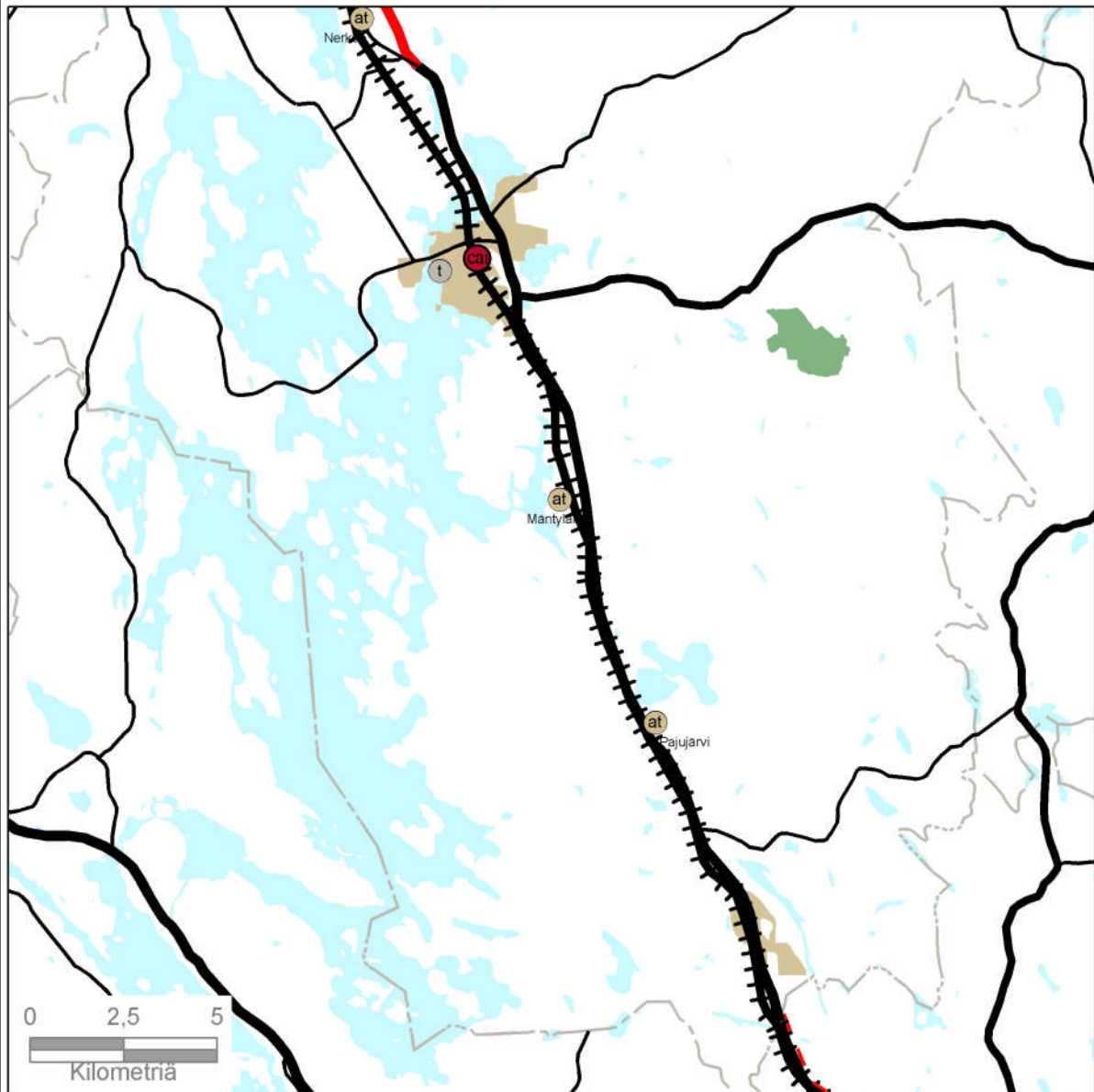
ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA YSMK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 24.001	A	521	671	150
Alapitkä	A 24.002	A	109	194	85

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Kirkonkylän keskusta	ca1 24.000
Meijerin teollisuusalue	t 24.800
Taipale	at1 24.051
Pajujärvi	at1 24.052
Nerkoo	at1 24.053
Mäntylähti	at1 24.054

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

- Alapikän EO alue?

Pohjois-Savon maakuntakaava
 Taajama-alueiden suunnittelualue
 Lapinlahti

Otteen mittakaava on 1:150 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnät

	Taajatoimintojen alue		Runkotie / Valtatie
	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja		Uusi valtatie
	Keskustatoimintojen alakeskus ca1		Seututie
	Kylä at1		Yhdystie
	Teollisuus- ja varastoalue		Nopean junaliikenteen rata
			Uusi seuraitti

Leppävirta

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat: Kirkonkylän ja sen ympäristön osayleiskaava.

HUOM! Suunnittelussa on käytetty myös Leppävirran pohjoisosan valtatie 5 maakuntakaavaa, josta on otettu Oravikosken aluetta koskevat aluevaraukset ja Paukarlahden at1 -kylämerkintä.

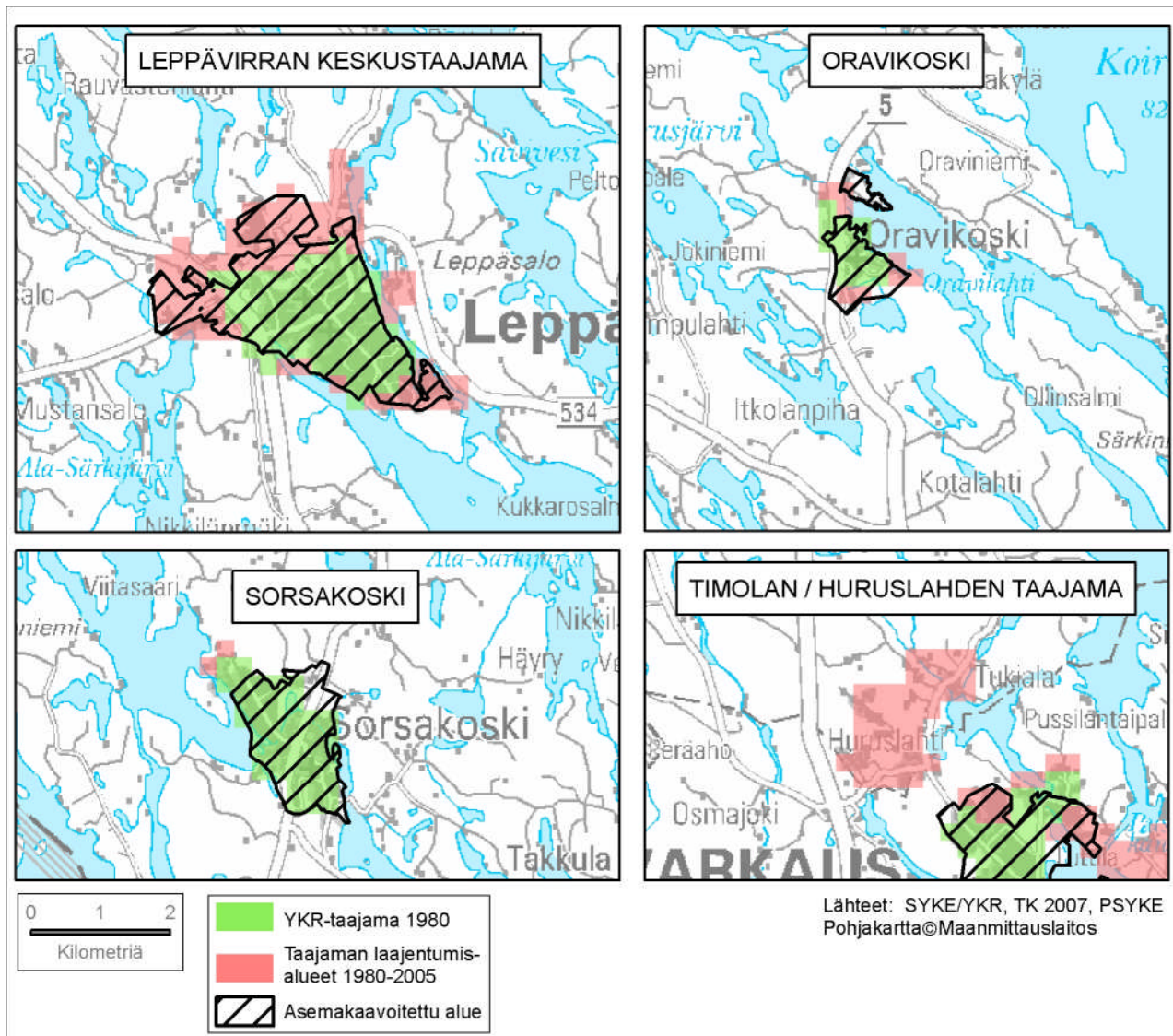
Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Leppävirralla oli vuonna 2005 neljä taajama-aluetta: kirkonkylä, Sorsakoski, Oravikoski ja Huruslahti. Huruslahtea, joka on muodostunut taajamaksi vasta 1990, lukuun ottamatta muut alueet ovat olleet taajamia jo tarkastelujakson alusta lähtien. Taajamien pinta-ala on kaksinkertaistunut Leppävirralla 25 vuoden aikana. Tarkastelujakson viimeisen viiden vuoden aikana taajamat ovat kasvaneet hieman yli kolme prosenttia, vain kirkonkylän ja Oravikosken taajamat ovat kasvaneet 2000-luvulla. Samanaikaisesti taajamien väkiluku on kääntynyt laskuun, vähenemää on ollut alle kaksi prosenttia. Taajamaväestön määrä ja osuus on kasvanut. Taajamaväestöä oli Leppävirralla vuonna 2005 6 277, mikä oli 58 prosenttia kunnan väestöstä. Vuonna 1985 vastaavat luvut olivat 5 305 asukasta ja 47 prosenttia. Maaseudulla väestönkehitys on ollut päinvastainen, maaseudun väkiluku on laskenut yli 20 prosenttia 25 vuodessa.

Leppävirran taajama-alueista Huruslahdelle ei ole laadittu asemakaavaa. Muut taajama-alueet ovat lähes kokonaan asemakaavoitettu. Kirkonkylän ja Oravikosken taajamat ovat laajentuneet pohjoiseen osittain ilman asekaavan ohjausta. Vastaavasti Sorsakoskelle on muodostunut taajama-aluetta taajaman luoteisosiin asemakaavoitetun alueen ulkopuolelle.

Leppävirta	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	5305	5985	6277	4606	972	18	-1379	-23
Pinta-ala (km ²)	6	859	13	846	7	101	-13	-2
Asukastiheys (as./km ²)	817	7	481	5	-336	-41	-2	-22
Taajama-aste (%)	47		58		11	23		
Työpaikat* (kpl)	2250	1334	2212	638	-38	-2	-696	-52

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoituväestö Leppävirralla on 10 700 asukasta. Tilastokeskuksen trendiennusteen 2007 mukaan kunnan väkiluku vuonna 2030 olisi 10 548 ja Tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan 10 448 asukasta. Laskennallisesti Leppävirralla tulisi tuottaa asuin- ja palvelu- ja liikennealaa 194 000 - 210 000 k-m² vuoteen 2030 mennessä. Rakennettavasta kerrosalasta hieman yli puolet sijoittuisi taajamiin. Laskennallisesti Leppävirralla tulisi osoittaa 1150 - 1 570 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Vuonna 2005 YKR-taajamien pinta-ala oli reilut 1300 hehtaaria. Kaupallisen palveluverkko selvityksen mukaan Leppävirralla voisi vuonna 2020 toimia kolme vähittäiskaupan suuryksikköä, tällä hetkellä Leppävirralla ei ole yhtään suuryksikköä. Lisäksi kunnassa voisi olla toimintaedellytykset yhdelle tilaa vaativan erikoiskaupan keskittymälle keskusta alueen ulkopuolella.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Leppävirta

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min	max	väestötiheyden pohjalta 2005 taaja- asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
10 700	220 670	64	48	1170	1 410	1 300	1 570

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

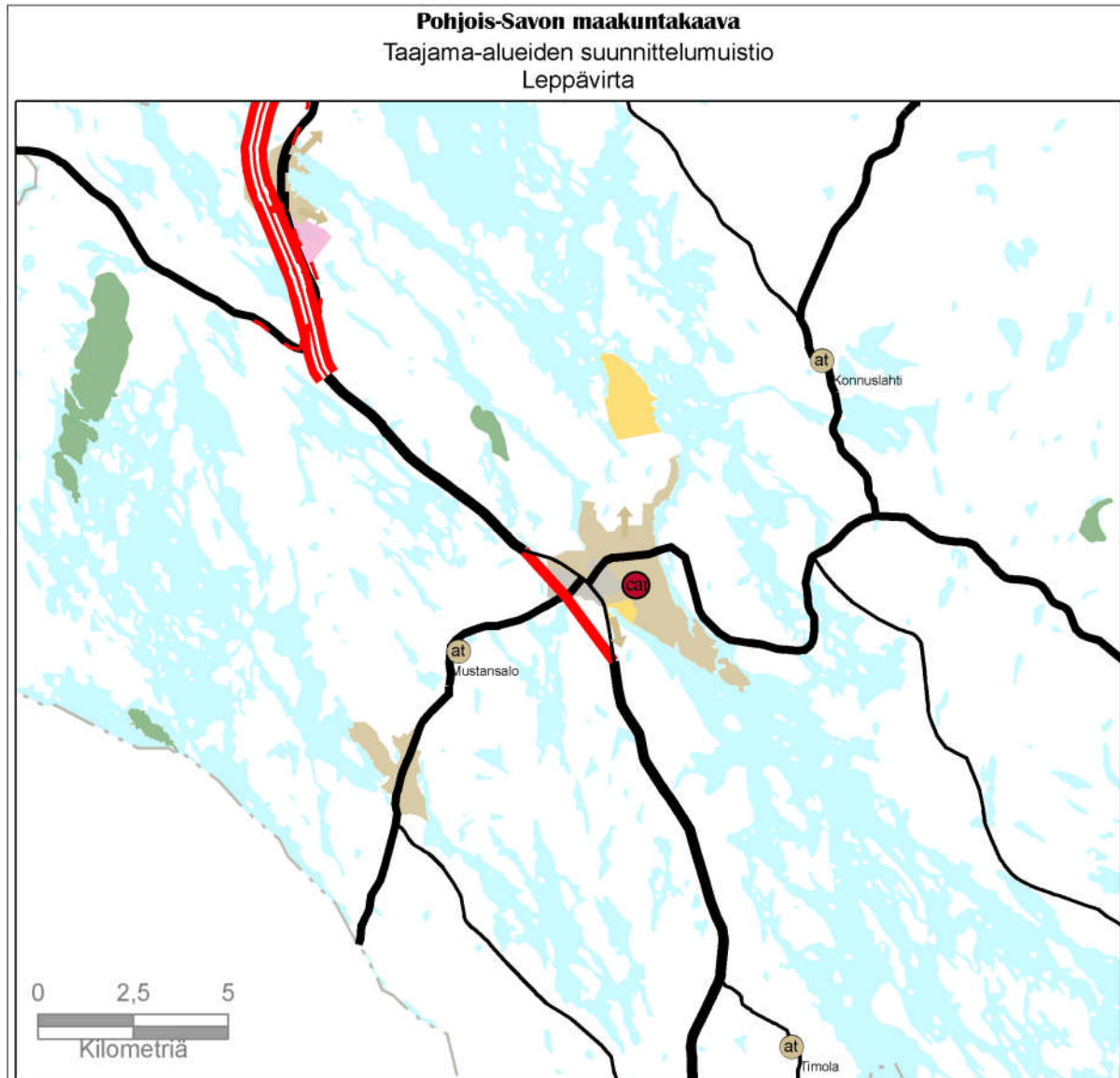
Pohjois-Savon maakuntakaavassa Leppävirralle osoitetaan taajamatoimintojen alueita **1 350 hehtaaria**, joista 455 hehtaaria on uusia A-alueita. **Uudet A-alueet perustuvat osayleiskaavan merkintöihin ja YKR-taajama rajauksiin.** Näin muodostuvat taajamatoimintojen alueet ovat pinta-alaltaan hyvin lähellä asuntotuotantotarpeen perusteella saatua laskennallisen tarpeen maksimia. Vähittäiskaupan suuryksiköiden toteuttaminen mahdollistetaan osoittamalla kirkonkylän taaja-alueelle ca1-merkintä. Unnukan ja kylpylähotellin alue osoitetaan maakuntakaavassa matkailupalveluiden alueena. Maakuntakaavassa osoitetaan myös Kivilammen teollisuusalue kirkonkylän taajaman yhteyteen ja Kotalahden kaivosalue Oravikosken eteläpuolelle. At-1 kyläverkkoon kuuluvia kyliä Leppävirralla on neljä, Mustinsalo, Konnuslahti, Paukarlahti ja Timola.

Oravikosken alueelle on laadittu Leppävirran pohjoisosan valtatie 5 maakuntakaava, jota muutetaan vain tarvittavilta osin Pohjois-Savon maakuntakaavan laadinnan yhteydessä. Seuraavassa on kuitenkin tarkasteltu Leppävirtaa kokonaisuudessaan ja aluevarausten vertailut on taulukossa tehty voimassa olevaan Varkauden seudun seutukaavaan. **Leppävirran pohjoisosan valtatie 5 maakuntakaavassa Oravikosken taajamatoimintojen pinta-ala on 155 ha ja Pohjois-Savon maakuntakaavassa taajama-alueen pinta-ala olisi 185 ha.** Tämä johtuu siitä, että Leppävirran pohjoisosan valtatie 5 maakuntakaavassa osoitetut työpaikka- ja teollisuustoimintojen alueet osoitetaan Pohjois-Savon maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueena

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVA- RUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA VSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 52.001	A	650	708	58
Sorsakoski	A 52.002	A	193	232	39
Oravikoski	A 52.003	A	50	185	135
Unnukka	RM 52.330	RM	0	33	33
Koskiniemi	RM 52.331	RM	0	218	218
Kivilampi, kirkonkylä	T 52.800	T	78	136	136
Kotalahden kaivos	EK 52.100	EK	98	81	-18

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Kirkonkylän keskusta	ca1 52.000
Paukarlahti	at1 52.053
Konnuslahti	at1 52.058
Timola	at1 52.060
Mustansalo	at1 52.065

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Otteen mittakaava on 1:150 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

→ Yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta	Uusi moottoritie
Taajatoimintojen alue	Runkotie / Valtatie
Teollisuus- ja varastoalue	Uusi valtatie
Matkailupalveluiden alue	Seututie
Kaivostoimintojen alue	Uusi seututie
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	Yhdystie
Keskustatoimintojen alakeskus ca1	Seuturaitti
Kylä at1	Uusi seuraitti

Nilsia

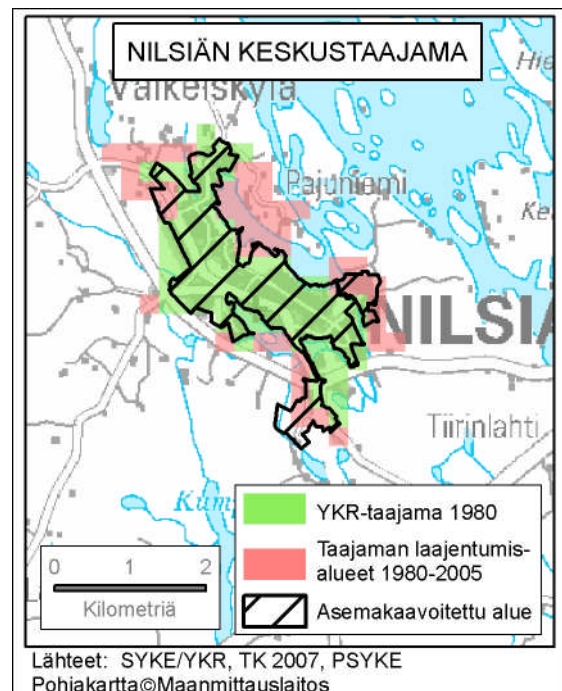
Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat:

Tahkonvuoren alueen osayleiskaava, tavoitevuosi 2020. Vahvistettu 1.4.2003. Tahkonvuoren matkailun kehittäminen on Nilsian kaupungin elinkeinopolitiikan keskeisimpiä kehittämiskohteita. Yleiskaavalla pyritään tukemaan Tahkonvuoren matkailun kehittymistä ja tiiviin ydinkeskustan syntymistä. Tiiviisti rakennettuna alueelle voidaan sijoittaa noin 38 000 k-m² uudisrakentamista. Uutta lomarakentamisaluetta yleiskaavassa on noin 40 ha eli noin 40 000 k-m², joka on noin 32 000 k-m² suurempi kuin laskennallinen tarve. Säaskiniemen ja Sieraniemen alueen mökkityyppisen lomarakentamisen kokonaismitoitus on noin 132 000 k-m². Rakennusalueiden varaamisen lähtökohtana on saavuttaa 10 000 vuodepaikkaa vuonna 2020. Lisää hotellityyppistä rakentamisoikeutta tarvitaan 4 000 k-m². Tavoite huoneisto- ja mökkimajoituskapasiteetiksi on 6 500 vuodepaikkaa vuonna 2020 eli tarvitaan (varauksella) 10 000 k-m² lisää rakentamisoikeutta nykyisten kaavojen lisäksi. Yleiskaavassa varataan päivittäistavarakauppaa ja erityismyymälöitä varten alueet. Kaavan tavoitteiden mukainen 7 000 vuodepaikan lisäys edellyttää rinnetoimintoihin lisäkapasiteettia: 20 uutta ankkurihissiä tai 10 uutta tuoli-hissiä.

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Nilsian taajama-alueen muodostaa kaupungin keskustaa-
jama, jonka pinta-ala vuonna 2005 oli seitsemän neliökilo-
metriä. Taajaman pinta-ala on kasvanut yli 50 prosenttia
vuodesta 1980. Väestökehitys kunnan keskustassa on
tasaista, 25 vuoden aikana taajaman väkiluku on laskenut
vain prosentin. Väestökehitys koko kunnan alueella ei ole
ollut yhtä maltillista, Nilsia on menettänyt lähes kolmannek-
sen väkiluvustaan 25 vuoden aikana. Maaseutuväestön
vähenemisen myötä Nilsian taajama-aste on noussut 48
prosenttiin. Nilsian taajaman väestötiheys oli vuoteen 2005
mennessä laskenut 515 asukkaaseen neliökilometrillä, kun
asukastiheys vuonna 1980 oli yli 800 as./km².

Nilsiässä asemakaavat kattavat lähes kokonaan vuoden
1980 YKR -taajama-alueen. Sitä vastoin taajaman laaje-
nemisalueille ei kunnassa ole juurikaan laadittu asema-
kaavoja.

Nilsia	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	3225	4779	3183	3380	-42	-1	-1399	-29
Pinta-ala (km ²)	4	586	6	587	2	54	1	0
Asukastiheys (as./km ²)	802	8	515	6	-287	-36	-2	-29
Taajama-aste (%)	40		48		8	20		
Työpaikat* (kpl)	1003	1320	1147	651	144	14	-669	-51

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemarkinnat perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoitusväestö Nilsin osalta vuodelle 2030 on 6 500. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007:n mukaan Nilsin väkiluku vuonna 2030 olisi 6 358 asukasta, mikä on noin 500 asukasta enemmän kuin tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan. Laskennallisesti Nilsissä tulisi tuottaa asuinkeuhkosalaa kaikkiaan 123 000 k-m² - 134 000, mikä tarkoittaa noin 1 000 uutta asuntoa eli noin 40-45 asuntoa vuodessa seuraavien 25 vuoden ajan. Laskettaessa maakuntakaavassa osoitettavien taajamatoimintojen alueiden laajuutta on arvioitu, että uudesta asuinkeuhkosalasta hieman vajaan puolen on arvioitu sijoittuvan taajama-alueelle. Laskennallisesti Nilsin tulisi osoittaa 550-680 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Vuonna 2005 YKR-taajaman maapinta-ala oli 617 ha.

Maakuntakaavan taajamatoimintojen mitoitus Nilsin

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾		väestötiheyden pohjalta	
				min	max	2005 taajama- asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
6 500	134 000	41	26	560	680	610	720

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Maakuntakaavassa Nilsin on osoitettu 930 hehtaaria taajamatoimintojen aluetta, mikä on huomattavasti yli laskennallisen tarpeen. Lisäksi Nilsin keskustaan osoitetaan **ca-1kohdemarkintä**, mikä mahdollistaa vähittäiskaupan suuryksiköiden toteuttamisen taajama-alueelle.

Tahkon alue on valtakunnallisesti ja maakunnallisesti erittäin merkittävä alue, jonka kehittyminen halutaan turvata maakuntakaavalla. Yleiskaavan mukaisten tavoitteiden, 7000 uutta vuodepaikkaa, toteuttamiseksi maakuntakaavassa osoitetaan huomattavia matkailupalveluiden alueita Tahkon alueelle. Vuonna 2006 Tahkon alueella oli noin 6 600 vuodepaikkaa.

Matkailupalveluiden suunnittelun lähtökohdaksi otettiin voimassa olevan seutukaavan matkailupalveluiden alueet. Koillis-Savon seutukaavassa Tahkon alueelle ja sen ympäristöön on osoitettu kolme matkailupalveluiden aluetta. Vuonna 2005 näillä alueilla oli Yhdyskuntarakenteen seuranta järjestelmän (YKR) mukaan lähes 850 rakennusta, joiden yhteenlaskettu kerrosala oli reilut 84 000 neliometriä. Rakennuksista yli 70 prosenttia on loma-asuntoja.

NILSIN TAHKON RAKENNUKSET MATKAILUPALVELUIDEN ALUEILLA VUONNA 2005

NIMI	TUNNUS	MAJOITUSRAK.		LOMA-ASUNNOT *		MUUT RAKENNUKSET		RAKENNUKSET YHT.*	
		KPL	K-M2	KPL	K-M2	KPL	K-M2	KPL	K-M2
Sääskiniemi	RM 331	58	11 385	483	32 844	96	20 424	637	64 653
Sieraniemi	RM 332	60	6 969	118	8 024	2	151	180	15 144
Aholansaari	RM 333	11	1 421	14	952	6	1 991	31	4 364
YHTEENSÄ		129	19 775	615	41 820	104	22 566	848	84 161

* Loma-asuntojen osalta on käytetty loma-asuntojen keskimääräistä pinta-alaa, mikä oli Nilsissä 68 k-m² vuonna 2005 (Koko maan vastaava luku oli 44 k-m²)

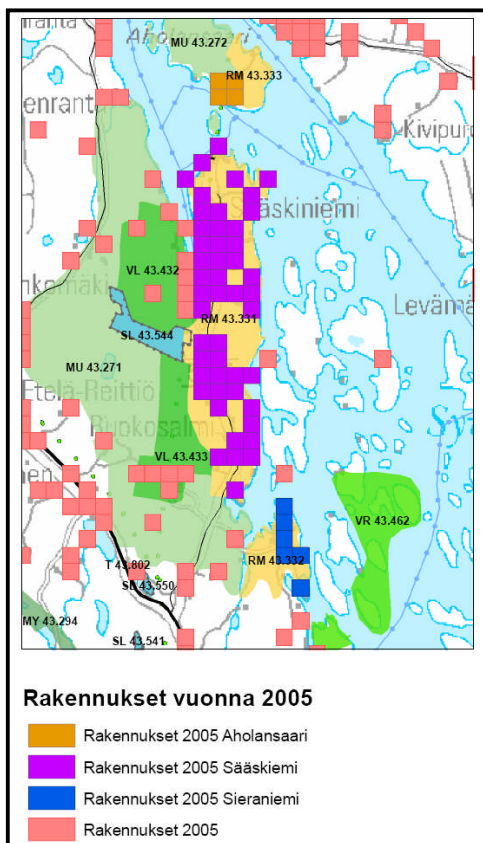
Lähde : Yhdyskuntarakenteen seuranta järjestelmä/SYKE ja TK 2007

Kerrosalatietojen pohjalta on mahdollista laskea matkailupalveluiden alueille rakennustehokkuus. Seuraavassa rakennustehokkuutta on tarkasteltu erilaisilla alueilla. Rakennustehokkuus on laskettu sekä Sääskiniemen että Sieraniemen seutukaavan matkailupalveluiden alueille. Lisäksi on laskettu rakennustehokkuus em. alueiden yhdistelmälle. Matkailupalveluiden alueiden lisäksi rakennustehokkuus on laskettu alueilla sijaitsevien rakennettujen ruutujen (250mX250m) maapinta-alojen pohjalta. Alla olevassa taulukossa ja kuvassa on esitetty niiden alueiden pinta-alat, joille rakennustehokkuudet laskettu.

Rakennustehokkuus vuonna 2005

NIMI	RM-ALUE PINTA-ALA (HA)	RAK.RUUDUT MAAPINTA-ALA (HA)	RAKENNUSTEHOOKKUUS	
			RM-ALUE	RAK.RUUDUT
Sääskiniemi	458	341	0,014	0,019
Sieraniemi	88	25	0,017	0,061
Sääskiniemi+ Sieraniemi	546	366	0,015	0,022

Rakennetulla ruudulla tarkoitetaan 250x250m ruutua, jossa on rakennus tai loma-asunto
Lähde: Yhdyskuntarakenteen seurantarjestelmä/SYKE ja TK 2007

Tahkon alueen rakennukset

Maakuntakaavassa Tahkon ja Nilsin alueelle osoitetaan 1 700 hehtaaria matkailupalveluiden alueita. Maakuntakaavassa matkailupalveluiden alueita on osoitettu myös Syvärin saariin, näiden yhteen laskettu pinta-ala 274 ha. Uusia matkailupalveluiden alueita, joita ei ole osoitettu Koillis-Savon seutukaavassa, on kaikkiaan 1099 ha. Uusissa alueissa on mukana myös Tiirilahden alue, jonka pinta-ala on 128 ha ja Aholansaaren laajennukset. Seutukaavassa oli osoitettu matkailupalveluiden alue myös Kinahmin alueelle, jonka pinta-ala oli hieman yli 400 hehtaaria. Kinahmin matkailupalveluiden aluetta ei osoiteta Pohjois-Savon maakuntakaavassa. Joten kaikkiaan uusia RM-alueita muodostuu noin 1 300 hehtaaria.

Vuoden 2005 rakennustehokkuuksilla uusille alueille mantereella, Sääskiniemen ja Sieraniemen alue, voitaisiin rakentaa 106 000 - 164 000 k-m². Kalkkisaareen voitaisiin sijoittaa 4700 - 7200 k-m² ja muihin Syvärin saariin yhteensä 31 000 - 49 000 k-m².

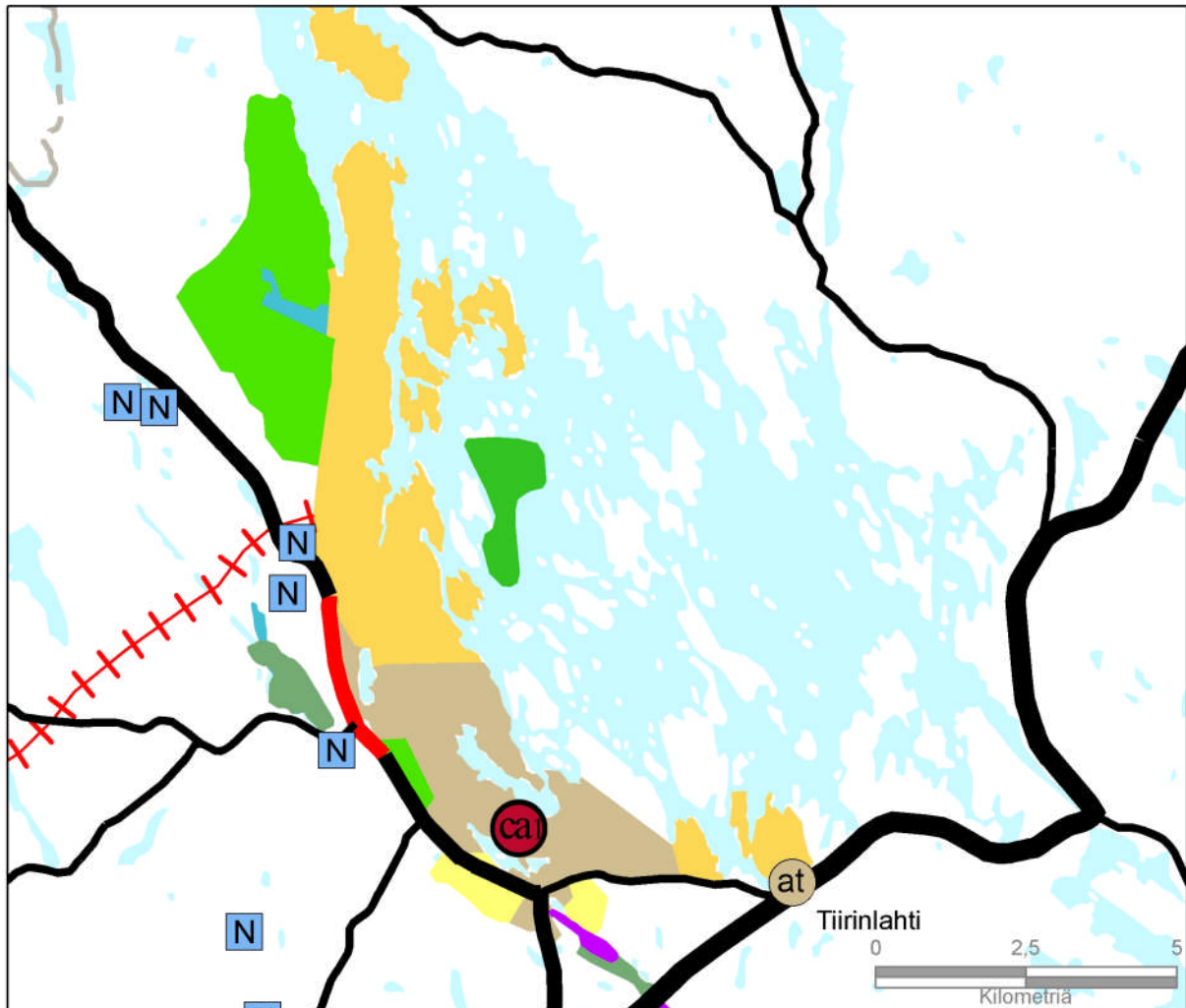
ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA KSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Keskusta	A 43.001	A	436	929	493
Tahkon matkailualueet	RM 43.331	RM	546 ⁽¹⁾	1 387	841
Aholansaari	RM 43.333	RM	55	149	94
Hakoniemi	RM 43.334	RM	0	58	58
Tiirinlahti	RM 43.332	RM	0	128	128
Ritoharju	VL 43.431	VL	62	48	-14
Tahkomäki - Tarppisenmäki	VL 43.432	VL	319 ⁽²⁾	851	542
Tahkomäki	MU 43.271	MU	860	0 ⁽³⁾	- 860
Huutavanholma	SL 43.544	SL	40	40	0
Syvärin saaria	VL 43.462	VR	198	175	-23
Pajuniemi	MT 43.235	MT	225	0	-225
Pappilanjoen mutka	MT 43.	MT	0	48	48
1) Seutukaavan RM-varaukset Sieranniemessä (RM 43.332) ja Sääskiniemessä (RM 43.331)					
2) Seutukaavan VL-varaukset Tahkomäki (VL 43.432) ja Tarppisenmäki (VL 43.433)					
3) Pääosa alueesta muuttuu VL-alueeksi ja kuluu PSMK:ssa VL-alueeseen 43.432 Tahkomäki - Tarppisenmäki					

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Keskustatoimintojen kohde	ca 43.000
Nilsä eteläinen	at1 43.056
Tiirinlahti	at1 43.055
Pajulahti	at1 43.057

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

- Taajama-alueen ja eteläisen kyläalueen suhde?
- Tilaa vaativan erikoiskaupan keskittymä?

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Nilsia

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

Taajatoimintojen alue	Keskustatoimintojen alakeskus ca1
Retkeily- ja ulkoilualue	Kylä at1
Virkistysalue	Suojelualuekohde, joka kuuluu Natura 2000 -ohjelmaan
Matkailupalveluiden alue	Runkotie / Valtatie
Maa-ainesten ottoalue	Seututie
Luonnonsuojelualue	Uusi seututie
Maatalousalue	Yhdystie
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	Uusi yhdysrata

Pielavesi

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat:

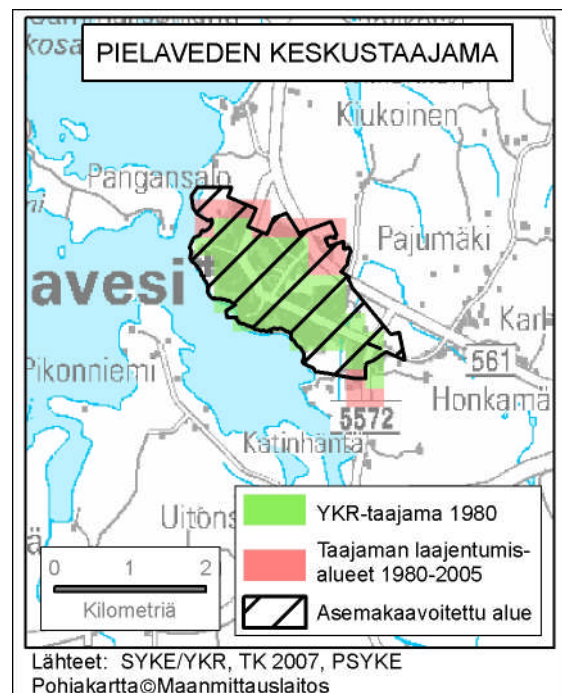
Kirkonkylän osayleiskaava, tavoitevuosi 2020. Vahvistettu 24.4.2006. Kirkonkylän väkiluvun kasvattaminen 50-100 hengellä. Kunnan tavoitteena on tarjota 4-6 omakotitalon rakennuspaikkaa asemakaavoitetulla alueella vuosittain yksityismailla tapahtuvan rakentamisen lisäksi. Rivitalorakennusoikeutta tarvitaan 3 000-5 000 k-m². Vähintään puolet raakamaasta menee muuhun kuin asuinrakentamiseen (puistot, kaavatiet, tekninen huolto yms.).

Säviän osayleiskaavan muutos, tavoitevuosi 2010?. Vahvistettu 14.11.2000. Rakennustarve 8-12 omakotitaloa ja yksi rivitalokohde. Uusia loma-asuntoja osoitettu 19 kpl, lomakyläalueen laajennusvaraus.

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Pielaveden taajama-alueen muodostaa kirkonkylän taajama. Taajaman väkiluku ja pinta-ala ovat kasvaneet 25 vuoden aikana. Väkiluku on kasvanut yli viidenneksellä ja pinta-ala lähes 40 prosenttia. 2000-luvun alkupuoliskolla pinta-ala on kasvanut edelleen, mutta väkiluku on kääntynyt laskuun. Tosin 2000-luvulla tapahtuneet muutokset ovat olleet suhteellisen pieniä, taajaman pinta-ala on kasvanut noin kaksi prosenttia ja väestö on vähentynyt hieman yli prosentilla. Maaseudulta väestö on vähentynyt 25 vuodessa yli 40 prosentilla. Pielaveden taajama-aste on noussut 26 prosentista 42 prosenttiin tarkasteluajanjaksolla, mutta taajaman asukastiheys on laskenut 639 asukkaaseen neliökilometrillä. Pielaveden kirkonkylän taajama-alueen läheisyydessä on kylä- ja pienkyläasutusta.

Pielavedellä YKR:n mukaiset taajama-alueet on asemakaavoitettu lukuun ottamatta aivan pientä aluetta maantien 5572 varressa.

Pielavesi	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	1893	5334	2315	3142	422	22	-2192	-41
Pinta-ala (km ²)	3	884	3	824	1	38	-60	-7
Asukastiheys (as./km ²)	748	6	665	4	-83	-11	-2	-37
Taajama-aste (%)	26		42		16	62		
Työpaikat* (kpl)	778	1340	903	551	125	16	-789	-59

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoituväestö Pielavedelle on 4 400 asukasta. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007 mukaan Pielavedellä asui vuonna 2030 4 213 henkilöä. Tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan Pielaveden väkiluku on 4 826 em. ajankohtana. Laskennallisesti Pielavedelle tulisi rakentaa asuinkerrosalaa 28 000–43 000 k-m², josta alla 40 prosenttia sijoittuisi taajamaan. Maakuntakaavassa Pielavedelle tulisi laskennallisesti osoittaa 580–640 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. YKR-taajaman pinta-ala vuonna 2005 oli 347 hehtaaria. Kaupallisen palveluverkko selvityksen mukaan Pielavedellä voisi toimia yksi vähittäiskaupan suuryksikkö.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Pielavesi

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min max		väestötiheyden pohjalta 2005 taaja- asteella 2030 taajama- asteella ³⁾	
4 400	43 000	12	11	590	640	279	447

1) Maakuntakaavan mitoituväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasuvan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Maakuntakaavassa Pielavedelle kirkonkylän alueelle osoitetaan 708 hehtaaria taajamatoimintojen alueita, eli 200 hehtaaria enemmän kuin Ylä-Savon maakuntakaavassa. Ylä-Savon maakuntakaavassa osoitettu Metsärannan teollisuustoimintojen alue (T 25.800) osoitetaan Pohjois-Savon maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueena. **Muut uudet taajatoimintojen alueet perustuvat osayleiskaavaan.** Näin muodostuneet taajamatoimintojen alueet riittävät ainakin laskennallisesti Pielaveden tarpeisiin. Pielaveden keskustaa osoitetaan kohdemerkintä ca2, keskustatoimintojen alakeskus. Ylä-Savon maakuntakaavassa taajatoimintojen alueena osoitettu Säviän alue osoitetaan Pohjois-Savon maakuntakaavassa at1-kylänä. Säviän lisäksi Pielaveden kylistä Pajuskylä kuuluu at1- kyläverkkoon.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA YSMK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 25.001	A	509	708	199

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Pielaveden keskusta	ca2 25.000
Pajuskylä	at1 25.060
Säviä	at1 25.061

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Säviä: taajama vai kylä

Pohjois-Savon maakuntakaava
 Taajama-alueiden suunnittelu
 Pielavesi

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

Taajatoimintojen alue	Runkotie / Valtatie
Keskustatoimintojen alakeskus ca2	Seututie
Kylä at1	Yhdystie

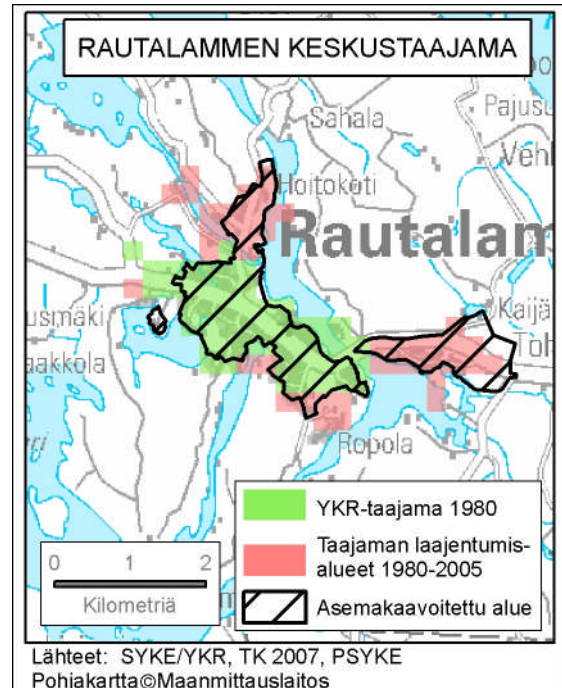
Rautalampi

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat: Kirkonkylän osayleiskaava, ensimmäisen asteen yleiskaava. Hyväksytty kunnanvaltuustossa 21.12.1983. Tavoitevuosi pääosin 2000. Kunnan asukasluku oli 4 793 henkilöä vuonna 1980 ja sen arvioidaan laskevan noin 500 hengellä vuoteen 2030 mennessä.

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Rautalammin ainoa taajama-alueen muodostaa kirkonkylän keskusta-alue. Taajaman väkiluku oli vuonna 2005 kutakuinkin sama kuin 25 vuotta aikaisemmin eli noin 1 700. 2000-luvun alkupuoliskolla taajaman väkiluku on laskenut kahdella prosentilla. Taajaman pinta-ala on kasvanut vajaat 80 prosenttia vuodesta 1980 vuoteen 2005 mennessä. Huolimatta negatiivisesta väestökehityksestä taajamassa ja koko kunnassa 2000-luvun alkupuoliskolla on taajaman pinta-ala kasvanut. Taajaman pinta-ala kasvoi yli viisi prosenttia vuosien 2000 ja 2005 välillä. Taajamaväestön vähenemisen ja taajaman pinta-alan kasvun myötä taajaman väestötiheys on laskenut 25 vuodessa. Vuonna 1980 kirkonkylän väestötiheys oli 644 as./km² kun vastaava luku vuonna 2005 oli 357 as./km².

Rautalammin taajama-alueet ovat pääosin asemakaavoitettuja. Asemakaavoituksen ulkopuolella on pieniä alueita kirkonkylän länsi- ja luoteisosissa.

	1980		2005		Muutos 1980-2005			
Rautalampi	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	1713	3023	1698	1958	-15	-1	-1065	-35
Pinta-ala (km ²)	3	429	5	412	2	79	-16	-4
Asukastiheys (as./km ²)	644	7	357	5	-287	-45	-2	-33
Taajama-aste (%)	36		46		10	28		
Työpaikat* (kpl)	641	833	549	384	-92	-14	-449	-54

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoituväestö Rautalammin osalta on 3 100 asukasta maakuntakaavan tavoitevuotena. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007:n mukaan Rautalammella on 3 244 asukasta em. ajankohtana. Myös tilastokeskuksen omavaraislaskelma ennustaa mitoituväestöä korkeampaa väkilukua. Omavaraislaskelman mukaan kunnan väkiluku olisi 3 206 vuonna 2030. Laskennallisesti Rautalammelle tulisi rakentaa uutta asuin-kerrosalaa 41 000 - 53 000 m² vuoteen 2030 mennessä. Asuin-kerrosalasta hieman yli 40 prosenttia sijoittuu taajama-alueelle. Laskennallisesti Rautalammelle tulisi osoittaa 500 - 580 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. YKR-taajaman pinta-ala vuonna 2005 oli 476 hehtaaria ja voimassa olevassa seutukaavassa taajamatoi-

mintoja on osoitettu 449 hehtaaria. Kaupallisen palveluverkko selvityksen mukaan Rautalammella voisi toimia yksi vähittäiskaupan suuryksikkö.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Rautalampi

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min max		väestötiheyden pohjalta 2005 taaja- asteella 2030 taajama- asteella ³⁾	
3 100	41 000	12	4	500	550	400	510

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

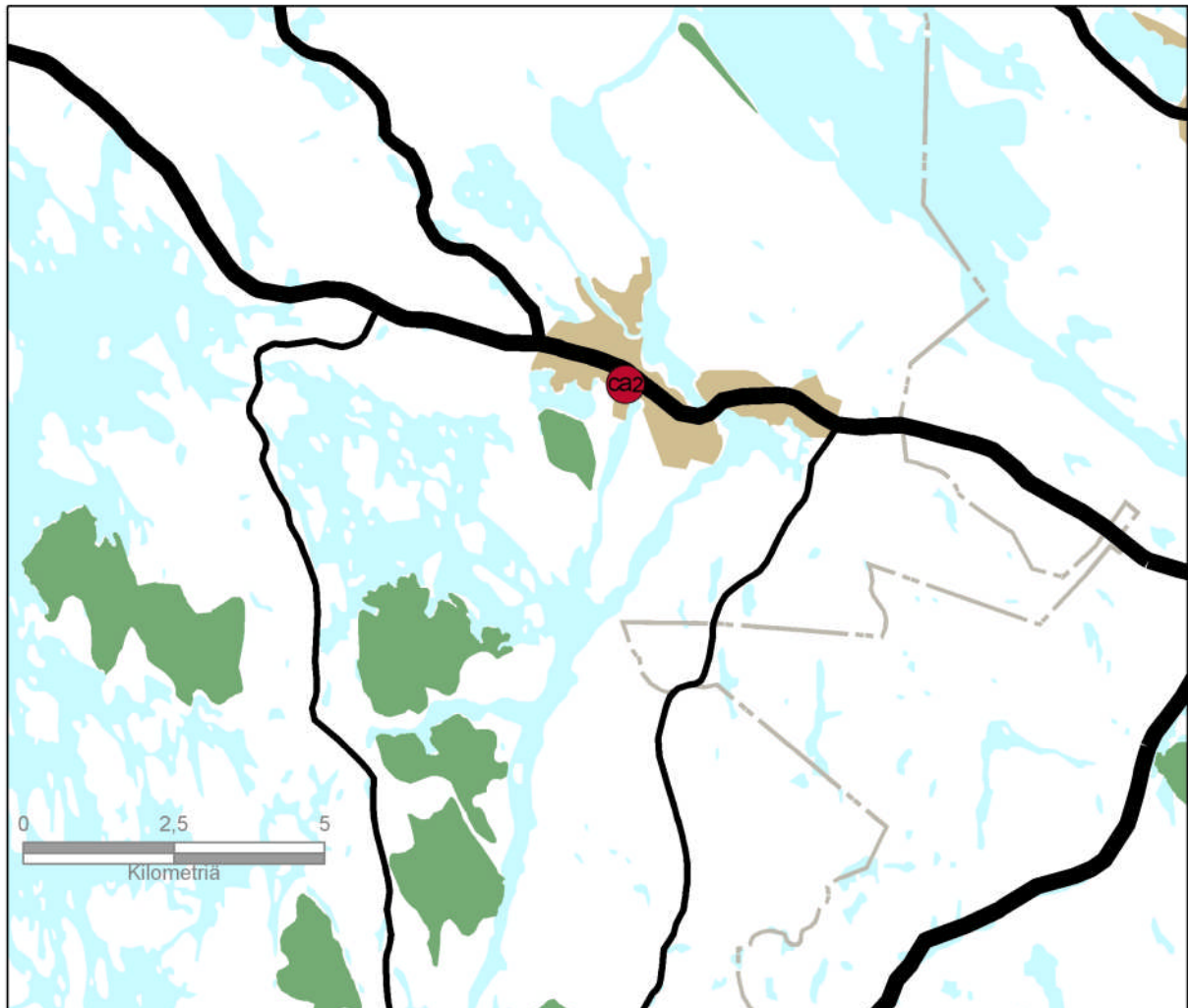
Maakuntakaavassa Rautalammelle osoitetaan 530 hehtaaria taajamatoimintojen alueita, mikä on 80 hehtaaria enemmän kuin seutukaavassa. Seutukassa ollut Toholahden teollisuusalue (T 33.800) osoitetaan maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueena, mikä muodostaa n. 30 ha uusista taajamatoimintojen alueista. **Muilta osin muutokset perustuvat YKR-taajamarajauksen pohjalta tehtyihin tarkennuksiin.** Verrattaessa näin muodostuneita taajamatoimintojen alueita laskennalliseen tarpeeseen, näyttäisi Rautalammelle muodostuvan riittävästi alueita taajamatoiminnoille. Rautalammen keskustaa osoitetaan keskustatoimintojen alakeskuksena kohdemerkinnällä ca2. At-1 -kyläverkkoon Rautalammella kuuluu Kerkonkoski.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA SSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 33.001	A	450	531	81

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Rautalammen keskusta	ca2 33.000
Kerkonkoski	at1 33.050

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Rautalampi

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

Taajatoimintojen alue	Runkotie / Valtatie
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	Seututie
Keskustatoimintojen alakeskus ca2	Yhdystie

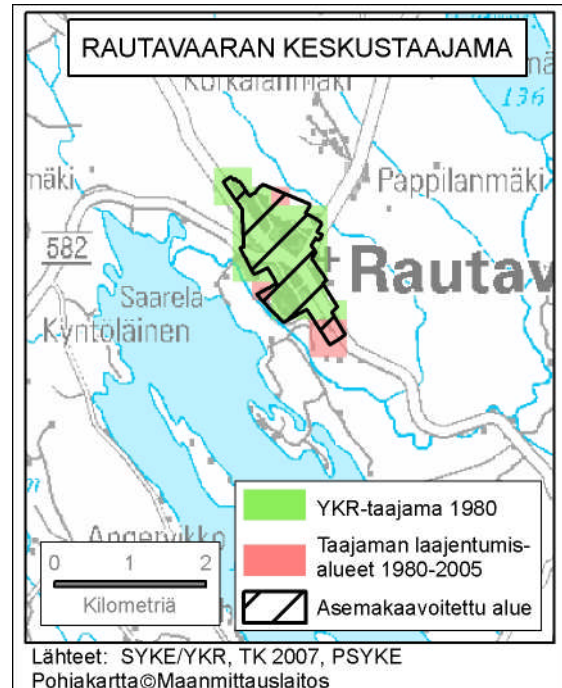
Rautavaara

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat:

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Rautavaaran taajama-alueen muodostaa kirkonkylän taajama alue, jonka pinta-ala oli n. 2 km² vuonna 2005. Taajaman pinta-ala on kasvanut 16 prosenttia 25 vuoden aikana, tarkastelujakson viimeisen viiden vuoden aikana kasvua on ollut hieman vajaat kolme prosenttia. Samanaikaisesti taajaman väkiluku on laskenut yli viidenneksen ja maaseudun väkiluku on lähes puolittunut. 2000-luvun ensimmäisen viiden aikana Rautavaaran taajaman väkiluku laski yli kymmenen prosenttia. Taajamaväestön osuus Rautavaaralla on noussut vuoden 1980 34 prosentista vuoden 2005 43 prosenttiin. Taajaman väestötiheys oli 387 asukkaaseen neliökilometrillä vuonna 2005.

YKR-taajama on Rautavaaralla kokonaisuudessaan asemakaavoitettu.

	1980		2005		Muutos 1980-2005			
Rautavaara	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	1130	2220	886	1194	-244	-22	-1026	-46
Pinta-ala (km ²)	2	442	2	399	0	16	-43	-10
Asukastiheys (as./km ²)	571	5	387	3	-184	-32	-2	-40
Taajama-aste (%)	34		43		9	26		
Työpaikat* (kpl)	352	424	298	183	-54	-15	-241	-57

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoitusväestö Rautavaaran osalta on 1 600 asukasta. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007:n mukaan Rautavaaralla on 1 623 asukasta vuonna 2030. Myös tilastokeskuksen omavaraislaskelma ennustaa hieman mitoitusväestöä korkeampaa väkilukua, joka olisi 1 667 maakuntakaavan tavoitevuotena. Laskennallisesti Rautavaaralle tulisi rakentaa uutta asuinkerrosalaa 11 000 - 13 000 k-m² vuoteen 2030 mennessä. Asuinkerrosalasta noin 40 prosenttia sijoittuu taajama-alueelle. Laskennallisesti Rautalammelle tulisi osoittaa 350 - 370 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. YKR-taajaman pinta-ala vuonna 2005 oli 229 hehtaaria ja voimassa olevassa seutukaavassa taajamatoimintoja on osoitettu 333 hehtaaria. Kaupallisen palveluverkko selvityksen mukaan Rautavaaralla ei olisi toiminta edellytyksiä vähittäiskaupan suuryksikölle.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Rautavaara

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min max		väestötiheyden pohjalta 2005 taaja- asteella 2030 taajama- asteella ³⁾	
1 600	11 000	3	1	350	370	175	218

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Maakuntakaavassa Rautavaaralle osoitetaan 413 hehtaaria taajamatoimintojen alueita, mikä on 80 hehtaaria enemmän kuin Koillis-Savon seutukaavassa. **Noin 30 hehtaaria uusista taajamatoimintojen alueista muodostuu kun seutukaavan teollisuustoimintojen alueiden, Murtopuro (T 44.800) ja Kirkkotie (T 44.801), merkintä muuttuu taajamatoiminnoiksi. Muilta osin uudet taajamatoimintojen alueet perustuvat YKR-taajamarajaukseen.** Maakuntakaavassa osoitetut taajamatoimintojen alueet ovat suuremmat kuin, mitä laskennallisen tarve osoittaa.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA KSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkkokylä	A 44.001	A	333	413	80

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Rautavaaran keskusta	ca2 44.000

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Pappilanmäen alueen suhde taajamaan?

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Rautavaara

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

Taajatoimintojen alue	Runkotie / Valtatie
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	Seututie
Keskustatoimintojen alakeskus ca2	Yhdystie

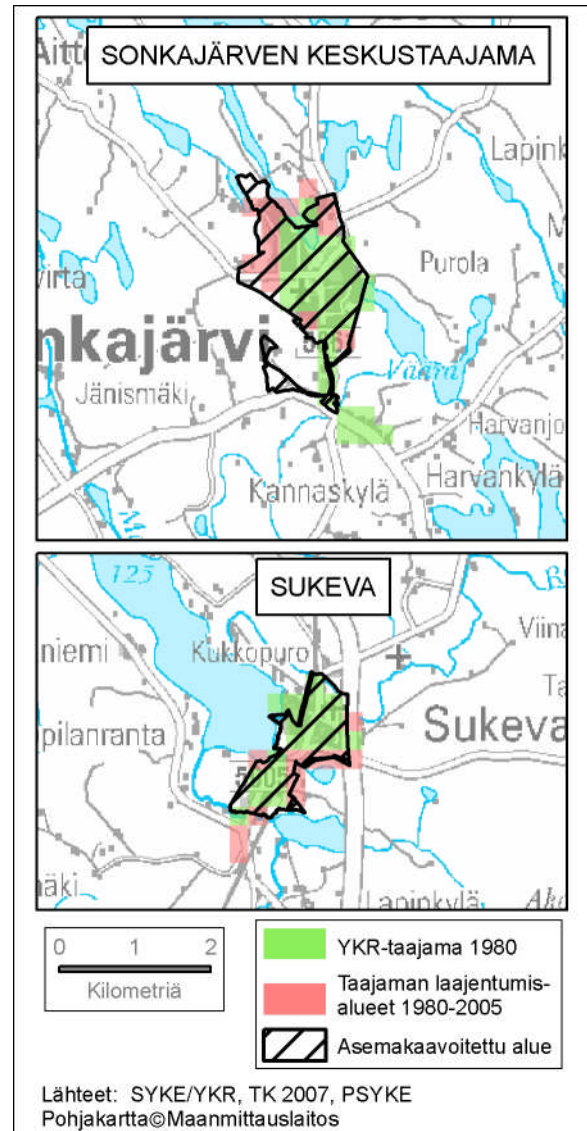
Sonkajärvi

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat: Taajamaympäristön osayleikaava ja Sukevan yleiskaava

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Sonkajärvellä on kaksi taajama-aluetta, kirkonkylän taajama ja Sukevan taajama-alue. Vuonna 2005 taajamissa asui yhteensä hieman yli 2 000 henkilöä, mikä oli noin 41 prosenttia koko kunnan väkiluvusta. Taajamien väkiluku on kasvanut 25 vuoden aikana lähes viidenneksellä, mutta väestötiheys on samanaikaisesti laskenut. Vuonna 1980 taajamien väestötiheys oli 573 as./km² kun se vuonna 2005 oli 471 as./km². Taajamien yhteenlaskettu pinta-ala on kasvanut 45 prosenttia 25 vuodessa. Pinta-ala on kasvanut vuosien 2000-2005 välillä yli kolme prosenttia, mutta taajaman väkiluku on laskenut samanaikaisesti reilut kaksi prosenttia. Maaseudun väestökehitys on ollut taajama-alueisiin verrattuna negatiivisempaa. Tarkastelujaksolla 1980-2005 maaseudun väestö on vähentynyt yli 40 prosenttia.

Sonkajärvellä sekä kirkonkylän taajama että Sukevan taajama-alueet lähes kauttaaltaan asemakaavoitettu.

Sonkajärvi	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	1690	4934	2011	2927	321	19	-2007	-41
Pinta-ala (km ²)	3	762	4	701	1	45	-61	-8
Asukastiheys (as./km ²)	573	6	471	4	-102	-18	-2	-36
Taajama-aste (%)	26		41		15	60		
Työpaikat* (kpl)	585	1174	687	636	102	17	-538	-46

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemarkinnat perusteluineen:

Sonkajärven maakuntakaavan taajamatoimintojen suunnittelussa mitoitusväestönä on käytetty 4 200 asukasta. Tilastokeskuksen trendiennusteen 2007:n mukaan kunnan väkiluku olisi 4 447 vuonna 2030. Tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan Sonkajärvellä asuisi tuolloin 4 511 henkilöä. Maakuntakaavan mitoitusväestöllä Sonkajärvelle tulisi laskennallisesti rakentaa uutta asuinkerrosalaa 44 000 m². Vastaavasti Tilastokeskuksen trendiennusteen mukainen väestökehitys vaatisi asuinkerrosalaa noin 61 000 m². Asuinkerrosalasta noin alle 40 prosenttia sijoittuisi taajama-alueelle. Laskennallisesi Sonkajärvelle maakuntakaavassa tulisi osoittaa 510–610 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Vuonna 2005 YKR-taajaman pinta-ala oli 427 hehtaaria ja Ylä-Savon maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueita on Sonkajärvelle osoitettu noin 490 hehtaaria. Kaupallisen palveluverkko selvityksen mukaan Sonkajärvellä voisi toimia yksi vähittäiskaupan suuryksikkö vuonna 2020.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Sonkajärvi

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min max		väestötiheyden pohjalta 2005 taaja- asteella 2030 taajama- asteella ³⁾	
4 200	44 000	14	9	510	580	362	575

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

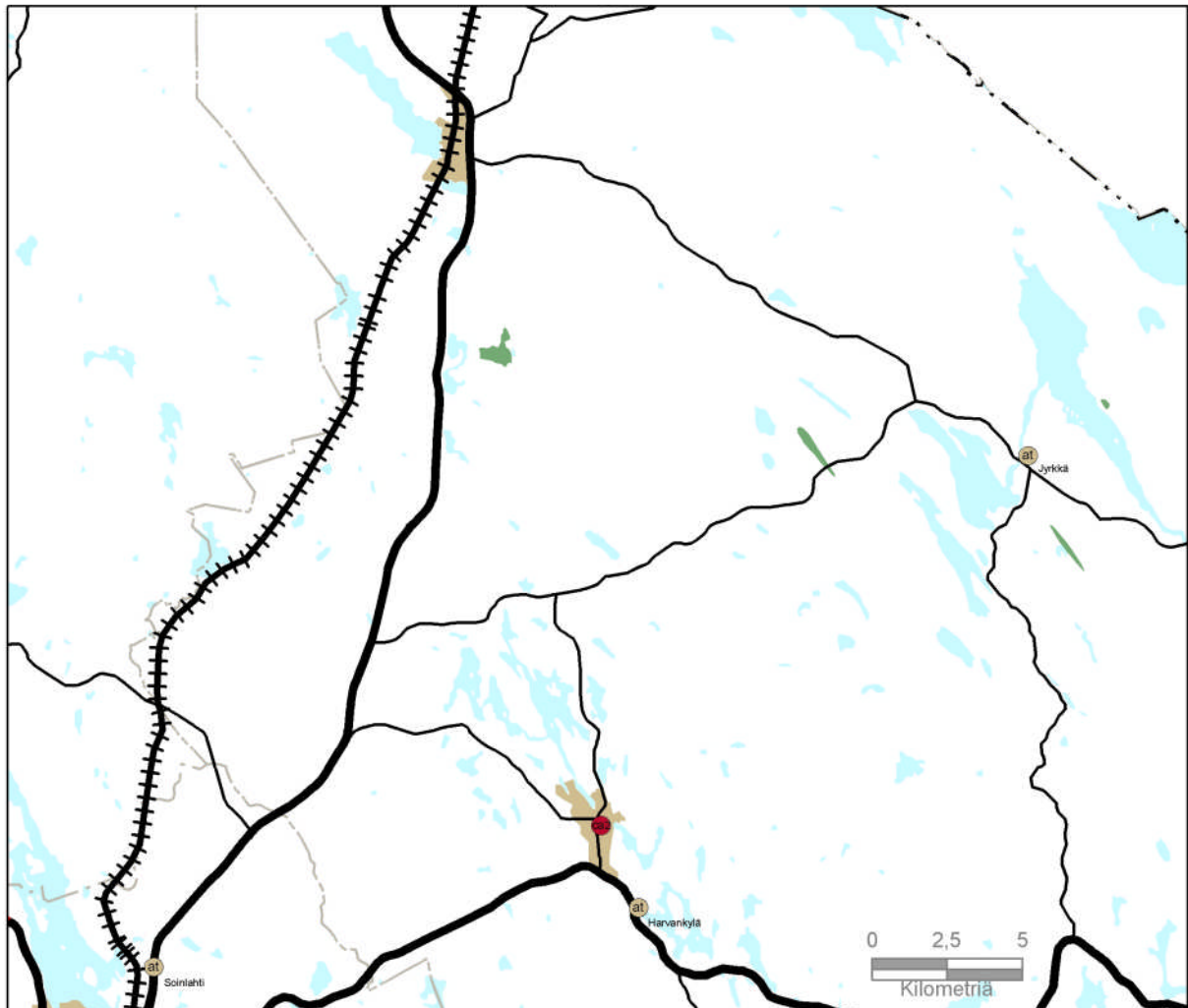
Maakuntakaavassa Sonkajärvelle osoitetaan taajamatoimintojen alueita yhteensä 595 hehtaaria, mikä on noin 110 hehtaaria enemmän kuin Ylä-Savon maakuntakaavassa. Taajamatoimintojen alueista reilut 300 hehtaaria sijoittuu kirkonkylän alueella ja reilut 280 hehtaaria Sukevan alueelle. Ylä-Savon maakuntakaavassa ollut Alarönnkölän teollisuusalue (T 26.801) osoitetaan Pohjois-Savon maakuntakaavassa osana kirkonkylän taajamatoimintojen aluetta, mistä muodostaa lähes 30 hehtaaria uusista taajamatoimintojen alueista. **Muutoin uudet taajamatoimintojen alueet perustuvat YKR-taajama rajauksiin.** Näin muodostuneiden taajamatoimintojen pitäisi olla riittävät Sonkajärven tulevaisuuden tarpeisiin. Sonkajärven kirkonkylän keskusta osoitetaan keskustatoimintojen alakeskuksena kohdemarkinnalla ca2. At1-kyläverkkoon Sonkajärven kylistä kuuluvat Jyrkkä ja Harvankylä.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA YSMK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 26.001	A	232	311	79
Sukeva	A 26.002	A	255	284	29

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Sonkajärven keskusta	ca2 26.000
Harvankylä	at1 26.059

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Sonkajärvi

Otteen mittakaava on 1:200 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

Taajatoimintojen alue	Runkotie / Valtatie
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	Uusi valtatie
Keskustatoimintojen alakeskus ca2	Seututie
Kylä at1	Yhdystie
	Nopean junaliikenteen rata

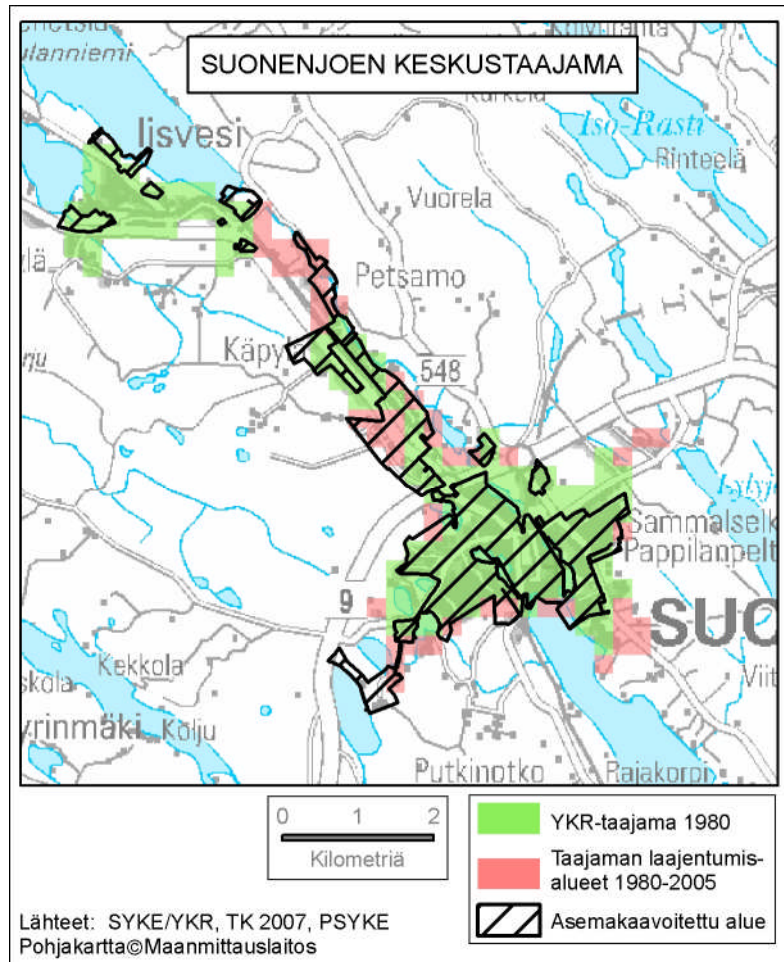
Suonenjoki

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat: Valmisteilla oleva lisvesi-Suonenjoki osayleiskaava

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Suonenjoen väkiluku oli 7 766 vuonna 2005. Suonenjoen väestöstä noin 70 prosenttia asui kunnan keskustaajamassa, jonka muodostaa kirkonkylän keskustaajama ja lisveden taajama-alue. Kirkonkylän keskustaajama ja lisveden taajama-alue ovat aikoinaan olleet kaksi erillistä taajama-aluetta, mutta ovat kasvaneet aikaa myöden yhteen ja muodostavat nyt yhtenäisen taajama-alueen. Vaikka taajama-alue on laajentunut 25 vuoden aikana, on taajaman väestömäärä vähentynyt kuusi prosenttia. 2000-luvun alkupuoliskolla myös taajaman pinta-alan kehitys on kääntynyt laskuun. Väestötiheys taajama-alueella on laskenut tarkastelujaksolla yli 200 as./km². Haja-asutusalueilla väestökehitys on ollut taajama-alueita negatiivisempaa, 25 vuodessa maaseutualueilla väestövähentynyt kolmanneksella.

Suonenjoella asemakaavoitus kattaa keskusta-alueen ohella Käpylän ja Petsamon alueen. Lisveden taajama alueella on muutamia asemakaavoja, mutta suurin YKR-taajamasta tällä alueella asemakaavoittamatonta.

Suonenjoki	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	5753	3287	5404	2305	-349	-6	-982	-30
Pinta-ala (km ²)	9	545	11	526	3	30	-19	-3
Asukastiheys (as./km ²)	671	6	483	4	-187	-28	-2	-27
Taajama-aste (%)	64		70		6	10		
Työpaikat* (kpl)	2041	827	1804	481	-237	-12	-346	-42

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemarkinnat perusteluineen:

Suonenjoen taajamatoimintojen suunnittelussa mitoitusväestönä on käytetty 7 600 asukasta. Tilastokeskuksen trendiennusteen 2007:n mukaan kunnan väkiluku olisi 7 475 henkilöä vuonna 2030. Vastaavasti omavaraislaskelman mukaan väkiluku olisi 7 083 asukasta. Laskennallisesti Suonenjoelle olisi tarvetta rakentaa 146 000 - 156 000 k-m² uutta asuin-alaa, josta kaksi kolmasosaa sijoittuu taajamatoimintojen alueille. Laskennallisesti maakuntakaavassa tulisi osoittaa 1 200 - 1 410 hehtaaria taajamatoimintojen alueita Suonenjoelle. Voimassa olevassa seutukaavassa taajamatoimintojen alueita on 956 hehtaaria. Vuoden 2005 tilanteessa YKR-taajamien pinta-ala oli 1 118 hehtaaria. Maakuntakaavan palveluverkko selvityksen mukaan Suonenjoella voisi toimia enintään kahdesta kolmeen vähittäiskaupan suuryksikköä.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Suonenjoki

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001- 05 keski- määrin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min max		väestötiheyden pohjalta 2005 taaja-asteella 2030 taaja- ma-asteella ³⁾	
7 600	156 000	47	16	1 210	1 410	1 090	1 190

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Maakuntakaavassa Suonenjoelle osoitetaan reilut 1 740 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Tämä yli 800 hehtaaria enemmän kuin Sisä-Savon seutukaavassa ja yli 350 hehtaaria enemmän kuin laskennallisesti Suonenjoella olisi tarvetta taajatoiminnoille. **Uudet alueet perustuvat valmisteilla olevaan yleiskaavaan.** Lisäksi kaupungin keskusta osoitetaan keskustatoimintojen alakeskus ca1-kohdemarkinnalla, jolla mahdollistetaan vähittäiskaupan suuryksiköiden toteuttaminen keskusta-alueella. At1-kyläverkkoon Suonenjoella kuuluu Lempyy kulä.

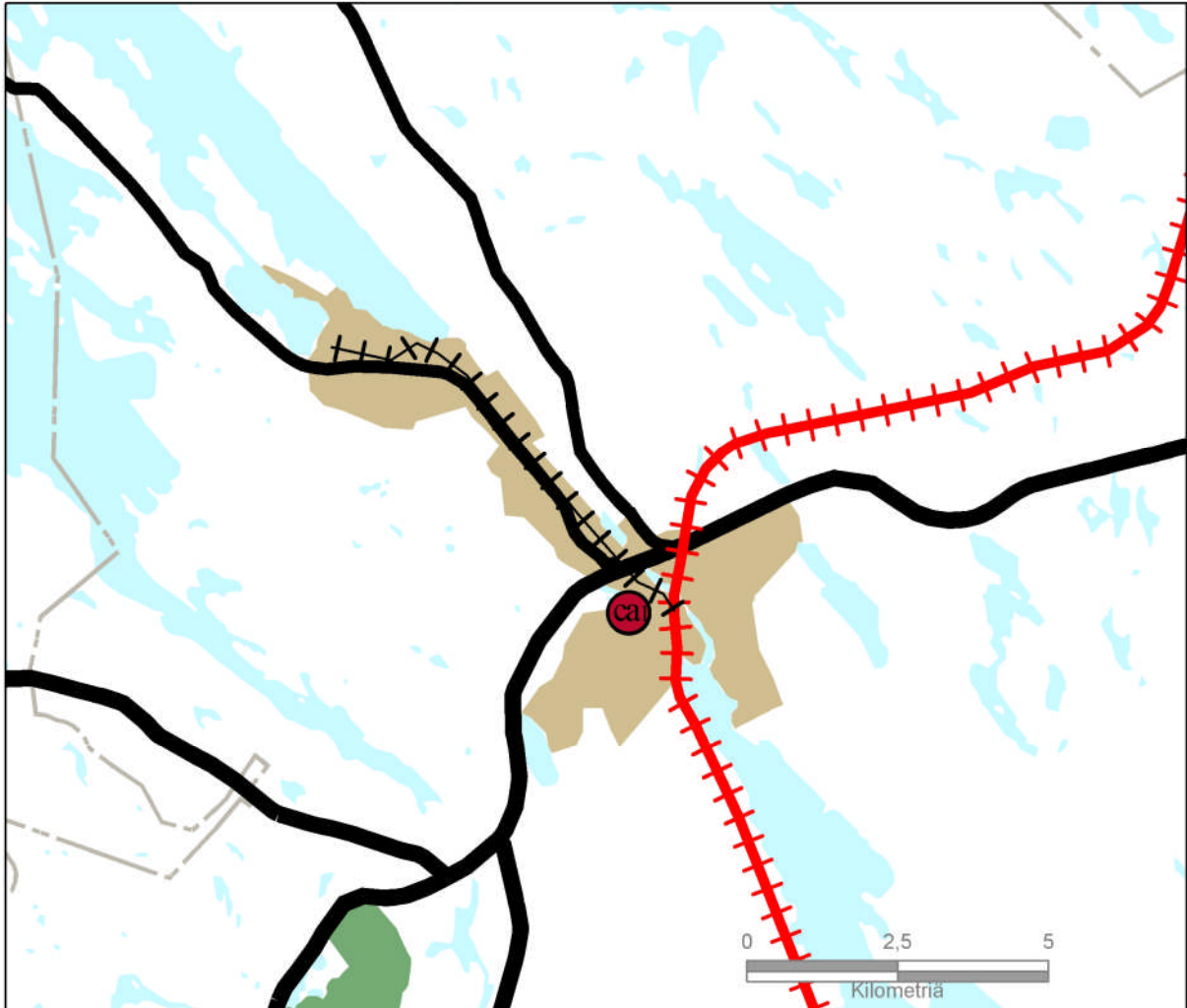
ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA SSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Suonenjoen keskusta	A 31.001	A	956	1 754	798

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Suonenjoen keskusta	ca1 31.000
Lempyy	at1 31.051

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Taajamatoimintojen laajuus suhteessa valmisteilla olevaan yleiskaavaan?
Käpylän alueen kaavamerkintä A vai TP vai tilaa vaativan kaupan alue.

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Suonenjoki

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

 Taajatoimintojen alue	 Runkotie / Valtatie
 Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	 Seututie
 Keskustatoimintojen alakeskus ca1	 Kaksiraiteinen rataosa
	 Yhdysrata

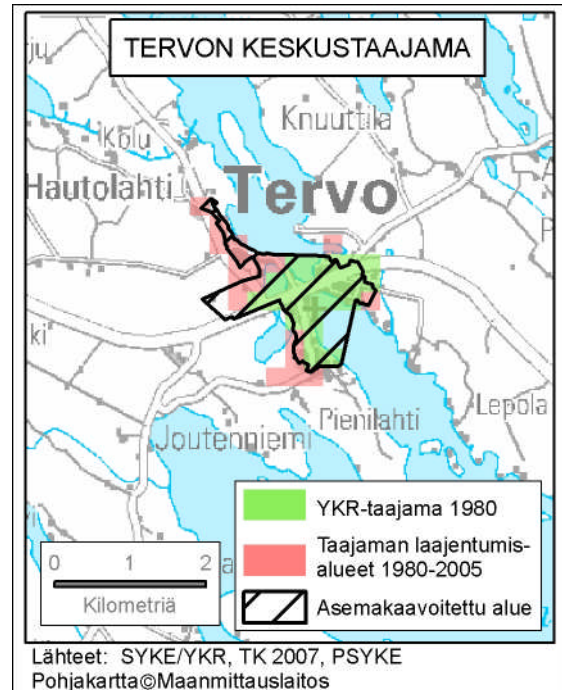
Tervo

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat:

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Tervon taajama-alueen muodostaa kirkonkylän taajama, jonka pinta-ala oli reilut 2 km² vuonna 2005. Vuonna 2005 kirkonkylän taajama-alueella asui 34 prosenttia Tervon asukkaista, joita oli kaikkiaan 1835. Vuodesta 1980 taajaman väestömäärä on kasvanut lähes 80 prosentilla. Taajaman väkiluvun kasvu on kuitenkin kääntynyt laskuun 1990-luvulla ja vuosien 2000–2005 välillä taajaman väkiluku laski noin kuusi prosenttia. Taajaman pinta-ala on kaksinkertaistunut 25 vuodessa. Taajaman asukastiheys on lähes puolittunut samanaikaisesti. Vuonna 1980 taajaman asukastiheys oli 600 as./km² kun se vuonna 2005 oli 341 as./km². Maaseudulla väestön väheneminen on nopeampaa ja alkanut jo 1980-luvulla. 25 vuodessa maaseudun väkiluku on laskenut yli 30 prosenttia.

Tervon YKR -taajama-alue on pieniä alueita lukuun ottamatta asemakaavoitettuja.

Tervo	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	546	1774	624	1201	78	14	-573	-32
Pinta-ala (km ²)	1	299	2	300	1	101	2	1
Asukastiheys (as./km ²)	600	6	341	4	-259	-43	-2	-33
Taajama-aste (%)	24		34		11	45		
Työpaikat* (kpl)	209	516	206	181	-3	-1	-335	-65

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Tervon taajamatoimintojen suunnittelun mitoitusväestö on 1 400 asukasta vuonna 2030. Tilastokeskuksen trendiennusteen 2007:n mukaan Tervon väkiluku olisi hieman em. mitoitusväestöä pienempi eli 1 322 henkilöä. Myös tilastokeskuksen omavaraislaskelma ennustaa, että Tervon väkiluku olisi alle 1 400 asukasta vuonna 2030. Laskennallisesti Tervoon tulisi rakentaa uutta asuin-alaa 800-5500 k-m² vuoteen 2030 mennessä. Asuinkerrosalasta noin yksi kolmannes sijoittuisi taajamatoimintojen alueille. Laskennallisesti Tervoon tulisi maakuntakaavassa osoittaa 200-210 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Vuonna 2005 Tervon YKR-taajaman pinta-ala oli 183 hehtaaria. Voimassa olevassa Sisä-Savon seutukaavassa Tervoon on osoitettu

taajamatoimintojen alueita 198 hehtaaria. Maakuntakaavan palveluverkko selvityksen mukaan Tervossa ei ole toimintaedellytyksiä vähittäiskaupan suuryksikölle.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Tervo

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
Maakuntakaavan mitoitus	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001-05 keskimäärin kpl/v	asuntotuotantotarpeen pohjalta ²⁾ min max		väestötiheyden pohjalta 2005 taajama-asteella 2030 taajama-asteella ³⁾	
1 400	5 500	2	4	200	210	140	200

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Pohjois-Savon maakuntakaavassa Tervoon osoitetaan 230 hehtaaria taajamatoimintojen alueita, eli noin 30 hehtaaria enemmän kuin seutukaavassa. Uusista taajatoimintojen alueista noin 20 hehtaaria on muodostunut kun seutukaavassa olleen Kirkonkylän teollisuusalueen (T 34.800) merkintä muutetaan taajamatoiminnoiksi.

Muilta osin uudet taajamatoimintojen alueet perustuvat YKR-taajamarajauksiin. Näin muodostuneet taajamatoimintojen alueet näyttäisivät riittävän Tervon tarpeisiin maakuntakaavan tavoitevuoteen asti. Tervon keskusta osoitetaan keskusatoimintojen alakeskuksena ca2-kohdemerkinnällä.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMERKINTÄ	PINTA-ALA SSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 34.001	A	198	230	32

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Tervon keskusta	ca2 34.000

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Talluskylä at1-kyläverkkoon?

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Tervo

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virrallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnt

Taajatoimintojen alue	Seututie
Luonnonsuojelualue	Yhdystie
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	
Keskustatoimintojen alakeskus ca2	

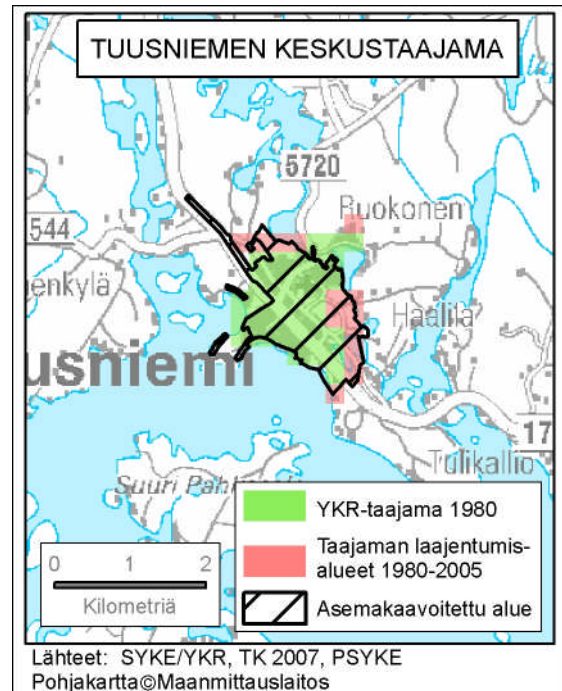
Tuusniemi

Suunnittelussa käytetyt yleis- ja asemakaavat: Kirkonkylän osayleiskaava, hyväksytty kunnanvaltuustossa 11.10.2006.

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Vuonna 2005 Tuusniemen väestöstä, 2 998, 40 prosenttia asui kirkonkylän taajamassa, joka on muodostaa kunnan ainoan taajama-alueen. Taajaman väkiluku on kasvanut yhdeksän prosenttia 25 vuoden aikana, tosin 2000-luvun alkupuoliskolla taajaman väestökehitys on ollut negatiivista. Vuosien 2000 ja 2005 välillä taajaman väkiluku laski reilut kolme prosenttia. Haja-asustusalueilla väestömuutos on negatiivisempaa koko tarkastelujakson ajan, 25 vuodessa maaseudun väkiluku on laskenut lähes 40 prosenttia ja välillä 2000-2005 laskua on lähes yhdeksän prosenttia. Taajaman pinta-ala on tarkasteluajanjaksolla kasvanut lähes 50 prosenttia, vuonna 2005 taajaman pinta-ala oli vajaat 3 km². Taajaman pinta-ala on kasvanut 2000-luvun alkupuoliskolla reilut kymmenen prosenttia.

Tuusniemellä on kirkonkylän keskustan pohjois- ja luoteispuolella hieman asemakaavoittamattomia YKR -taajama-alueita, muutoin taajama-alueet on asemakaavoitettu.

	1980		2005		Muutos 1980-2005			
Tuusniemi	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	1089	2921	1191	1791	102	9	-1130	-39
Pinta-ala (km ²)	2	464	3	441	1	46	-23	-5
Asukastiheys (as./km ²)	595	6	446	4	-149	-25	-2	-35
Taajama-aste (%)	27		40		13	47		
Työpaikat* (kpl)	441	676	371	310	-70	-16	-366	-54

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Tuusniemen taajamatoimintojen suunnittelussa on mitoitusväestönä käytetty 2 500 asukasta. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007:n mukaan kunnassa asui 2 617 ihmistä vuonna 2030. Tilastokeskuksen omavara-laskelma ennustaa em. lukuja negatiivisempaa väestökehitystä Tuusniemellä. Omavara-laskelman mukaan kunnan väkiluku olisi 2 483 maakuntakaavan tavoitevuotena. Laskennallisesti Tuusniemellä tulisi rakentaa uutta asuinkerrosalaa 31 000–40 000 m² vuoteen 2030 mennessä. Asuinkerrosalasta hieman alle 40 prosenttia sijoittuisi taajamatoimintojen alueille. Maakuntakaavassa kunnan alueelle tulisi laskennallisesti osoittaa

210-245 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Vuonna 2005 YKR-taajaman pinta-ala oli 267 hehtaaria ja voimassa olevassa seutukaavassa kuntaa on osoitettu 178 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Maakuntakaavan palveluselvityksen mukaan Tuusniemellä voisi toimia yksi vähittäiskaupan suuryksikkö.

Maakuntakaavan taajamatoimintojen mitoitus Tuusniemi

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001-05 keskimäärin kpl/v	asuntotuotantotar- peen pohjalta ²⁾ min	max	väestötiheyden pohjalta 2005 taa- ja-asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
2 500	31 000	10	8	210	230	220	325

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Maakuntakaavassa Tuusniemelle osoitetaan hieman yli 520 hehtaaria taajamatoimintojen alueita, mikä on lähes 200 hehtaaria enemmän kuin seutukaavan taajamatoimintojen alue ja ylittää myös laskennallisen tarpeenkin noin 150 hehtaarilla. **Uudet taajamatoimintojen alueet perustuvat osayleiskaavaan.** Kirkonkylän keskusta osoitetaan keskustatoimintojen alakeskuksena ca2-kohdemerkinnällä. At-1 kyläverkkoon Tuusniemellä kuuluvat Tuusjärvi ja Paakkila.

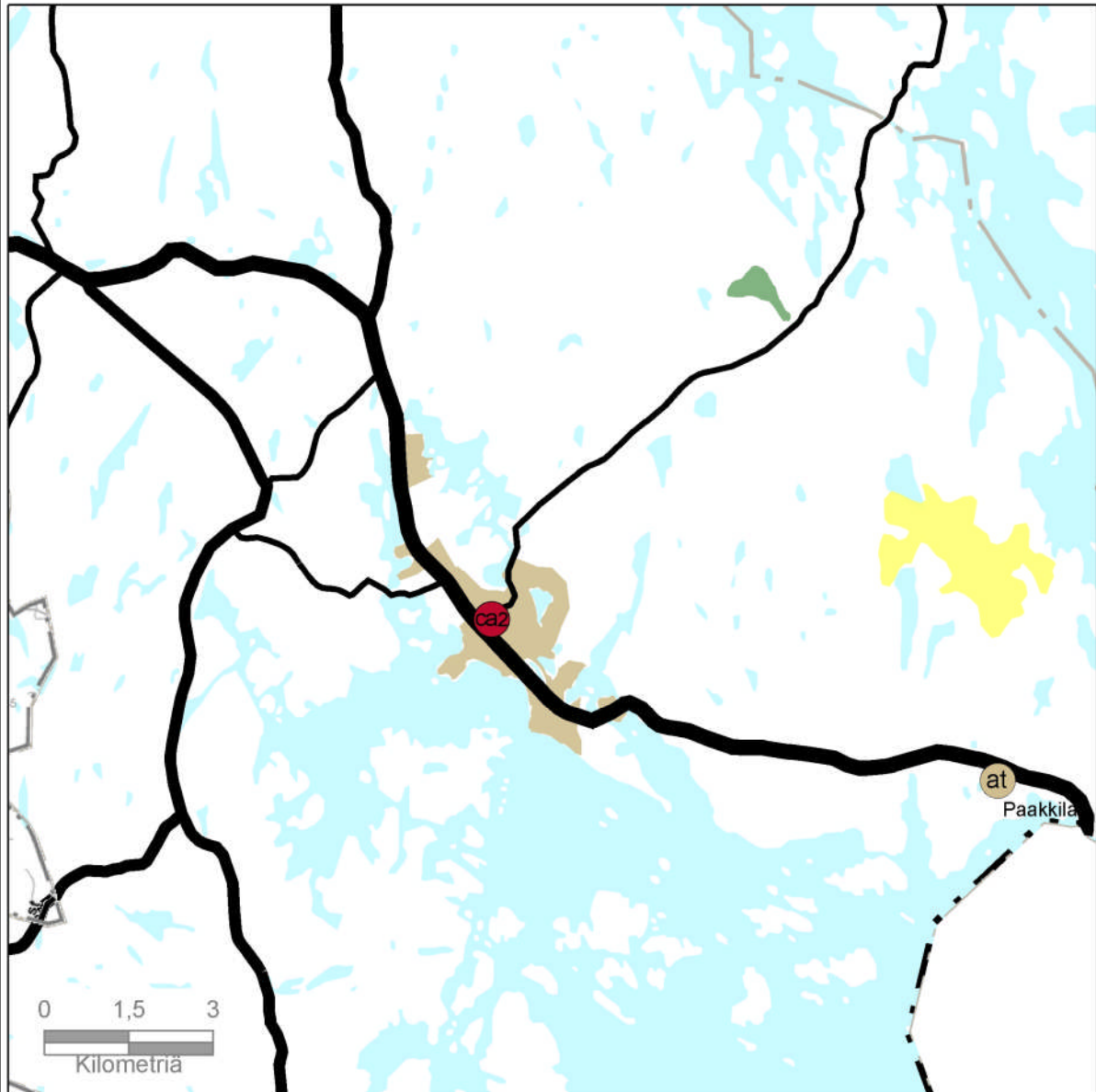
ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUK- SEN TUNNUS	KAAVAMERKINTÄ	PINTA-ALA KSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 45.001	A	178	525	347

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Tuusniemen keskusta	ca2 45.000
Tuusjärvi	at1 45.050
Paakkila	at1 45.052

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Taajamatoimintojen laajuus maakuntakaavassa suhteessa yleiskaavaan?

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Tuusniemi

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

 Taajatoimintojen alue

 Maatalousalue

 Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja

 Keskustatoimintojen alakeskus ca2

 Kylä at1

 Runkotie / Valtatie

 Seututie

 Yhdystie

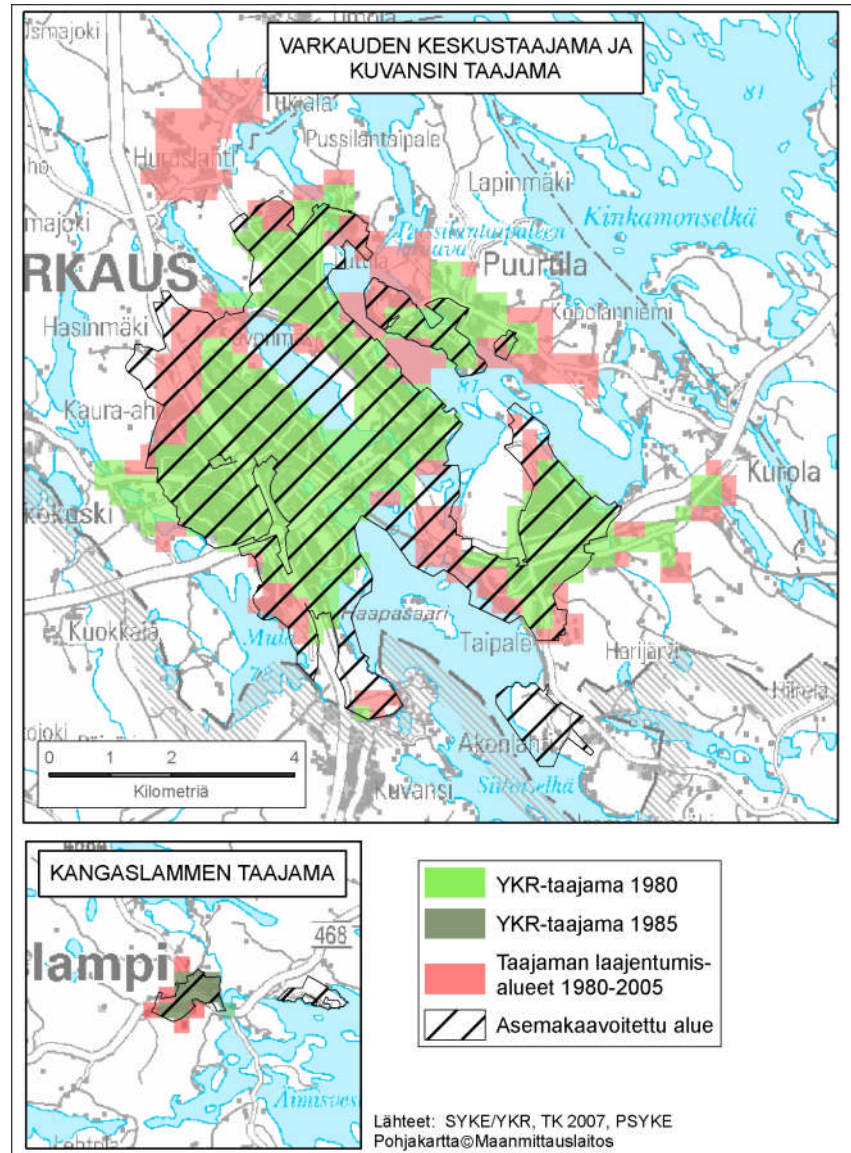
Varkaus

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat: Luttila-Pussilanjoki-Lapinmäki osayleiskaava, kunnavaltuusto hyväksynyt 17.5.2004. Toisniemi-Kuhaniemi-Kopolanniemi osayleiskaava, kunnanvaltuusto hyväksynyt 24.1.2000. Akonlahti-Kurola osayleiskaava 17.5.2004. Mula-Ruokojärvi osayleiskaava ehdotus.

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Varkauden taajama-alueet muodostuvat kolmesta erillisestä taajama-alueesta. Valtaosan Varkauden taajama-alueesta muodostaa kaupungin keskustaajama, jonka lisäksi taajama-alueita on Kangaslammen kirkonkylän alueella ja Kuvansissa. Kangaslammen kirkonkylän alueella taajamamainen rakenne on saavutettu vasta vuonna 1985. Tarkasteluajanjaksoilla 1980-2005 taajamien yhteenlaskettu pinta-ala on kasvanut kymmenen prosenttia, mutta väkiluku on samanaikaisesti laskenut kuusi prosenttia. Varkaus on Kuopion jälkeen Pohjois-Savon taajamamoitunein kunta, jos taajama-astetta mitataan taajamaväestön osuudella. Vuonna 2005 yli 90 prosenttia Varkauden asukkaista asui taajama-alueilla. Väestötiheys taajama-alueilla on laskenut tarkasteluajanjaksoilla. Vuonna 1980 taajamien keskimääräinen asukastiheys oli 1 134 as./km² ja vuonna 2005 se oli vastaavasta 724 as./km².

Varkaudessa asemakaavoitettu alue kattaa YKR-taajama-alueen muutamia alueita lukuun ottamatta. Asemakaavoittamattomia taajama-alueita on Kurola, Puurtilan ja Ruokokosken alueella.

Varkaus	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	23132	3157	21672	2042	-1460	-6	-1115	-35
Pinta-ala (km ²)	20	290	30	277	10	47	-13	-4
Asukastiheys (as./km ²)	1134	11	724	7	-410	-36	-4	-32
Taajama-aste (%)	88		91		3	4		
Työpaikat* (kpl)	9192	585	9966	323	774	8	-262	-45

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Varkauden taajamatoimintojen mitoitusväestönä on käytetty 21 900 asukasta. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007 mukaan Varkauden väkiluku olisi 20 111 vuonna 2030, Tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan Varkauden väkiluku olisi 22 456 ko. vuonna. Laskennallisesti Varkaudessa tulisi tuottaa asuinkerrosalaa 192 000–345 000 k-m² vuoteen 2030 mennessä. Asunnoiksi muutettuna tämä tarkoittaa 55 asuntoa vuodessa. Laskennallisesti Varkauteen tulisi osoittaa 2 730 - 4 320 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Voimassa olevassa seutukaavassa taajamatoimintojen alueita on osoitettu 3 346 hehtaaria ja YKR-taajaman pinta-ala oli 2 988 ha vuonna 2005. Kaupallisen palveluverkko selvityksen mukaan Varkaudessa voisi toimia 4-6 vähittäiskaupan suuryksikköä vuonna 2020. Lisäksi Varkaudessa voisi olla toimintaedellytyksiä 5-6 tilaa vaativan erikoistavarakaupan keskittymälle.

Maakuntakaavan taajamatoimintojen mitoitus Varkaus

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001-05 keskimäärin kpl/v	asuntotuotantotar- peen pohjalta ²⁾ min max		väestötiheyden pohjalta 2005 taajama- asteella 2030 taajama- asteella ³⁾	
21 900	344 960	99	55	3 860	4 320	2 733	2 812

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

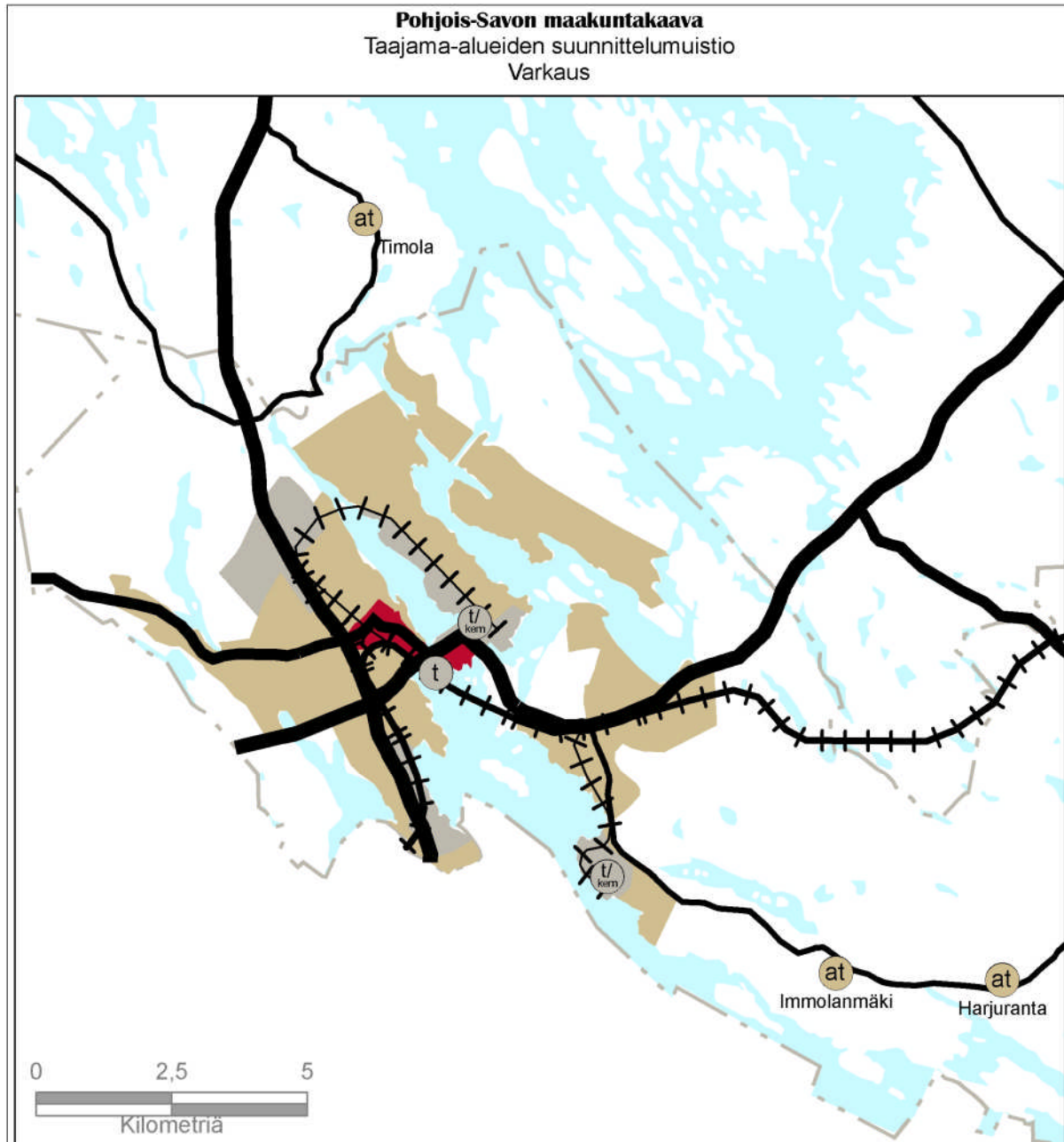
Varkauden keskusta-alue osoitetaan maakuntakaavassa keskustatoimintojen alueena (C), jonka pinta-ala on lähes 120 ha. Keskustatoimintojen alueelle on mahdollista sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä. Varkauden keskusta alueelle osoitetaan lähes 3 000 hehtaaria taajamatoimintojen alueita (A), myös Kangaslammen kirkonkylän alue osoitetaan taajamatoimintojen alueena, jonka pinta-ala 120 ha. Pohjois-Savon maakuntakaavassa esitetään Varkauteen kaikkiaan taajamatoimintojen alueita (C+A) noin 3 200 ha. Taajamatoimintojen alueiden lisäksi Varkauden keskusta-alueelle ja sen läheisyyteen osoitetaan kolme teollisuustoimintojen aluetta sekä yksi teollisuustoimintojen kohdemerkintä. Varkauteen sijoittuu myös kaksi Seveso II -direktiivin mukaisia tuotantolaitosta tai varastoa. Nämä merkitään maakuntakaavaan t/kem -kohdemerkinnällä. Näihin kohteisiin liittyvät Seveso II -direktiivin mukaiset suojavyöhykkeet, jotka myös osoitetaan maakuntakaavassa sv1 -suojavyöhykemerkinnällä. Maakunnalliseen at1-kyläverkkoon Varkauden kylistä lukeutuu neljä, Harjunta. Immolanmäki. Kosula ja Kurola.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMER- KINTÄ	PINTA-ALA VSSK	PINTA-ALA PSMK	MUUTOS
Ydinkeskusta	C 51.000	C	0	118	118
Varkauden taajama- alueet	A 51.001	A	3150	2965	-185
Kangaslammen kk	A 51.002	A	120	120	0
Keskustan teollisuus- alue	T 51.800	T	126	166	40
Hasinmäen teollisuus- alue	T 51.801	T	181	257	76
Akonlahden teollisuus- alue	T 51.801	T	106	80	-26

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
StoraEnson tehtaat	t/kem 51.803
Akonlahden öljyvarastot	t/kem 51.804
Ratapihan teollisuusalue	t 51.805
Harjuranta	at1 51.052
Immolanmäki	at1 51.053
Kosula	at1 51.054
Kurola	at1 51.051

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

- Seveso II -direktiivin mukaiset laitoksen ja niiden suojavyöhykkeet sekä niiden suunnittelumääräykset.
- Vähittäiskaupan suuryksiköt ja TIVA-keskittymät
- Akonlahden alue T vai A-alueita
- Vt 23 linjaus

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

- Taajatoimintojen alue
- Keskustatoimintojen alue
- Teollisuus- ja varastoalue
- at Kylä at1
- t Teollisuus- ja varastoalue
- t/kohti Teollisuus- ja varastoalue, jolla on/jolle voi sijoittaa Seveso II -direktiivin mukaisen tuotantolaitoksen tai varaston

- Runkotie / Valtatie
- Seututie
- Yhdystie
- Päärata
- Yhdysrata

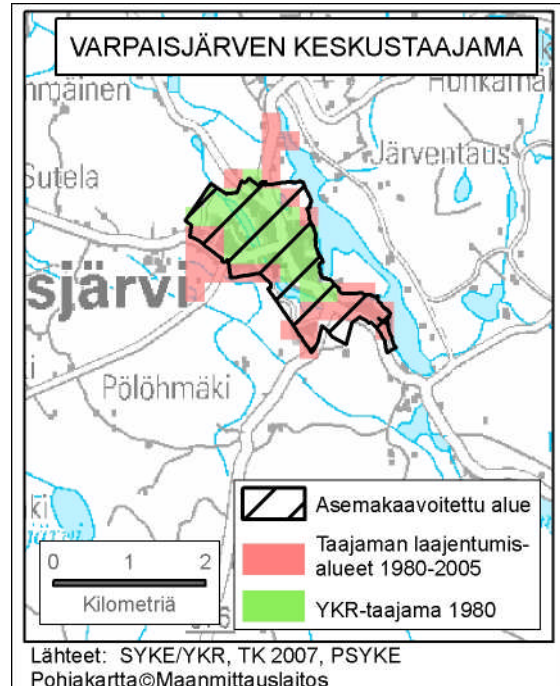
Varpaisjärvi

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat:

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Varpaisjärven taajama-alueen muodostaa kirkonkylän keskustaajama, jonka pinta-ala oli kolme neliökilometriä vuonna 2005. Taajaman pinta-ala on kaksinkertaistunut 25 vuodessa, tarkastelujakson viiden viimeisen vuoden aikana pinta-ala on kasvanut reilut kaksi prosenttia. Varpaisjärven asukkaista, joita oli reilut 3 000 vuonna 2005, hieman yli 40 prosenttia asui kirkonkylän taajama-alueella. Taajama-alueella asuvan väestön määrä on lisääntynyt 25 vuodessa lähes 30 prosentilla, kun haja-asutusalueelta on poistunut yksi kolmas osa väestöstä samassa ajassa. Tosin vuosien 2000-2005 välillä myös taajaman väkiluku laski, mutta maaseudulla väestömäärän suhteellinen lasku oli taajama-alueita nopeampaa.

Varpaisjärven taajamarakenne on laajentunut ilman asemakaavan ohjausta kirkonkylän pohjois- ja lounaisosissa.

	1980		2005		Muutos 1980-2005			
Varpaisjärvi	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	997	2638	1280	1776	283	28	-862	-33
Pinta-ala (km ²)	1	396	3	378	2	107	-17	-4
Asukastiheys (as./km ²)	683	7	424	5	-259	-38	-2	-30
Taajama-aste (%)	27		42		14	53		
Työpaikat* (kpl)	349	769	520	345	171	49	-424	-55

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoituväestö Varpaisjärven osalta on 2 700 asukasta vuonna 2030. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007:n kunnan väkiluku olisi tuolloin 2 788. Tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan Varpaisjärvellä asuisi noin 3 000 ihmistä maakuntakaavan tavoitevuotena. Maakuntakaavan mitoituväestön tarpeisiin tulisi Varpaisjärvellä tuottaa 40 000 k-m² asuin-alaa vuoteen 2030 mennessä. Trendiennusteen väestöllä vastaava luku on 47 000 k-m². Tuotettavasta asuin-alasta noin 40 prosenttia sijoittuisi taajama-alueille. Näin ollen Varpaisjärvelle tulisi maakuntakaavassa osoittaa 300-340 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Vuoden 2005 YKR-aluejaon mukaisen taajaman pinta-ala oli 301 hehtaaria. Ylä-Savon maakuntakaavassa kuntaa on osoi-

tettu 255 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Maakuntakaavan palveluverkko selvityksen mukaan Varpaisjärvellä olisi toimintaedellytykset yhdelle vähittäiskaupan suuryksikölle.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Varpaisjärvi

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001-05 keskimäärin kpl/v	asuntotuotantotar- peen pohjalta ²⁾ min	max	väestötiheyden pohjalta 2005 taa- ja-asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
2 700	40 000	14	9	300	320	265	400

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

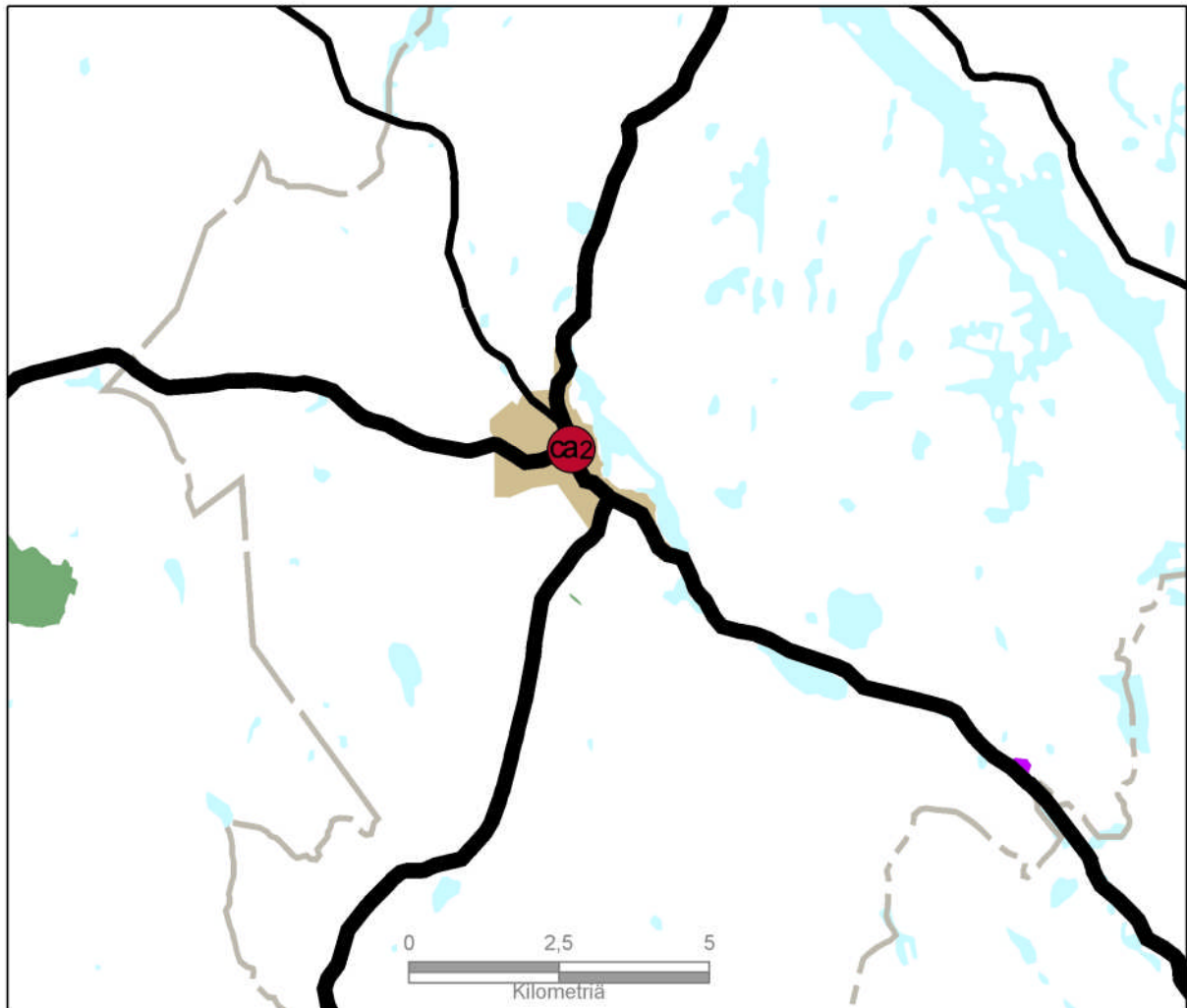
Pohjois-Savon maakuntakaavassa Sonkajärvelle osoitetaan 354 hehtaaria taajamatoimintojen alueita, mikä on 99 hehtaaria enemmän kuin Ylä-Savon maakuntakaavassa. Noin 30 hehtaaria uusista taajamatoimintojen alueista muodostuu kun Ylä-Savon maakuntakaavassa olleen Berliinin teollisuusalue (T 27.800) osoitetaan nyt osana taajamatoimintojen aluetta. **Muilta osin laajennukset perustavat olemassa olevaan rakentamiseen ja YKR-taajamarajaukseen.** Näin muodostuneet taajama-alueet riittävät laskennallisesti kunnan tulevaisuuden tarpeisiin. Varpaisjärven keskusta osoitetaan ca2-kohdemerkintä.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMERKINTÄ	PINTA-ALA VSSK	PINTA- ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 27.001	A	255	354	99

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Varpaisjärven keskusta	ca2 27.000

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelualue
Varpaisjärvi

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

 Taajatoimintojen alue

 Maa-ainesten ottoalue

 Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja

 Keskustatoimintojen alakeskus ca2

 Seututie

 Yhdystie

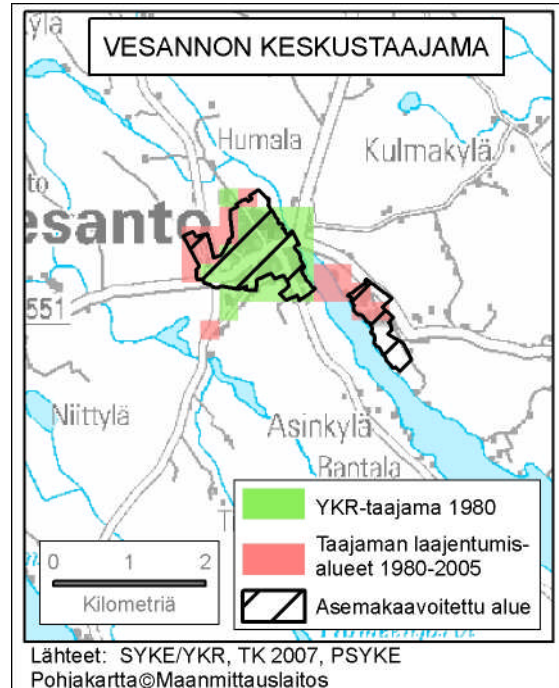
Vesanto

Suunnittelussa käytetyt yleis- ja asemakaavat:

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Vesannon taajama-alueen muodostaa kirkonkylän taajama-alue. Vuonna 2005 taajama-alueella asui noin 950 asukasta, mikä oli vajaat kaksi viidesosaa koko kunnan väestöstä. Vuodesta 1980 taajaman väkiluku oli kasvanut vuoteen 2005 mennessä lähes viidenneksellä. 2000-luvun viiden ensimmäisen vuoden aikana taajaman väkiluku pieneni yli kahdeksan prosenttia. Maaseutualueilla väestökehitys on taajama-aluetta negatiivisempaa, 25 vuodessa maaseudun väestömäärä pienentynyt 40 prosenttia. Taajama-alueen pinta-ala on kasvanut tarkasteluajan jaksolla yli 50 prosenttia. Pinta-alan kasvu ei pysähtynyt 2000-luvullukaan, vaan vuosien 2000–2005 taajama kasvoi reilut viisi prosenttia.

Vesannolla asemakaavoitettua alue kattaa lähes koko YKR-taajaman.

Vesanto	1980		2005		Muutos 1980-2005			
	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	803	2693	948	1614	145	18	-1079	-40
Pinta-ala (km ²)	2	367	2	351	1	54	-17	-5
Asukastiheys (as./km ²)	511	7	392	5	-120	-23	-3	-37
Taajama-aste (%)	23		37		14	61		
Työpaikat* (kpl)	369	728	420	250	51	14	-478	-66

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemarkinnat perusteluineen:

Vesannon taajamatoimintojen suunnittelussa mitoitusväestönä on käytetty 2 000 asukasta. Tilastokeskuksen trendiennuste 2007 mukaan kunnan väkiluku olisi 2 052 vuonna 2030. Tilastokeskuksen omavaraislaskelman mukaan Vesannolla asuisi 2 171 asukasta vuonna 2030. Laskennallisesti Vesannolla tulisi tuottaa 18 000–23 000 k-m² asuinrakennuksia maakuntakaavan tavoitevuoteen mennessä. Asuinkerrosalasta noin kaksi kolmasosaa sijoittuisi taajamatoimintojen alueille. Näin ollen kuntaan tulisi osoittaa taajamatoimintojen alueita 220-250 hehtaaria. Vuoden 2005 YKR-aluejaon mukaisen taajaman pinta-ala oli 252 hehtaaria ja Sisä-Savon seutukaavassa on taajamatoimintoja Vesannolle osoitettu 210 hehtaaria.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Vesanto

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001-05 keskimäärin kpl/v	asuntotuotantotar- peen pohjalta ²⁾ min	max	väestötiheyden pohjalta 2005 taa- ja-asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
2 000	18 000	5	3	220	240	200	300

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

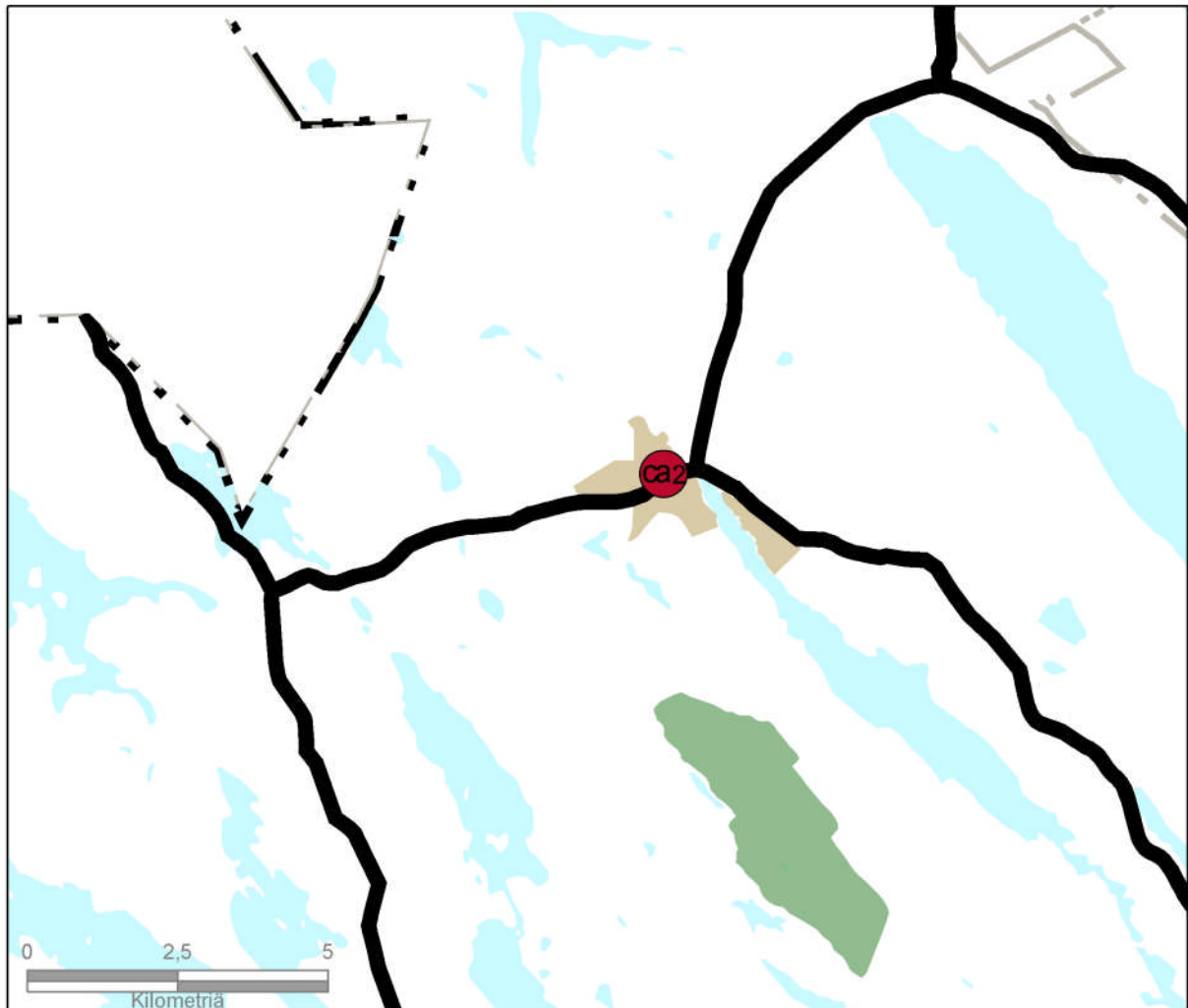
Maakuntakaavassa Vesannolle osoitetaan lähes 260 hehtaaria taajamatoimintojen alueita, mikä on likimain 80 hehtaaria enemmän kuin voimassa olevassa seutukaavassa. Seutukaavassa ollut kirkonkylän teollisuusalue (T 35.800) osoitetaan maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueena. Tämä muutos muodostaa yli puolet, 40 ha, uusista taajamatoimintojen alueista. **Muutoin muutokset perustuvat YKR-taajamarajaukseen.** Lisäksi kunnan keskusta osoitetaan ca2 -kohdemerkinnällä.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMERKINTÄ	PINTA-ALA SSSK	PINTA- ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 35.001	A	210	289	79

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Vesannon keskusta	ca2 35.000

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:
Niinivesi ja Vesämäki at1-kyliä?

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Vesanto

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virrallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinntät

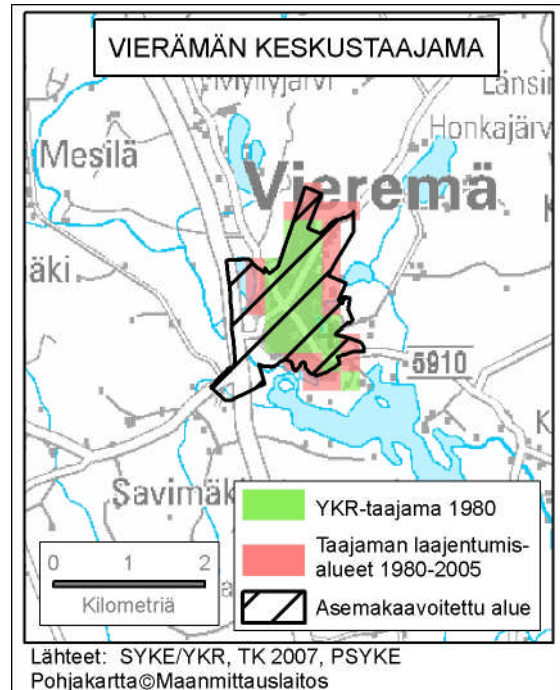
Taajatoimintojen alue	Runkotie / Valtatie
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja	Seututie
Keskustatoimintojen alakeskus ca2	

Vieremä

Suunnittelussa käytetyt yleiskaavat:

Taajama-alueiden kehitys ja nykytila:

Vieremän taajama-alueen muodostaa kirkonkylän taajama-alue, jonka pinta-ala oli noin kolme neliökilometriä vuonna 2005. Taajaman pinta-ala on kasvanut 25 vuodessa yli 80 prosenttia. Tarkastelujakso viiden viimeisen vuoden aikana pinta-ala on kasvanut reilut viisi prosenttia. Vieremän kirkonkylän taajamassa asui 1 500 henkilöä vuonna 2005, mikä vastasi vajaata kahta viidennestä kunnan väestöstä. Taajaman väestömäärä on kasvanut vuodesta 1980 vuoteen 2005 mennessä 26 prosentilla, vaikka väkiluku laskikin yli viisi prosenttia vuosien 2000 ja 2005 välillä. Taajaman väestötiheys on laskenut tarkasteluajan jaksolla 30 prosenttia. Vuonna 1980 taajamassa asui 848 as./km² kun vuonna 2005 väestötiheys oli alla 600 as./km². Maaseudulla negatiivinen väestökehitys on alkanut 1980-luvulla ja jatkuu yhä, haja-asutusalueiden väestömäärä onkin 25 vuodessa laskenut yli 30 prosenttia.

	1980		2005		Muutos 1980-2005			
Vieremä	Taajama	Maaseutu	Taajama	Maaseutu	Taajama	%	Maaseutu	%
Väestö (as.)	1187	3904	1500	2604	313	26	-1300	-33
Pinta-ala (km ²)	1	515	3	482	1	81	-33	-6
Asukastiheys (as./km ²)	848	8	593	5	-255	-30	-2	-29
Taajama-aste (%)	23		37		13	57		
Työpaikat* (kpl)	362	1109	886	564	524	145	-545	-49

* (Työpaikkatiedot vuosilta 1980 ja 2003)

Maakuntakaavan aluevaraukset ja kohdemerkinnät perusteluineen:

Maakuntakaavan mitoitusväestö Vieremän osalta on 3800 asukasta vuonna 2030, jolloin tilastokeskuksen trendiennuste 2007:n mukaan kunnassa asui 3 572 henkilöä. Tilastokeskuksen omavaraislaskelma ennustaa hieman edellä mainittuja lukuja suurempaa väestömäärää. Omavaraislaskelman mukaan Vieremän väkiluku olisi 3 906 vuonna 2030. Maakuntakaavan mitoitusväestön tarpeisiin kunnassa tulisi rakentaa asuin- ja palvelusalueita noin 50 000 k-m². Trendiennusteen väestöllä rakentamistarve olisi 36 000 k-m². Asuinrakentamisesta yksi kolmannes on oletettu sijoittuvan taajama-alueille, jolloin Vieremälle tulisi osoittaa taajamatoimintojen alueita.

310-350 hehtaaria. YKR-taajaman pinta-ala vuonna 2005 oli 252 hehtaaria ja Ylä-Savon maakuntakaavassa on osoitettu 280 hehtaaria taajamatoimintojen alueita. Maakuntakaavan palveluselvityksen mukaan Vieremällä voisi toimia enintään yksi vähittäiskaupan suuryksikkö.

Maakuntakaavan taajatoimintojen mitoitus Vieremä

Väestö	Asuntotuotanto			Taajama-alueiden tarve (ha)			
	Tarve 2030 mennessä ¹⁾ k-m ²	Tarve kpl/v 2030 asti ¹⁾	Tot. 2001-05 keskimäärin kpl/v	asuntotuotantotar- peen pohjalta ²⁾ min	max	väestötiheyden pohjalta 2005 taa- ja-asteella	2030 taajama- asteella ³⁾
Maakuntakaa- van mitoitus							
3 800	50 000	16	7	320	350	232	361

1) Maakuntakaavan mitoitusväestölle laskettu tuotantotarve

2) Laskennallinen asuntotuotantotarve rakennettuna eri rakennustehokkuuksilla

3) Taajama-asteen on oletetaan kehittyvän (kasvavan) samaa vauhtia kuin edelliset 25 vuotta (1980-2005)

Maakuntakaavassa Vieremälle osoitetaan 252 hehtaaria taajamatoimintojen alueita, mikä on likimain 30 hehtaaria vähemmän kuin voimassa olevassa maakuntakaavassa. Muutos johtuu siitä, että Ylä-Savon maakuntakaavassa ollut Ritiän (Kankaan) teollisuusalueen (T 28.801) on tarkistettu ja laajennettu Ylä-Savon maakuntakaavan taajamatoimintojen alueelle. Teollisuusalueen pinta-ala kasvaa 14 hehtaarista 44 hehtaariin. Näin muodostuneet taajamatoimintojen alueet eivät laskennallisesti riittäisi kunnan tulevaisuuden tarpeisiin. Kunnan keskusta osoitetaan kohdemerkinnällä ca2. Lisäksi Vieremän kylistä Salahmi ja Valkeiskylä kuuluvat at1-kyläverkkoon.

ALUEVARAUKSEN NIMI	ALUEVARAUKSEN TUNNUS	KAAVAMERKINTÄ	PINTA-ALA YSMK	PINTA- ALA PSMK	MUUTOS
Kirkonkylä	A 28.001	A	280	253	-27
Kankaan teollisuus alue ¹⁾	T 28.801	T	14	44	30

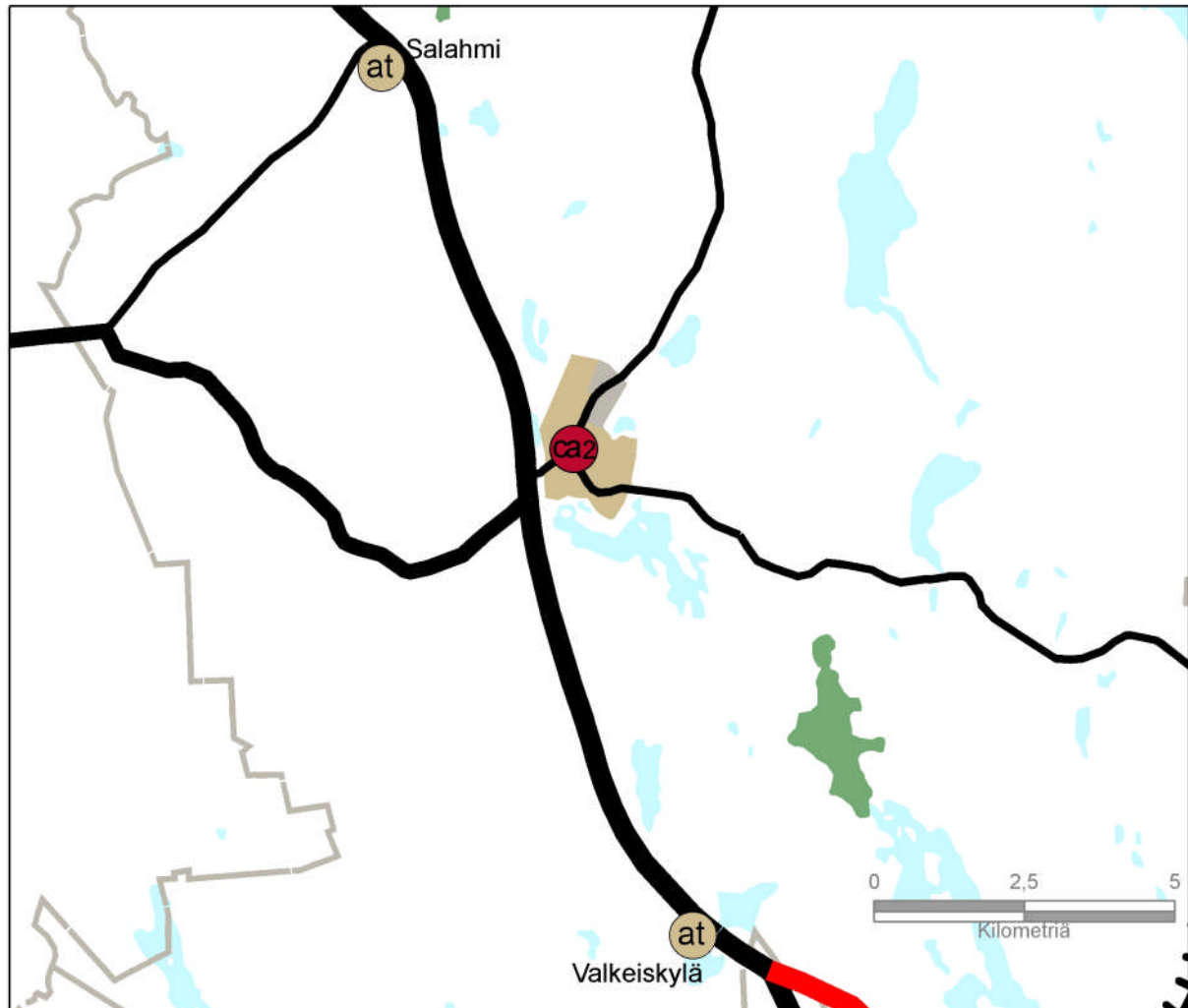
1) nimi muutos

KOHDEMERKINNÄN NIMI	MERKINNÄN TUNNUS
Vieremän keskusta	ca2 28.000
Valkeiskylä	at1 28.051
Salahmi	at1 28.050

Pohdittavia asioita maakuntakaavan suunnittelun edetessä:

Taajamatoimintojen uudet alueet / laajentumisalueet?

Pohjois-Savon maakuntakaava
Taajama-alueiden suunnittelu
Vieremä

Otteen mittakaava on 1:100 000

Maakuntakaavaa tulkitaan MRL:n mukaisesti aina sen virallistamismittakaavassa, joka Pohjois-Savon maakuntakaavassa on 1:200 000.

Kaavamerkinnot

	Taajatoimintojen alue		Runkotie / Valtatie
	Teollisuus- ja varastoalue		Uusi valtatie
	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja		Seututie
	Keskustatoimintojen alakeskus ca2		Yhdystie
	Kylä at1		Nopean junaliikenteen rata

LÄHTEET:

Itä-Suomen maakuntaliitot (2007). Kohti kilpailukykyistä ja osaavaa Itä-Suomea - aluerakenteen suuntaviivoja.

Malinen Pentti ym. (2006) Suomen maaseututyypit 2006. Maa- ja metsätalousministeriö. Noudettu internetistä 6.8.2007 osoitteesta:
www.mmm.fi/attachments/5enfdAPe1/5kYqNENOF/Files/CurrentFile/MMMjulkaisu2006_7.pdf.

Suomen kuntaliitto (2006). Työssäkäyntialueet ja seutukunnat 1.1.2006. Noudettu internetistä 7.8.2007 osoitteesta: <http://www.kunnat.net/attachment.asp?path=1;55264;55275;117031;23197;60115;61733>.

Tilastokeskus (2007). Tilastollinen kuntajako 2005. Noudettu internetistä 6.8.2007 osoitteesta:
http://tilastokeskus.fi/tk/tt/luokitukset/lk/kuntaryhmitys_index.html.

Pohjois-Savon liitto (2007). Pohjois-Savon kaupallinen palveluverkko 2006: Kaupan keskuksat ja kehitysmahdollisuudet, Pohjois-Savon liiton julkaisu A:50.

Pohjois-Savon liitto (2007). Pohjois-Savon kaupallinen palveluverkko 2006: Maakuntakaavan palveluselvitys; Vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan erikoiskaupan kehitysmahdollisuudet, Pohjois-Savon liiton julkaisu A:49.

LIITTEET

Liite 1 (1/2)

Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä

Yleistä

Yhdyskuntarakenteella tarkoitetaan asuntojen työpaikkojen, palvelujen, viheralueiden ja niiden välisten liikenneyhteyksien muodostamaa kokonaisuutta. Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä (YKR) on ympäristöhallinnon kehittämä paikkatietopohjainen seurantajärjestelmä valtakunnallisesti ja ajallisesti vertailukelpoisten yhdyskuntarakenteen analyysien toteuttamiseen. YKR on tarkoitettu yhdyskuntarakenteessa pitkällä aikavälillä tapahtuvien muutosten seurantaan ja analysointiin. YKR:llä edistetään maankäyttö- ja rakennuslain rakennettua ympäristöä koskevien seurantavelvoitteiden toteuttamista. Yhdyskuntarakenteen muutosten aiempaa parempi tunteminen palvelee erityisesti maakuntakaavoitusta ja aluekehittämistä. Erityisesti tämä tarkoittaa valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden yhdyskuntarakennetta koskevien tavoitteiden edistämistä. YKR:n kautta saadaan tietoa mm. yhdyskunnan eri toimintojen määrästä ja laadusta, väestöstä, työvoimasta ja työssäkäynnistä, toimialojen kehityksestä, rakennuksista ja asunnoista, maankäytöstä ja sen tehokkuudesta, toimintojen saavutettavuudesta, yhdyskuntien ja niiden osa-alueiden erilaistumisesta, yhdyskuntien omavaraisuudesta sekä yhdyskuntarakenteen hajautumisesta. Tarkasteluja voidaan tehdä kohdistettuna erilaisiin taajamiin tai taajamien sisäiseen rakenteeseen sekä erilaisiin maaseutuvyöhykkeisiin.

YKR:n periaatteita on selostettu julkaisussa 'Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä. Ehdotus yhdyskuntarakenteen seurannan järjestämiseksi ja kehittämiseksi' (Suomen ympäristö 344, 1999).

YKR-TAAJAMA

Taaja-asutuksella tarkoitetaan vähintään 200 asukkaan taajaan rakennuttua aluetta. Rajaus perustuu 250 x 250 m ruudukkoon, jossa huomioidaan asukasluvun lisäksi, rakennusten lukumäärä, kerrosala ja keskittyneisyys. Rajaus on ajallisesti että alueellisesti vertailukelpoinen. Rajaus on tiukempi kuin yleinen pohjoismaainen taajamarajaus (vähintään 200 asukasta ja rakennusten välinen etäisyys alle 200m).

YKR:n taaja-asutusrajaus on toteutettu useassa eri vaiheessa. Ensimmäiseksi varmistetaan taaja-asutukseen viittaavien rakennus ja väestökeskittymien sijainti (ei loma-asutusta). Tämän jälkeen poimitaan valituilla raja-arvoilla keskittymistä ne alueet, jotka kuvaavat keskimääräistä taaja-asutusta Suomessa. Poiminnan yhteydessä toteutetaan useita eri yleistysoperaatioita, jotta voidaan toteuttaa yhtenäinen taaja-asutusrajaus. Raja-arvojen määrittely on toteutettu otantana sekä usealta eri alueelta että poikkileikkausvuodelta, jotta paikalliset erot tulisi mahdollisimman hyvin huomioitua. Keskeisimmät kriteerit taaja-asutuksen rajauksessa ovat olleet: rakennusten lukumäärä, kerrosala, väestömäärä ja näiden suhde toisiinsa ja lähiympäristöön etäisyydellä mitattuna. Tällä menettelyllä on haluttu varmistaa muutamien taaja-asutuksen erityispiirteiden huomioiminen mahdollisimman hyvin. Yksittäisten taajaman reunoilla sijaitsevien, kerrosalaltaan isojen ja toiminannaltaan taajamaan liittyvien rakennusten huomioiminen osaksi taajamaa, vaikka suora etäisyys tilastollisen taajaman ei olisikaan riittävä (mm. isot teollisuuslaitokset, varastot tms.) Haja-asutukseen verrattavan harvan nauhamaisen asutuksen erottaminen pois taaja-asutuksesta.

Taaja-asutuksen sisälle kuroutuneiden alueiden erottaminen erikseen taaja-asutuksesta (mm. taajaman sisäiset isot rakentamattomat tai harvasti rakennetut alueet, peltoja metsäalueet sekä vesialueet) Lähtöaineistona rajauksessa käytetään tilastoruutua (250 x 250 m) rakennuskannasta. Ruudukolle toteutetaan yleistys, jossa jokaiseen ruutuun lasketaan summa 1 km:n etäisyydellä olevien ruutujen rakennuksen lukumäärästä ja valitaan ne ruudut, joiden summa-arvo on > 39. Valittujen ruutujen sisältä toteutetaan uusi yleistys, jossa lasketaan vierekkäisten ruutujen summa kerrosalasta. Valitaan ne arvot, jotka ylittävät arvon 1499. Poistetaan ruudun sisään jäävien tyhjien alueiden ruudut.

Valitaan ne alkuperäisen rakennuskannan tilastoruuduston ruudut, jotka jäävät valittujen ruutujen sisään. Valituista perusaineiston ruuduista valitaan ne ruudut, joissa Liite 4 (2/2) rakennusten lukumäärän summa on > 1 tai kerrosalan summa > 299 Lasketaan ruuduista 250 metrin etäisyysvyöhyke. Lasketaan etäisyysvyöhykkeestä uusi etäisyysvyöhyke "sisäänpäin". Valitaan ne alkuperäisen rakennuskannan tilastoruuduston ruudut, jotka jäävät valittujen ruutujen sisään. Yhdistetään ruudusto (ehtona ruudun sivun osuminen toiseen ruutuun) Lasketaan muodostuneisiin alueisiin väestötieto ja valitaan ne alueet, joissa asukasluku > 199. YKR-taajamat on muodostettu vuodesta 1980 viiden vuoden välein. YKR-taajamissa on ominaisuustietona alueen maa- ja vesipinta-ala sekä väestön ja työpaikkojen määrä kaikkina poikkileikkausvuosina. YKR-taajaman suhde Tilastokeskuksen taajamaan Tilastokeskuksen tilastollinen taajamarajaus noudattaa pohjoismaista standardia (rakennukset enintään 200 metrin etäisyydellä toisistaan ja alueella vähintään 200 asukasta). Tilastokeskuksen taajaman rajaustekniikka ei kuitenkaan ole vertailukelpoinen vuosilta 1980 2000. YKR-taajaman ja TK:n taajaman kaksi merkittävintä eroa ovat: 1) TK:n taajaman reunoilla olevat pitkät harvaan asutut taajamanauhat leikkautuvat YKR-taajamassa pois, koska niiden vaatima rakennusten kerrosala jää liian alhaiseksi. 2) Taajaman reunoilla sijaitsevat kerrosalaltaan isot yksittäiset rakennukset eivät ole mukana TK:n taajamarajauksessa, mikäli rakennusten etäisyys ylittää 200 m. YKR-taajamassa ne ovat mukana, jos niiden kerrosala (myös rakennusryhmän) on vähintään 1500km². TK:n uusimmat taajamarajaukset ovat myös perusteiltaan entistä lähempänä YKR-taajamaa. TK:n ja YKR-taajaman eroja on dokumentoitu myös muissa läh-

Liite 1 (2/3)

teissä (Lyyli nro 9, Terra 114 / 2002.) YKR:n taaja-asutusrajaus ei kuitenkaan sulje pois Tilastokeskuksen taajamarajauksen käyttöä yhdyskuntarakenteen seurannassa, vaan molemmilla on oma käyttöalueensa.

YKRtaajaman suhde Tilastokeskuksen taajamaan

Tilastokeskuksen tilastollinen taajamarajaus noudattaa pohjoismaista standardia (rakennukset enintään 200 metrin etäisyydellä toisistaan ja alueella vähintään 200 asukasta). Tilastokeskuksen taajaman rajaustekniikka ei kuitenkaan ole vertailukelpoinen vuosit 1980-2000.

YKRtaajaman ja TK:n taajaman kaksi merkittävintä eroa ovat:

- 1) TK:n taajaman reunoilla olevat pitkät harvaan asutut taajamanauhat leikkautuvat YKRtaajamassa pois, koska niiden vaatima rakennusten kerrosala jää liian alhaiseksi.
- 2) Taajaman reunoilla sijaitsevat kerrosalaltaan isot yksittäiset rakennukset eivät ole mukana TK:n taajamarajauksessa, mikäli rakennusten etäisyys ylittää 200 m. YKRtaajamassa ne ovat mukana, jos niiden kerrosala (myös rakennusryhmän) on vähintään 1500km².

TK:n uusimmat taajamarajaukset ovat myös perusteiltaan entistä lähempänä YKRtaajamaa. TK:n ja YKRtaajaman eroja on dokumentoitu myös muissa lähteissä (Lyyli nro 9, Terra 114 / 2002.) YKR:n taaja-asutusrajaus ei kuitenkaan sulje pois Tilastokeskuksen taajamarajauksen käyttöä yhdyskuntarakenteen seurannassa, vaan molemmilla on oma käyttöalueensa.

YKR-kylä, YKR-pienkylä

Kylämaista yhdyskuntarakennetta kuvaavan aluejaon tavoitteena on esittää taajamien ulkopuolisen haja-asutusalueen rakennus- ja asutustihentymät, jotka perustuvat vakituiseen asutukseen. Kyläaluejako on yleistys, jossa on pyritty huomioimaan erilainen kylämäinen asutus Suomessa. Yhtä ja oikeaa tapaa rajata kylä ei ole olemassa. Tämä rajausta yhdyskuntarakenteen seurantaan tarkoitettu rajausta, jota käytetään seurattaessa kylämaisen yhdyskuntarakenteen muutoksia Suomessa alueellisesti ja ajallisesti mahdollisimman vertailukelpoisella tavalla.

KRITEERIT:

Ne yhtenäiset rakennetut 250 x 250m ruuduista muodostetut alueet, joissa ruudun ja sitä ympäröivien kahdeksan ruudun rakennusten yhteenlaskettu lukumäärä on vähintään kuusi. Alueet eivät ole taajama-alueita Alueella asuu vähintään 40 asukasta (lisäksi voidaan erottaa yli 20 asukkaan asutusrykelmät omiksi erillisiksi alueikseen (pienkylät). Loma-asuntoja ei ole huomioitu.

MENETELMÄ:

Kaikkiin taajaman ulkopuolisiin rakennettuihin 250m x 250m ruutuihin (pl. lomaasutus) on laskettu ruudun ja sitä ympäröivien 8 ruudussa sijaitsevien rakennusten lukumäärän summa. Ruuduista valitaan ne, joissa rakennusten yhteenlaskettu lukumäärä on yli viisi (5). Näin muodostuu ruutujaon mukaisia yhtenäisiä alueita. Alueista poistetaan YKRtaajaman sisään lasketut alueet sekä ne, joissa on alle 40 asukasta. Ruutujaotusta mukailevat alueet, jotka ovat ruudun kulmistaan kiinni ovat samaa aluetta.

Kylämäinen asutus kattaa morfologialtaan hyvin erilaisia kyliä kuten jokien ja tienvarsiasutuksen mukaiset asutusjonot, yhtenäiset asutusrykelmät tai taajamia ympäröivä tiheähkö tasaisesti sirottunut asutus. Kyläalueita on testattu erilaisin menetelmin. Näiden testiversioiden kautta on päädytty em. mukaiseen kriteeristöön.

Lähinaapuruuksien menetelmä kuvaa parhaiten em. kylien morfologisia muotoja. Se noudattelee riittävän "herkästi" eri muotoisia kyliä, mutta ei kuitenkaan liikaa pirstalo kylien pienosia eli kulmakuntia omiksi alueikseen. 40 asukkaan minimiväestö takaa sen, että pienimmät talorykelmät eivät muodosta omia, yhdyskuntarakenteeltaan itsenäisiä kyliä. Samoin kylien tilastollisen tarkastelun osalta riittävän suuri väestömäärä ei ole liian herkkä yhden tai kahden asunnon lisääntymisen tai poistumisen suhteen.

YKR-kylät ja pienkylät on muodostettu vuodesta 1980 viiden vuoden välein. YKR-kylissä on ominaisuustietona alueen maa- ja vesipinta-ala sekä väestön määrä kaikkina poikkileikkausvuosina.

Maaseutuasutus

YKR-maaseutuasutukseen kuuluvat ne alueet, jotka eivät kuulu taajamiin, kyliin eivätkä pienkyliin, mutta joissa on vähintään yksi asuttu rakennus (=väestöä) kilometrin säteellä. 100 % vettä olevat ruudut eivät kuulu tähän luokkaan. YKR-maaseutuasutukseen

voi kuulua myös saaria, joissa ei ole asutusta. Kilometrin säteellä näistä on kuitenkin maaseutuasutusta, joten ne kuuluvat maaseutuasutuksen 'piiriin'. YKR-taajamien ja kylien ulkopuolelle voi myös kuulua YKR-maaseutuasutukseen kuuluvia alueita, joissa ei ole asutusta. Näiden alueiden mukaantulo johtuu läheisen YKR-taajaman tai kylän vaikutuksesta.